

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.45.

Mødet udsat kl. 12.14

Mødet genoptaget kl. 13.45

Den sidste sag på dagsordenen var:

7) Forespørgsel nr. F 31:

Forespørgsel til statsministeren:

»Hvilke oplysninger kan regeringen give om den indenrigs- og udenrigspolitiske situation?«

Af Anker Jørgensen (S), Knud Østergaard (KF), Ivar Hansen (V), Ebba Strange (SF), Thorndahl (FP), Brusvang (CD), Niels Helveg Petersen (RV), Anne Grete Holmsgård (VS) og Arne Bjerregaard (KrF).

(Forespørgslen anmeldt 3/5 83. Fremme af forespørgslen vedtaget 6/5 83).

Begrundelse

Anker Jørgensen (S):

På forslagsstillernes vegne skal jeg bare ganske kort meddele, at vi – dvs. samtlige partier i Folketinget – følger en tradition og en praksis op, der går ud på, at vi afslutter Folketingssamlingen med en forespørgsel til statsministeren angående den indenrigs- og udenrigspolitiske situation, og med denne tradition som baggrund skal jeg anmode statsministeren om at give denne redegørelse.

Besvarelse

Statsministeren (Poul Schlüter):

Folketinget har for kort tid siden haft en udenrigspolitisk debat på grundlag af en fylldig og alsidig redegørelse fra udenrigsministeren. Jeg skal derfor ikke i dag gå nærmere ind på de udenrigspolitiske og sikkerhedspo-

litiske problemer. Jeg vil imidlertid gerne sige, at regeringen føler en vis utryghed over for den drejning, der er sket i Folketingets stillingtagen til de udenrigs- og sikkerhedspolitiske problemer. Skal vi, hvad regeringen oprigtigt håber, bevare sammenholdet omkring udenrigs- og forsvarspolitikken, er det nok nødvendigt, at socialdemokratiet også forstår risikoen ved at søge flertal i udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål uden for og endog i modsætning til de partier, der hidtil har været det solide grundlag for Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitik.

I hele den vestlige verden er det altdominerende problem: hvordan får vi bragt en ende på den alt for store og desværre stadig voksende arbejdsløshed, hvordan kommer vi ud af den økonomiske stagnation, som har præget verden nu gennem en længere årrække?

De seneste år har ikke givet anledning til megen optimisme. I de sidste 3 år fra slutningen af 1979 til slutningen af 1982 er bruttonationalproduktet i faste priser faldet med 0,5 pct. i USA, med 1,5 pct. i Vesttyskland og med 2,8 pct. i England. Tager vi USA og Japan samt de otte europæiske lande, som er vigtigst for os, under ét, var der i begyndelsen af 1980 ca. 14,5 millioner arbejdsløse, i begyndelsen af 1981 ca. 18 millioner og i begyndelsen af 1982 ca. 22 millioner, og i begyndelsen af 1983 må man vente 26 millioner arbejdsløse, altså en forholdsvis trist og jævn stigning med næsten 4 millioner arbejdsløse om året. Det er den dystre baggrund for vort arbejde med at sikre fremgang.

Der er desværre endnu ingen virkelig klare tegn på, at denne negative udvikling i verdensøkonomien er blevet afløst af, hvad jeg vil kalde solide positive tendenser. Men der er udviklingstendenser, som giver grundlag for at tro, at et opsving vil komme i gang i løbet af 1983. Der er sket et mærkbart og betydningsfuldt fald i prisen på råolie, inflationen er kommet så meget under kontrol, at det skulle kunne give grundlag for en lidt mere ekspansiv politik i en række betydende lande. Højrentepolitikken kulminerede i slutningen af 1981, og udviklingen i aktiekurserne synes også at afspejle en begyndende optimisme i erhvervslivet rundt omkring.

Jeg ønsker ikke at overdrive den optimisme, vi kan nære med hensyn til udviklingen i den internationale økonomi. Vi skal være

[Statsministeren]

realistiske, det er jo altid klogt. Vi har tidligere flere gange set, at forventningerne om et internationalt opsving blev gjort til skamme, men det er dog den almindelige opfattelse, at grundlaget for et opsving er noget solidere denne gang, end det har været før. Der er selvfølgelig usikkerhed med hensyn til, hvor hurtigt et internationalt opsving vil slå igennem, og hvor kraftigt det vil blive. Det kan ikke overraske os. Der er almindelig enighed om, at man ikke uden videre når op på samme vækst, som vi kendte i 1960'erne, der var så lette år, men at vi nok i de nærmeste år må regne med samme væksttempo som i årene fra 1976 til 1979, og det vil vel sige et sted imellem 3 og 4 pct. om året – det er svært at skønne præcist. Det er ikke et alt for lyst perspektiv, for det vil måske ikke være nok til væsentligt at formindske den alt for høje arbejdsløshed, som er et alvorligt socialt og politisk problem overalt.

Jeg nævner disse tendenser og bedømmelser, fordi det jo er på denne lidt usikre baggrund, vi må vurdere udsigterne for Danmarks økonomi i de nærmeste år og mulighederne for hos os, så godt vi kan, at formindske den alt for høje ledighed. Og det vil jeg gerne slå fast med det samme: det er den egentlige hovedmålsætning for firkløverregeringens økonomiske politik. Det gælder, uanset at vi endnu i 1983 og måske også et stykke ind i 1984 må regne med fortsat stigning i arbejdsløsheden. Dels er vi afhængige af den internationale økonomiske udvikling, dels vil der gå en vis tid, inden vi ser de afgørende positive beskæftigelsesvirkninger af den omlægning af den økonomiske politik, vi er i færd med at gennemføre.

Det er regeringens opfattelse, at vi i de nærmest foregående år har lagt for megen vægt på at søge at imødegå stigningen i arbejdsløsheden med særlige beskæftigelsesfremmende planer, som kunne sætte et plaster på såret – og det er da et formål – men som i virkeligheden belastede økonomien så meget, at de forringede vore ægte muligheder for at føre en beskæftigelsesfremmende politik med varigt perspektiv.

I det omfang man tilvejebragte en forbedring af konkurrenceevnen, skete det i form af kursjusteringer, som gradvis forringede kronens internationale værdi. Vi underkender naturligvis ikke værdien af de indkomstpoltiske indgreb, der blev gennemført i decem-

ber 1979, for de dæmpede da lønudviklingen, men den blev alligevel i 1980 på 7,3 pct. og gennem 1981 på 9,2 pct. Disse resultater var ikke nok til i sig selv at bedre konkurrenceevnen. Den forbedring af konkurrenceevnen, vi fik, opnåede vi, fordi kronens internationale værdi i 1982 i gennemsnit var godt 25 pct. mindre end i 1979. Men det skabte så andre store problemer.

Devalueringer er efter regeringens opfattelse ikke nogen god fremgangsmåde, hvis man vil forbedre konkurrenceevnen. Krone nedskrivningerne skaber i sig selv betydelige problemer for mange erhvervsvirksomheder og vel allermest for dem, der har bidraget til at finansiere vort betalingsbalanceunderskud ved at tage kreditter i udlandet. Men en konkurrenceevneforbedring, der er fremkommet som produkt af alt for store stigninger i pengeindkomsterne på den ene side og gradvise kronenedskrivninger på den anden side, er et særdeles usikkert grundlag for virksomhederne at disponere på. Det er en kendsgerning, at den stadige uro, vi kendte omkring kronen i forbindelse med det dengang stadig voksende underskud på statsfinanserne, bidrog til at presse den danske rente i vejret i forhold til renten i de lande, vi skulle konkurrere med. Denne skævhed forstærkedes foruroligende, da den danske rente fortsatte med at stige trods det internationale rentefald.

I årene 1978–81 lå den lange rente i Danmark i gennemsnit 5,4 pct. over eurodollarrenten. I september i fjor var forskellen endog vokset til 9,7 pct. Jeg tager her eurodollarrenten som et samlende udtryk for det internationale renteniveau. Man får ganske det samme billede, hvis man sammenligner med den lange rente i de enkelte lande.

Det var derfor, regeringen ved sin tiltræden lagde op til et afgørende sporskifte i den økonomiske politik. Vi fandt, at det var nødvendigt at begrænse og efterhånden afvikle de mere eller mindre kunstige beskæftigelsesfremmende foranstaltninger, som alligevel ikke kan levere os en tryk fremtid. I stedet måtte vi satse på en styrkelse af betalingsbalance eller konkurrenceerhvervene, de erhverv, der tjener eller sparer fremmed valuta. Hvis vi ikke kan forøge produktionen, beskæftigelsen og afsætningen i disse erhverv, får vi aldrig skabt det valutariske spillerum, som er nødvendigt for varigt at forøge produktionen og beskæftigelsen.

[Statsministeren]

I den henseende var for os to ting ganske afgørende. Dels skulle renten ned og det store spænd mellem renten i Danmark og renten i de lande, vi skal konkurrere med, formindskes meget væsentligt. Dels skulle udviklingen i pengeindkomsterne bringes ned på et niveau, som gør det muligt at forbedre konkurrenceevnen uden stadige nedskrivninger af kronens værdi.

Jeg mener, jeg har lov at slå fast i dag, at der på begge disse centrale områder er opnået særdeles positive resultater. Men der var tre forudsætninger for, at vi kunne opnå at få renten sat ned.

For det første skulle der skabes tillid til, at regeringen ville fastholde en stabil kronkurs og også evnede det. De seneste justeringer inden for EMSen er både udtryk for, at vi ønsker at leve op til denne målsætning, og for, at der er tillid hertil inden for EMSen. Det hænger uden tvivl sammen med, at der er tillid til, at de to andre betingelser, jeg nu nævner, bliver opfyldt.

For det andet skulle der skabes tillid til, at inflationen i Danmark ville blive bragt ned på et væsentligt lavere niveau. Det mener jeg er lykkedes, og det skal jeg vende tilbage til.

For det tredje skulle der ske en mærkbar formindskelse af det budgetterede underskud på statens finanser. Det var nødvendigt både for at genoprette Danmarks internationale omdømme og kreditværdighed og for at bremse væksten i det salg af statsobligationer, som har medvirket stærkt til at presse renten opad. Det var en ufravigelig betingelse, at den nødvendige forbedring af statsfinanserne skulle fremkaldes i form af offentlige besparelser. Modstykket var jo generelle skatte- og afgiftsforhøjelser, men det ville have passet til de indkomstpolitiske bestræbelser som en boksehandske til et blåt øje.

Det lykkedes at få gennemført så væsentlige besparelser, at det underskud for 1983 på 80 mia kr., der lå i kortene, da regeringen trådte til, vil blive reduceret til et underskud på 64 mia kr. Virkningen på renten har ikke ladet vente på sig. Den er kommet så hurtigt, og den har fået et sådant omfang, at jeg opfatter det som en stærk tillids erklæring til firkloverregeringens politik. Diskontoen er i tre tempi sænket fra 11 pct. til 7½ pct., den lange rente er faldet fra 21,2 pct. i september 1982 til 13,6 pct. i april 1983. Forskellen mellem den danske rente og eurodollarrenten,

som jeg nævnte før, er samtidig formindsket fra 9,7 pct. i september 1982 til 4,5 pct. i april 1983.

Det er samtidig lykkedes at bringe udviklingen i pengeindkomsterne så meget under kontrol, at der er gode muligheder for, at vi ad den vej kan få konkurrenceevnen over for udlandet forbedret.

De nye overenskomster er afsluttet inden for rammer, der skulle gøre det muligt i de næste 2 år at holde lønudviklingen klart under de 6-7 pct., der forventes i hele OECD-området. Det vil betyde noget for produktion og beskæftigelse hos os. Det vil spille en afgørende rolle for erhvervslivets dispositioner, tror vi, at lønudviklingen i de kommende 2 år ligger i faste rammer og har en lav stigningstakt. Jeg synes, det hele hænger godt sammen med, at Danmark i 1983 har haft den laveste inflationstakt i hele fællesmarkedet, og det er en særdeles bemærkelsesværdig og ny rekord. Inflationen i Danmark var kun 1,4 pct. gennem årets første 4 måneder. Det er selvfølgelig af afgørende betydning for alle, både for lønmodtagerne og for virksomhederne. Det giver stabilitet, og det giver tryghed, og hertil kommer, at vi for første gang i årevis kan vente, at reallønnen ikke falder. Det er også tillidskabende.

Det er på den baggrund, vi skal vurdere udviklingen i produktion og beskæftigelse i år og til næste år.

Vi må altså nok se i øjnene, at der kommer et internationalt opsving, men at det bliver af begrænset styrke. Vi må nok også regne med, at det tager nogen tid, inden rentefaldet og virkningerne af indkomstpolitikken slår virkelig igennem i investeringer og boligbyggeri. Men det kommer, og der er allerede klare og stærke tegn på, at den optimisme, der er skabt af den nye økonomiske politik, vil påvirke virksomhedernes dispositioner i positiv retning. Det er det, det drejer sig om at nå.

Ejendomsmarkedet har bedret sig. Ansøgningerne om byggetilladelser viser stigende tendens. Danmarks Statistiks konjunkturbarometer, der jo bygger på oplysninger fra vore arbejdspladser ude i erhvervslivet, viser, at der er sket et markant omslag i forventningerne. Ved indgangen til 1. kvartal 1983 var de virksomheder, der ventede faldende produktion - altså dem, der så sort på det og ventede lavere beskæftigelse, mindre ordre-

[Statsministeren]

indgang og investering – i overtal i forhold til de virksomheder, der ventede stigning. Men ved indgangen til 2. kvartal var de virksomheder, der ventede øget produktion, beskæftigelse, ordreindgang og investering, i klart overtal. Det er det, vi skal have fremmet.

Men selv om vi venter en fremgang i produktion og beskæftigelse, tør vi ikke regne med, at beskæftigelsesstigningen før engang i løbet af 1984 bliver stor nok og hurtig nok til at holde trit med den meget store tilgang, vi fortsat venter til arbejdsmarkedet. Derfor siger jeg også åbent, at vi ikke endnu kan regne sikkert med, at arbejdsløsheden i 1984 i gennemsnit bliver lavere end i 1983.

Man har i budgetredegørelsen skønnet en ledighed på 310.000 uden job i 1984, men det er klart, at et sådant skøn er baseret på en lang række vurderinger og forudsætninger og derfor er behæftet med en betydelig usikkerhed. De såkaldte økonomiske vismænd og OECD er med små variationer i forudsætningerne kommet til lidt højere ledighedstal for 1984 end budgetredegørelsens skøn. Men forskellen – det vil jeg gerne gøre opmærksom på i dag, for jeg synes, det er væsentligt – udgør omkring ½ pct. af den samlede arbejdsstyrke i vort land. Derfor har jeg vist lov at sige, at denne forskel på en halv procent ligger langt inden for den usikkerhedsmargen, man altid må regne med i forbindelse med prognoser af denne usikre karakter.

Regeringen har hele tiden, lige fra vi begyndte og frem til i dag, hvor vi gentager det, understreget, at det ville tage tid, inden de positive produktions- og beskæftigelsesvirkninger af den nye politik slog igennem, og at vi næppe kunne vente et omslag i udviklingen i arbejdsløsheden før i løbet af 1984. Det tror vi stadig på.

Hovedopgaven er selvfølgelig at få skabt et hundredtusindtal af nye job i erhvervslivet. Vi vil arbejde intenst for, at det sker hurtigst muligt, og vi tror, det lader sig gøre. Men jeg vil gerne understrege så stærkt, som det er mig muligt, at skal vi nå den positive udvikling i produktion og beskæftigelse, som vi forventer fra 1984 og frem, er det en ufravigelig forudsætning, at vi viderefører og udbygger besparelserne på de offentlige budgetter, at vi fastholder den indkomstpoltiske målsætning også ud over de første 2 år, og at

vi fastholder tilliden til, at der vil blive ført en stabil valutakurspolitik.

Der kræves udholdenhed, tålmodighed, og at vi fastholder den linje, der er lagt. Ny slinger i valsen vil ødelægge de resultater, der allerede er nået.

Det er nu næsten 9 måneder siden, firkløverregeringen begyndte sit arbejde. Regeringen håber naturligvis, at vi kan fortsætte dette arbejde uden afbrydelser i resten af valgperioden. Vi står nu midt i genopretningsarbejdet, og vi vil gerne have lov til at gøre det færdig. Det er vel ligetil. Vi har mødt stor forståelse, synes vi – vi mener, vi har mærket det på så mange, mange måder – for regeringens ny politik i befolkningen. Denne forståelse tror jeg næppe bliver mindre, efterhånden som de positive resultater melder sig.

Det er også en vigtig opgave at sikre, at vi kan bevare et samfund, der evner at leve op til sine sociale forpligtelser: at sørge godt for de mennesker, som vitterlig ikke kan klare sig selv. Den forpligtelse tror regeringen ikke at vi kunne leve op til på lidt længere sigt, hvis vi blev ved med at gældssætte landet udadtil og forøge statens indenlandske gæld og dermed rentebyrden. Blev vi ved med at forøge gælden i den hidtidige takt, ville der ikke gå mange år, før statens rentebyrde var blevet så stor, at det ville blive nødvendigt at spare så meget på de offentlige udgifter, at det ville betyde et chok og ville berøre selve ryggraden i vort sociale velfærdssystem.

Den situation er det for firkløverregeringen et mål at forhindre. Men vi tror, at det kun kan lade sig gøre ved at have styr på de offentlige udgifter. Når underskuddet ville være nået op på 80 mia kr., er det meget store besparelser, der må til, og vi er nødt til at spare dér, hvor udgifterne er. Hvor ellers? Hvis man var begyndt at rebe sejlene noget før, kunne vi være gået lempeligere til værks. Nu bliver vi nødt til at finde os i nogle besparelser på områder, hvor det naturligvis mærkes, men det sker, for at vi ikke skal blive tvunget til om et år eller to at skære dér, hvor det virkelig ville medføre menneskelige ulykker.

Jeg mener, at vi fortsat – også i dag, også nu, hvor vi er ved at afslutte et års folketingsarbejde, som har indeholdt en lang række justeringer – kan fastslå, at vi har et af verdens bedste sociale sikkerhedssystemer, og det vil vi gerne blive ved med at have. Men

[Statsministeren]

det kan vi kun ved en overgang at holde igen og skære det bort, som ikke er absolut nødvendigt.

Det fører mig til at gøre nogle afsluttende bemærkninger om samarbejdet mellem regeringen og folketinget.

Regeringen føler, når den ser på resultaterne, at den folketingssamling, der nu afsluttes, har været meget værdifuld. Det er i hvert fald vidtrækkende, positive og betydningsfulde resultater, der er opnået, og det kan vi mærke i alles vurdering af, hvad der er sket med dansk samfundøkonomi, ikke mindst udlandets vurdering. En ny politik er sat på skinner.

Men jeg mener også, der er sket en meget markant ændring af folketingets arbejdsvilkår. Da vi åbnede tinget den 5. oktober i fjor, sagde jeg i min åbningstale bl. a., at regeringen ville fremlægge sine forslag uden sikkerhed for, hvordan de ville blive modtaget ved første behandling. Jeg sagde, vi ville møde i folketinget og i udvalgene med viljen til at lade de bedste argumenter få den største vægt. Det ville indebære, sagde jeg, at den endelige afgørelse måske i langt højere grad end i mange år ville blive truffet i udvalgene og her i folketingssalen, de to steder, hvor afgørelserne efter vor forfatning bør træffes.

Jeg kan godt huske, at der blev smilet lidt ad disse statsministerbetragtninger den 5. oktober i fjor. Det var også noget nyt. Men det er jo denne arbejdsform, som har præget dette folketingsår, og det mener vi er godt og rigtigt. Det giver på ny folketinget den placering i lovgivningsarbejdet, som folketinget bør have.

Der er måske medlemmer, der kan huske et par dage tilbage, som vil sige: ja men det har også ind imellem skabt lidt forvirring. Det er sandt nok. Det kan måske skyldes, at vi endnu ikke har erfaring nok som regering. Det kan selvfølgelig også skyldes, at en del af oppositionen så åbenbart mangler erfaring som opposition, men begge dele kan jo årene råde bod på. (*Munterhed*). Men jeg mener, at det grundlæggende princip er sundt. Vi har forhandlet med folketingets partier i udvalgene. Udvalgsarbejdet har været mere indestemt og meningsfyldt end i mange år. Vi har lyttet, og i nogle tilfælde har vi som regering bøjet af. Men vi har dog også oplevet, at nogle af de partier, vi forhandlede med, bø-

jede af over for os, og på den måde har vi i samarbejde med folketinget nået bemærkelsesværdigt store resultater.

Vi har naturligvis også som regering måttet acceptere, at et flertal i tinget nu og da traf beslutninger, som regeringen ikke ønskede sig. Det må en mindretalsregering nu engang i et vist omfang finde sig i. Det gjorde den tidligere regering også.

Jeg vil godt i al stilfærdighed gøre et par bemærkninger til de partier, som i efteråret sammen med regeringen og regeringspartierne tog ansvaret for at gennemføre alle hovedelementerne i den nye politik. Det var en politik, som berørte næsten alle grupper i vores samfund; mange medborgere måtte indrette sig på, at midlerne en tid blev knappe, enten midlerne i den private husholdning eller midlerne til de ydelser, der modtages fra det offentlige. Vi gjorde det med god samvittighed. Det ved jeg gælder regeringspartierne, men jeg tror også, det gælder de partier, som turde dele ansvaret med os, fordi det var nødvendigt at bremse samfundets gældsætning og derigennem bevare hovedelementerne i det danske velfærdssystem, fordi det var en nødvendig forudsætning for at genskabe konkurrencen og optimismen i vort erhvervsliv og derigennem genskabe grundlaget for den nødvendige vækst i produktion og beskæftigelse – omsider.

De mål kan vi kun nå, hvis vi konsekvent viderefører og udbygger den politik, vi lagde grunden til, da vi stemte her i salen den 16. oktober i fjor. Gør vi ikke det, vil der hvile et tungt ansvar på de partier, som stemte for de omfattende indgreb. Så ville den indsats, befolkningen og organisationerne har ydet siden, måske have været ydet forgæves. Jeg håber, og jeg tror også, at de partier, som medvirkede, føler dette ansvar lige så stærkt som regeringspartierne.

Og så én ting til. Det er umådelig vigtigt, at der i befolkningen og i erhvervslivet er tillid til, at de seks partier, som har båret den nye økonomiske politik igennem, vil leve op til dette ansvar. Jeg er sikker på, at den tillid ville blive svækket, hvis der skabtes for megen uro omkring samarbejdet. Det er en risiko, alle seks partier – og seks er mange – bør have i tankerne. Hidtil er det i alt væsentligt lykkedes.

Selv om det er seks ikke-socialistiske partier, der har båret den nye økonomiske politik

[Statsministeren]

igennem, er jeg da også glad for at kunne pege på, at vi også på vigtige områder har kunnet få socialdemokratiet i tale. Lad mig bare nævne pensionsproblemerne, gennemførelsen af en forstærket indsats mod ungdomsarbejdsløsheden, lovgivningen om naturgasprojektet og loven om udlændinge.

Vi misforstår selvfølgelig ikke situationen. Vi ved udmærket, at der ikke er noget tilløb til, at socialdemokratiet er ved at blive et støtteparti for regeringen. Men vi finder det værdifuldt, at den overvældende del af folketinget er arbejdsdueligt, og at vi kan finde hinanden i et frugtbart samarbejde på de områder, hvor afgørende holdningsforskelle ikke stiller sig naturligt i vejen. Også i den henseende synes regeringen at det har været et godt folketingsår i år.

Forhandling

Heinesen (S):

Jeg vil gerne takke statsministeren for svaret på forespørgslen. Under den tilsvarende debat for et år siden holdt den daværende ordfører for det konservative folkeparti, hr. Poul Schlüter, også en tale, hvori hr. Poul Schlüter bl. a. sagde (Folketingstidende 1981-82, 2. samling, sp. 9325):

»Det er mit indtryk, at regeringen vil slå knuder på sig selv og foretage cirkusakrobatik af verdensklasse for at blive siddende...

De sidste dage var en slem cirkusforestilling, og jeg tror egentlig godt, at Cirkus Benneweis kan pakke sammen i sommer. Det vil være umuligt at konkurrere med regeringen.»

Det vil være overmåde vanskelig at formulere en mere præcis beskrivelse af regeringens adfærd i de sidste måneder.

En anden bemærkning fra samme tale viser, hvor uberettiget karakteristikkene var sidste år, og hvor træffende den er i år. Hr. Poul Schlüter sagde nemlig også:

»De går ikke, medmindre de bliver stemt ned.«

Men den nuværende regering går ikke, selv om den bliver stemt ned og bliver stemt ned så mange gange, at det er umuligt at opregne det inden for den tilmålte taletid.

Hermed har regeringen skabt en ny parlamentarisk praksis, som ikke er uden problemer for folketinget. Det blev tydeligst illustreret gennem statsministerens udtalelser i forbindelse med folketingets vedtagelse af

dagsordenen under den udenrigspolitiske forespørgselsdebat i sidste uge. Vi går ud fra, at regeringen i enhver henseende loyalt efterlever folketingsflertallets pålæg til regeringen. Statsministerens udtalelser bevirker imidlertid, at vi meget nøje vil overvåge, at det sker.

Jeg vil herefter gøre nogle bemærkninger om den økonomiske politik, idet medlemmer af den socialdemokratiske gruppe vil omtale andre emner.

Her vil jeg gerne først sige til statsministeren, at vi ikke kritiserer regeringen for at bremse indkomststigninger og for at gennemføre besparelser. Det har vi selv gjort, og det har vi selv foreslået.

Socialdemokratiets modstand imod regeringens økonomiske politik skyldes noget helt andet. Den skyldes to ting. For det første tager vi kraftigt afstand fra den ensidighed, hvormed regeringens nedskæringer rammer økonomisk svage grupper. For det andet vender vi os stærkt imod, at nedskæringerne er så store, at de medfører en kraftig stigning i arbejdsløsheden.

Vi føler, at regeringen misbruger den økonomiske krise som et påskud til at få fjernet eller forringet velfærdsordninger, som de borgerlige partier har været imod. Det bliver stadig tydeligere, at den borgerlige regering har en meget enkel tankegang: de, der tjener godt og ejer meget, får for lidt ud af det, og de, der tjener lidt og kun ejer lidt, får for meget ud af det. Ligheden er for stor, solidariteten er for stor.

Den borgerlige regerings økonomiske politik er desværre en konsekvent gennemførelse af denne simple tankegang. Regeringen har foreslået, at de, der har meget, skal have endnu mere. Indkomstskatten for de store indkomster skal lettes med 8-9 mia kr. Vi ønsker en tillægsskat på de højeste indkomster.

Formueskatten skal lettes til gavn for de store formueejere, skatterne på produktionsjord skal afskaffes, hvilket først og fremmest er til gavn for de store jordbesiddere. Retten til at fradrage renter af privat gæld skal bevares uændret; det er til størst fordel for de store indkomster, som trækker mest fra og får den største skatterabat. Socialdemokratiet ønsker en begrænsning og omlægning af rentefradragsretten, så alle får den samme fordel af et givet fradrag.

[Heinesen]

Det er blot nogle eksempler på, at regeringen vil give mere til dem, der i forvejen har meget.

Samtidig har regeringen sørget for, at de, der har almindelige eller små indkomster, får mindre ud af det. De omfattende dagpengeforringelser rammer især dem, der i forvejen er hårdt ramt af krisen, nemlig dem, som har mistet deres arbejde under krisen, og nu bebuder regeringen i budgetredøgørelsen yderligere stramninger af dagpengesystemet, både for korttidsledige og for langtidsledige.

Den mest asociale nedskæring af alle er reglen om, at forbigående hjælp kun ydes i 9 måneder, hvorefter enlige skal klare alle deres udgifter for godt 3.000 kr. om måneden og ægtepar for knap 4.700 kr. om måneden. Denne nedskæring skaber i disse måneder uoverstigelige problemer for ca. 30.000 familier landet over. Hermed har regeringen ramt nogle af de allerdårligst stillede i dette samfund.

Regeringen foreslår nu, at underskuddet på statsfinanserne ikke skal være uændret fra 1983 til 1984. Underskuddet skal falde, og det lyder jo godt. Men prisen er nye nedskæringer af de offentlige budgetter med 12 mia kr., en sænkning af niveauet for de offentlige udgifter med 3 pct. og en sænkning af statens nettoudgifter med 7 pct. fra 1983 til 1984.

Det er ikke udtryk for regeringens mod; det er udtryk for regeringens overmod, og det er noget ganske andet. Resultatet bliver med usvigelig sikkerhed en fortsat nedbrydning af velfærdssamfundet og en kraftig stigning i arbejdsløsheden.

Vi har alle glædet os over den hjælp, som dansk økonomi har fået udefra i det sidste halve års tid i form af stærke fald i oliepriserne og de andre råvarepriser og i den internationale rente. Den internationale udvikling er den væsentligste årsag til nedgangen i betalingsbalanceunderskuddet, og den har tillige bidraget til at nedbringe statens underskud, inflationen og renten.

Vi underkender ikke kronekurspolitikken betydning for faldet i inflation og rente, men vi ville gerne have regeringen til at indse, at medaljen har en bagside. Den faktiske opskrivning af kronekursen bidrager til at bremse den økonomiske vækst og medfører en stigning i arbejdsløsheden.

I åbningstalen den 5. oktober 1982 nævnte statsministeren som det første og, går jeg ud fra, vigtigste programpunkt en politik, der effektivt kan styrke erhvervenes konkurrenceevne. Men konkurrenceevnen er ikke blevet styrket. Den forbedring af konkurrenceevnen, som blev gennemført af den socialdemokratiske regering, er gået i stå. Det økonomiske råds formandskab mener endog, at der måske snarest er tale om en lille forværring af konkurrenceevnen, og at det kun er på grund af gunstige eftervirkninger af den tidligere socialdemokratiske regerings konkurrenceevneforbedring, at den økonomiske vækst opretholdes i år. Til næste år, hvor disse eftervirkninger er væk, falder den økonomiske vækst, siges det. Og det medfører sammen med regeringens voldsomme nedskæringer, at antallet af arbejdsløse stiger med ca. 40.000 i 1984 til ca. 320.000.

Den stærke stigning i arbejdsløsheden står i skærende kontrast til en anden central proklamation i statsministerens åbningstale: vi skal skabe nye produktive arbejdspladser. Der bliver nemlig ikke flere arbejdspladser i de private erhverv; tværtimod forudser formandskabet, at antallet af arbejdspladser i erhvervene vil falde med ca. 16.000 i 1984.

Statsministeren har blot affejet det økonomiske råd. Men faldende konkurrenceevne, faldende vækst og faldende beskæftigelse bekæmpes jo ikke med regeringens endeløse bombardement fra det øjensynlig uudtømmelige arsenal af optimistiske slagord og besværgelser.

Et af regeringens nyere slagord er privatisering. Det er imidlertid meget uklart og lidet konkret, hvad regeringen egentlig mener hermed. Jeg vil gerne sige, at vort principielle udgangspunkt og standpunkt er, at vi er imod den form for privatisering, som udelukkende skal tilfredsstille en liberal ideologi om en mindre offentlig sektor, og som betyder, at serviceydelser bliver ringere eller dyrere for befolkningen, medfører forringede løn- eller ansættelsesvilkår eller igennem indførelse af brugerbetaling eller selvrisiko eller et forsikringsprincip forøger den sociale ulighed, f. eks. ved en tilbagevendende til svundne tiders forskel imellem dårlige almisseydelser og gode betalingsydelser.

Den nødvendige udbygning af de produktive erhverv kan ikke gennemføres ved, at private virksomheder går på standhugst i den

[Heinesen]

offentlige sektor; det løser intet samfundsøkonomisk problem overhovedet. Derimod kan et tættere og bedre samarbejde mellem den offentlige og den private sektor yde et meget væsentligt bidrag til erhvervsudviklingen. Vi har derfor fremlagt et investeringsprogram, hvis hovedsigte er i højere grad at bruge den offentlige sektors økonomiske styrke til at fremme investeringerne, fornyelsen, konkurrenceevnen og dermed beskæftigelsen i de produktive erhverv. Vi håber, at den borgerlige privatiseringsideologi ikke får held til at bremse denne udvikling.

Regeringen forsøger i alt for høj grad at spare sig ud af de økonomiske vanskeligheder, hvorimod regeringens bidrag til, at vi kan arbejde os ud af de økonomiske vanskeligheder, er helt utilstrækkelige. Resultatet af denne politik er større ulighed og større arbejdsløshed. De, der har arbejde, og som tjener godt, skal have noget mere ud af det; de, der er arbejdsløse, og de, der tjener lidt, skal have mindre ud af det. Det er Reagans, det er Thatchers, det er Kohls, og det er også den danske borgerlige regerings opskrift på, hvordan den økonomiske krise skal bekæmpes. Det er gennemførelsen af denne politik i de store toneangivende lande, som er ved at være en selvstændig årsag til, at vi stadig har en økonomisk verdenskrise.

Dette er baggrunden for, at socialdemokratiet tager afstand fra regeringens økonomiske politik.

Jeg skal derfor på mit partis vegne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folketinget tager afstand fra regeringens nedskæringspolitik, som forøger uligheden og arbejdsløsheden, og på baggrund af den forudsete stærke stigning i arbejdsløsheden i 1984 opfordrer folketinget regeringen til at stille de for 1984 bebudede yderligere nedskæringer af de offentlige udgifter med 12 mia kr. i bero.

Herefter går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Første næstformand (Knud Østergaard):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår i debatten.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Jeg har bedt om ordet, fordi jeg har lyst til at tilkendegive, at det da er bedst for os alle, hvis debatten her i eftermiddag foregår på et realistisk grundlag.

Derfor vil jeg gerne sige straks, at den dagsorden, den socialdemokratiske ordfører har foreslået, er skrevet på en sådan måde, at den selvsagt må fremkalde et folketingsvalg, hvis den bliver vedtaget. Derfor vil jeg gerne for god ordens og klarheds skyld sige straks: den dagsorden kan regeringen ikke modtage. Dens hovedelement er at tage afstand fra regeringens politik.

Dyremose (KF):

Da folketinget for 8 måneder siden startede debatten om den nye firkløverregerings politik, indledte statsministeren med at sige (Folketingstidende 1982-83, sp. 5):

»Det er en ny regering, som i dag præsenterer folketinget for en ny politik.«

Dette udsagn er i dag blevet bekræftet af hr. Heinesen. Det står klart, at firkløverregeringens politik på det økonomiske område er helt anderledes end socialdemokratiets. Jeg synes, det er godt, at det står klart, det skal hr. Heinesen ikke have utak for.

Det, der derimod er beklageligt, er, at hr. Heinesen og hans parti tilsyneladende ikke kan eller ikke vil erkende, at den nye politik, firkløverregeringen fremlagde, i modsætning til de tidligere socialdemokratiske regerings politik har givet store resultater, så store resultater, at vi med sindsro kan sige, at folketingsåret 1982-83 markerer et klart vendepunkt i den danske økonomiske udvikling. For et år siden var vi på vej ind i en selvforstærkende negativ økonomisk udvikling. Nu er vi på vej ind i en selvforstærkende positiv udvikling. For et år siden var vi på vej ned i den af hr. Heinesen opfundne afgrund. Nu er vi på vej væk fra denne afgrund. Det er vi, fordi det er lykkedes firkløverregeringen, på trods af at det er en mindretalsregering, at komme igennem med den altovervejende hovedpart af sin økonomiske politik. Det har været vanskeligt. Det har kostet lange og drøje forhandlinger her i folketinget, det har været svært, men det er stort set lykkedes. Det er sådan, at der har været enkeltområder, hvor regeringens politik ikke helt er kommet igennem på den måde, som regeringen ønskede det, men når man sammenligner

[Dyremose]

disse enkeltområder med, hvad regeringen har fået igennem, så står det klart, at det altovervejende af regeringens politik er blevet gennemført.

Derfor er vi i den konservative folketingsgruppe godt tilfredse med resultaterne, og vi synes, at den socialdemokratiske gruppe i stedet for blot at kritisere skulle se på, at den nuværende regering har ladet den hjælp, vi har fået udefra, forstærke og slå igennem i Danmark, sådan at vi kan fremvise markante økonomiske resultater.

Lad mig blot nævne, at det markante fald i renteniveauet har medført kolossale milliardbesparelser for de private husholdninger og for virksomhederne, og det har sat ny gang i byggeriet.

Lad mig nævne, at inflationens stignings-takt stort set er blevet halveret. Lad mig nævne, at underskuddet på betalingsbalancen bliver væsentligt reduceret i år. Lad mig nævne, at stigningstakten i de offentlige budgetter er blevet bragt ned, og at underskuddet på de statslige budgetter – hvis vi gennemfører de besparelser, regeringen har lagt op til – kan bringes ned næste år. Og lad mig sidst, men ikke mindst, nævne, at stigningstakten i arbejdsløsheden er mindre nu under firkløverregeringen, end den var tidligere under den socialdemokratiske regering. Det sidste udsagn forekommer måske i forhold til, hvad hr. Heinesen netop har sagt, og i forhold til dele af den offentlige debat som en overraskelse. Derfor vil jeg godt understrege det med nogle kendsgerninger.

I 1980 var der 184.000 ledige i Danmark. Fra 1980 til 1981 steg dette tal, på trods af at mange gik på efterløn, med 59.000. Det steg yderligere med 20.000 fra 1981 til 1982, og nu er det bragt ned på en forventet stignings-takt fra 1982 til 1983 på 17.000. Det er altså en mindre stigningstakt i arbejdsløsheden end den, vi har set under tidligere regeringer, og, hvad man derudover skal lægge mærke til: det betyder, at beskæftigelsen i Danmark for øjeblikket øges. Der vil i gennemsnit være flere i beskæftigelse i Danmark, der vil være flere, der har arbejde i Danmark i 1983, end der var i 1982. Det er derfor helt misvisende, når man forsøger at hævde, at firkløverregeringens politik skulle være specielt arbejdsløshedsfremkaldende.

Vi havde i december måned en debat her i folketinget om arbejdsløhedssituationen. På

det tidspunkt, hvor regeringen skønnede, at antallet af ledige i 1983 i gennemsnit ville være 285.000, hævdede den socialdemokratiske ordfører, at ledigheden i 1983 ville stige med ca. 50.000, altså 3 gange så meget som de 17.000, som alle nu stort set er enige om er det realistiske skøn. Den socialdemokratiske ordfører hævdede, at vi i vinterhalvåret ville få en arbejdsløshed på 350.000, og at vi i næste vinter ville få en arbejdsløshed på ca. 400.000. De 350.000 kan vi nu sammenligne med, og de faktiske tal er, at vi i marts havde en arbejdsløshed på 302.000 og i februar en på 310.000, altså væsentligt under de arbejdsløshedstal, som er blevet fremmanet dystert fra socialdemokratisk side.

Jeg er ikke kommet med disse kendsgerninger for at hovere over, at regeringen har været bedre til at skønne end socialdemokraterne. Jeg siger det, fordi de lønmodtagere, som i december troede på den socialdemokratiske ordfører, kunne være utrygge og kunne være bange for deres job, og de samme lønmodtagere kan nu frygte det billede, bl.a. socialdemokraterne har fremmanet, at der vil komme yderligere kæmpearbejdsløshed, og at denne kæmpearbejdsløshed vil fortsætte i mange år. Disse mange spåmænd, inklusive de økonomiske vismænd, tager, så vidt jeg kan skønne, fejl. Der er ingen som helst grund til at tro, at arbejdsløsheden vil stige så markant. De, der tror det, har simpelt hen alt for passive og alt for pessimistiske forudsætninger. De tror ikke, at man skal gribe ind, de tror ikke, at man økonomisk-politisk kan påvirke udviklingen. Det tror vi på, og derfor tror vi også på, at det bliver muligt i hvert fald i løbet af 1984 at begynde at nedbringe arbejdsløsheden. En nedgang skal der selvfølgelig til. Vi kan ikke som samfund være tjent med, at vi har 280.000 arbejdsløse. Det kan vi simpelt hen ikke klare som samfund, og vi kan specielt ikke være tjent med, at vi har så mange unge, der er arbejdsløse.

Derfor lægger vi fra den konservative gruppes side megen vægt på, at vi på trods af anden uenighed har kunnet skabe et bredt politisk flertal om en bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden. Vi lægger megen vægt på, at enhver ung, der går ud af folkeskolen i løbet af sommeren, vil få et reelt tilbud om uddannelse eller beskæftigelse. Det betyder

[Dyremose]

nemlig, at den enkelte unge kan se et nyt håb for en fornuftig voksentilværelse.

Den måde, vi har bekæmpet ungdomsarbejdsløsheden på, hvor der er sket en omlægning, som er til gavn for mange uden at være til skade for nogen, har også været modellen for den nødvendige omlægning inden for det sociale område, samtidig med at regeringen allerede i statsministerens åbningstale gjorde det klart, at man i videst muligt omfang ville friholde de svageste grupper. Denne målsætning er fastholdt. Det er naturligvis rigtigt, at der er sket beskæringer inden for det sociale område, men der er en kløft imellem de realiteter, der er gennemført, og de hetzagtige forsøg i dele af den offentlige debat på at kaste et asocialt skær over regeringens politik.

Det er en realitet, at pensionisterne har bevaret deres automatisk regulering, og det betyder, at pensionisterne er den gruppe borgere, der har haft den største realindkomstfremgang. Det er en realitet, at varmeghjælpen til pensionisterne er fordoblet, og det er en realitet, at folketinget i går vedtog en førtidspensionsreform, som vil forbedre vilkårene for de svage grupper i vores samfund. Der har altså været social balance i de nedskæringer, som nødvendigvis må ske, fordi det sociale område udgør en tredjedel af de samlede offentlige udgifter.

Som det nok er fremgået, deler vi fra konservativ side ikke den pessimisme, den socialdemokratiske ordfører gav udtryk for. Vi mener egentlig, der er et ganske godt grundlag for den nye optimisme, vi alle møder ude omkring, og der er brug for denne optimisme, for selv om der er sket en vending, selv om vi nu er på vej i den rigtige retning, så er det store problemer, vi står over for. Vor udlandsgæld nærmer sig nu de 170 mia kr., og vor statsgæld nærmer sig de 350 mia kr. Der er altså meget, der skal betales tilbage, og det vil tage lang tid.

Netop fordi problemerne er så store, er der også brug for politisk stabilitet, der er brug for politisk fred og ro. Dette behov for politisk stabilitet, for politisk fred og ro, håber jeg at folketinget vil tage i betragtning under dagens videre forhandlinger. Hvis folketinget opfører sig fornuftigt i de videre forhandlinger, således at vi på fredelig vis kan sendes hjem på sommerferie i morgen, så er den danske befolkning for første gang i nye-

re tid i den situation, at der ikke er noget som helst behov for, at folketinget bliver hasteindkaldt med henblik på økonomiske kriseforlig. Det er der ikke brug for, for vi er nu inde i en selvforstærkende positiv udvikling.

For hver eneste uge, der går i sommer, vil man automatisk få en række oplysninger om nye positive økonomiske tiltag. Virksomhederne kan træffe beslutning om nye aktiviteter, og regeringen kan i fred og ro forberede en videreførelse af den genrejsningspolitik, som er blevet startet. Det vil betyde – det er det primære resultat af dette folketingsår – at der ikke alene er håb om, at vi kan redde velfærdssamfundet. Der er også håb om, at vi kan udbygge og forbedre velfærdssamfundet, hvis vel at mærke regeringen får lov at videreføre det store konstruktive arbejde, som er startet.

(Kort bemærkning).

Agerschou (SF):

Jeg hørte, at hr. Dyremose i sit indlæg hævdede, at der havde været social balance i de initiativer, den borgerlige regering har taget. Jeg vil gerne spørge hr. Dyremose, om han finder, at indførelse af varighedsbegrænsning med hensyn til kontanthjælp og varighedsbegrænsning med hensyn til modtagelse af sygedagpenge er udtryk for, hvad hr. Dyremose mener er social balance.

Tørnæs (V):

Regeringens politik er først og fremmest gået ud på at genoprette den danske økonomi ved at genskabe og forbedre erhvervslivets konkurrencevilkår. Gennemførelsen af en stram indkomstpøolitik og omfattende besparelser på de offentlige udgifter har været og er stadig nødvendige forudsætninger for, at denne politik kan lykkes. Den socialdemokratiske ordfører, hr. Heinesen, kritiserede regeringen for, at den ville spare sig ud af vanskelighederne. Det er i det mindste en kritik, man ikke berettiget kan rette mod den tidligere regering.

Et spirende internationalt økonomisk opsving med faldende oliepriser har naturligvis hjulpet regeringen lidt på vej, men kan ikke bruges som en sovepude for løsningen af de danske økonomiske problemer. Vi må selv gøre den største indsats. Det er også først og fremmest på grund af de foranstaltninger,

[Tørnæs]

regeringen har iværksat, at det nu endelig er lykkedes at få vendt udviklingen væk fra den økonomiske afgrund. Der lyder da også anerkendelse af regeringens politik fra flere sider, også uden for landets grænser, sidst i OECDs nylig udkomne rapport.

Regeringens politik er stort set blevet gennemført med støtte fra det radikale venstre og fremskridtspartiet. Det er der grund til at respektere de 2 partier for. Der er imidlertid grund til samtidig at udtrykke skuffelse over socialdemokratiets holdning. Bortset fra enkelte sager har socialdemokratiet ikke været indstillet på at medvirke og gøre sin indflydelse gældende. Det gælder især med hensyn til den økonomiske politik. Jeg synes, det er meget bekymrende, at landets største parti ikke ønsker at medvirke til at genoprette økonomien. Det er naturligvis ekstra trist, når der nu er et økonomisk opsving i gang. Man kunne måske have forventet, at socialdemokratiet følte en særlig forpligtelse over for den danske økonomi.

Det er ligeledes meget bekymrende med den holdning, socialdemokratiet nu indtager i udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål. Daværende statsminister Jens Otto Krag sagde engang: man har en mening, til man får en ny. Det blev han angrebet for, jeg mener med urette. Langt værre nu, hvor parolen i socialdemokratiet synes at være: man har en holdning, til det er bekvemt at antage en ny.

Til trods for at det bestemt ikke har været populære foranstaltninger i traditionel forstand, denne regering har fået vedtaget, så er der stor forståelse i brede befolkningskredse for nødvendigheden heraf. Regeringen har fået det bedste håndslag på, at det forholder sig sådan, ved at arbejdsmarkedets parter er enedes om en overenskomstfornyelse, der stort set ligger inden for de rammer, regeringen har anbefalet. Det er således en aftale, der er med til at understøtte den politik, regeringen fører. Arbejdsmarkedets parter har for længst indset, at moderate lønstigninger og mindsning af skattetrykket er den bedste vej til reallønsfremgang. Efter lang tid med faldende realløn kan vi nu konstatere, at det er lykkedes at sikre reallønnen. Det er selvsagt kedeligt i den forbindelse, at et folketingsflertal vil forhindre, at den skattelettelse, som regeringen bebudede, hvis arbejdsmarkedets parter vedtog overenskomster, der

holdt sig inden for rimelige grænser, gennemføres.

Den økonomiske politik, regeringen har lagt op til, ikke mindst det kraftige rentefald, som allerede er blevet resultatet af denne politik, et rentefald af en størrelsesorden, som næppe nogen havde forestillet sig for 8 måneder siden, da regeringen tiltrådte, har givet begrundet optimisme i befolkningen og i erhvervslivet. Rentefaldet og ikke mindst indsnævringen i renteforskellen over for udlandet giver klar grobund for en styrkelse af erhvervslivets konkurrenceforhold, hvilket allerede har givet sig udslag i en ikke uvæsentlig investeringslyst på flere områder, herunder i byggebranchen og i flere eksporterhverv.

Der er ingen grund til at give det spirende opsving unødige vanskeligheder ved at tale negativt om det. Det er vigtigt, at vi af al kraft understøtter de positive tendenser, der er i gang, understøtter, at der kommer mere gang i erhvervsinvesteringerne. Erhvervsstøtteordningerne yder deres bidrag hertil. Det er vigtigt, at erhvervsstøtteordningerne medvirker til at forbedre konkurrenceevnen og investeringerne, at skabe ny produktion og udvikling. Det er lige så vigtigt, at ordningerne ikke medvirker til at fastholde for længe forældede produktionsformer, der ikke længere er konkurrencedygtige.

Venstre er tilfreds med, at det er lykkedes at gennemføre lempelser for selskabsjede virksomheder ved ændring af hovedaktionærbeskatningen og lempelser med hensyn til at omdanne privatejede virksomheder i selskabsform, men vi er på den anden side meget overbeviste om, at de små virksomheder har det allersværest, og vi er derfor af den opfattelse, at der er behov for, at der gøres en særlig indsats for disse virksomheder. Det er venstres opfattelse, at vi i fremtiden må have udlignet nogle af de skattemæssige uligheder, der er for de mindre virksomheder, især privatejede foretagender. Disse uligheder kan for en stor del afhjælpes ved etablering af en konjunkturudligningsfond.

Desværre må vi se i øjnene, at der også på grund af den store tilgang til arbejdsmarkedet i de nærmeste år vil være en alt for stor arbejdsløshed. Varig afskaffelse af arbejdsløsheden tilvejebringes kun ved at give virksomhederne mulighed for at beskæftige flere gennem øget produktion.

[Tørnæs]

Blandt de mange virksomheder, der er i alvorlige vanskeligheder, udgør landbruget en særlig kategori, især fordi den politik, der er blevet ført af den tidligere regering, bevirkede en alt for høj rente, som specielt ramte landbruget hårdt. Når man betænker landbrugets store betydning for samfundet, både med hensyn til valutaindtjening og beskæftigelse, giver det anledning til stor bekymring, at der ikke allerede er fundet en løsning. Venstres vurdering af denne samling vil i høj grad afhænge af, om det lykkes at finde en løsning for landbruget.

Af hensyn til den fremtidige energiforsyning er vi tilfredse med, at der er et stort flertal i folketinget bag opstramningen af forholdene omkring naturgasprojektet. Det er efter vores opfattelse nødvendigt, at der foretages en uvildig vurdering af hele dette store projekt.

Venstre lægger overordentlig megen vægt på, at den lovgivning, der gennemføres, er så forståelig for den enkelte borger som overhovedet muligt. Det gælder lovgivningen i almindelighed, og det gælder skattelovgivningen i særdeleshed. Hele den politik, der er ført af regeringen, lægger op til et større ansvar for den enkelte for sin egen skæbne. Det, der er lagt op til og startet på, er efter vores opfattelse betydelig mere end blot en forbedring af den økonomiske situation. Det, det drejer sig om på lidt længere sigt, er en ændring af selve livsformen i befolkningen i almindelighed. Væk fra ensretning, henimod større valgfrihed for den enkelte til at bestemme over sin egen skæbne.

Jeg skal til slut takke for statsministerens redegørelse og anmelde, at vi ikke kan støtte det fremsatte dagsordensforslag.

(Kort bemærkning).

Ivar Nørgaard (S):

Hr. Tørnæs slog sig for brystet af, at regeringen havde gennemført konkurrenceevneforbedring, og han henviste til, at den havde fået anerkendelse herfor af OECD. Det er ganske fejlagtigt. Tværtimod siger OECD i den rapport, der udkom i går om Danmarks økonomi, lige netop om konkurrenceevneforbedring – jeg citerer fra side 44:

»Alt i alt er den internationale konkurrenceevne i gennemsnit blevet mærkbart forvær-

ret fra 1982 til 1983 og vil forblive stort set uændret næste år.«

Og tidligere, nemlig på side 30, siger OECD, at konkurrenceevnen skønnes at være blevet forværret med 5–6 pct., så meget desto mere som man ikke benyttede lejligheden, da man lavede en justering af kronen i marts, til at rette op på den kronehævning, der havde fundet sted i slutningen af 1982.

Altså: det er falsk tale, når hr. Tørnæs siger, at OECD anerkender konkurrenceevneforbedringspolitikken.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Jeg hæftede mig ved, at hr. Tørnæs sagde, at det var for dårligt, at der ikke allerede var fundet en løsning på landbrugets problemer. Jeg vil gøre opmærksom på, at regeringen i 8 måneder diskutererede grønne obligationer, skibskredit, K-lån, investeringsobligationer m.v. og først for 3 uger siden fremsatte et forslag i folketinget. Det er vist regeringen, der har smølet i den sag.

(Kort bemærkning).

Tørnæs (V):

Det kan blive svært med et udtømmende svar inden for den tid, der er til rådighed til en kort bemærkning, til begge de herrer.

Jeg vil dog gøre opmærksom på, at hr. Ivar Nørgaard åbenbart ikke har hørt ordentligt efter. Jeg citerer direkte af, hvad jeg sagde i mit første indlæg:

»Der lyder da også anerkendelse af regeringens politik fra flere sider, også uden for landets grænser, sidst i OECDs nylig udkomne rapport.«

Jeg går ud fra, at hr. Ivar Nørgaard ikke vil bestride, at det er rigtigt, hvad jeg her har sagt, og at der altså ikke er sandhed bag den påstand, hr. Ivar Nørgaard fremkom med.

Jeg udtrykte bekymring over, at der endnu ikke var fundet en løsning på landbrugets problemer, men jeg må forstå hr. Bjørn Wesths indlæg sådan, at socialdemokratiet nu er parat til at medvirke til at løse landbrugets problemer, og det takker jeg for.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

[Bjørn Elmquist]

Jeg er i den heldige situation, at jeg havde OECD-rapporten ved hånden, netop da hr. Ivar Nørgaard citerede fra den.

På side 44, som hr. Ivar Nørgaard henviser til, er der 2 eller 3 elementer, der indgår i den konklusion, man dér har vedrørende den danske konkurrenceevne. Der står, at man hilser velkommen de meget beskedne lønstigninger, der ligger i overenskomstfornyelserne her i foråret, men – det er skrevet på engelsk, og jeg skal nok prøve på at oversætte det til en slags dansk – på grund af tidligere forpligtelser – tidligere fejltagelser, har jeg lyst til at sige, men der står forpligtelser – er der en underliggende drift, som bringer det danske lønniveau i 1983 noget højere op, end det egentlig ville komme, hvis man bare så på overenskomstfornyelserne. Dette er medvirkende til, at det først er i 1984, det får betydning for den internationale konkurrenceevne for Danmark, at vi har fået denne mere beskedne lønstigning i dette forår.

Så jeg må bede om, at hr. Ivar Nørgaard citerer ganske loyalt fra OECD-rapporten.

(Kort bemærkning).

Ivar Nørgaard (S):

Det sidste bekræfter fuldt ud det, jeg fremhævede. Det er da klart, at den tilbageholdende lønpolitik, som er ført på arbejdsmarkedet, burde føre til konkurrenceevneforbedring, men netop fordi regeringen har ført en politik, der medfører, at kronen bliver revalueret, har det ikke ført til konkurrenceevneforbedring.

Så vil jeg sige til hr. Tørnæs, at en påstand jo ikke bliver bedre af, at man gentager den, og man gendriver ikke mine påstande ved at citere sig selv.

Finansministeren (Christophersen):

Nu har hr. Ivar Nørgaard et par gange beskæftiget sig med regeringens kronekurspolitik. Jeg vil godt gøre opmærksom på, at det, som skete i forbindelse med valutakursjusteringerne den 23. marts, var, at den danske krone fastholdt sin position. I forhold til den europæiske ECU blev den en anelse opvurderet, men i forhold til den store gruppe valutaer, vi har den største samhandel i, blev kronens kurs fastholdt uændret eller ændret en lille smule i nedadgående retning.

Nu hævder hr. Ivar Nørgaard fra denne talerstol – sådan forstår jeg det – at det var en forkert disposition. Det må jeg opfatte sådan, at socialdemokratiet har den tankegang, at en nedskrivning af den danske krone i et betydeligt omfang er et rigtigt middel i den økonomiske politik. Det tror jeg det ville være af meget stor interesse for alle, som interesserer sig ikke bare for kronens kurs, men for vores rentesituation, for vores omkostningssituation, at få en afklaring af.

Er det virkelig socialdemokratiets opfattelse, er det et element i socialdemokratiets økonomiske politik, at den danske krone skal nedskrives? Det vil jeg gerne bede om et svar på fra hr. Ivar Nørgaard fra denne talerstol. Det ville, tror jeg, være til meget stor beroligelse for alle i det danske samfund, hvis hr. Ivar Nørgaard fra denne talerstol ville erklære, at socialdemokratiet tilslutter sig den opfattelse, regeringen har, at en stabil kronekurspolitik vil have positiv indflydelse på renteutviklingen.

Formanden:

Hr. Ivar Nørgaard har ordet for en kort bemærkning, og så nærmer vi os afslutningen af de korte bemærkninger i denne omgang.

(Kort bemærkning).

Ivar Nørgaard (S):

Jeg skal gerne gøre finansministeren den tjeneste at oplyse, hvad der er socialdemokratiets politik. Det er selvfølgelig fænomenalt vigtigt, det giver jeg ham ret i.

Men inden vil jeg dog sige, at det, jeg gjorde, var ikke at tale om socialdemokratiets politik, men at citere den OECD-beretning, som den ærede ordfører henviser til. I den står der altså ordret, at man forværrede konkurrenceevnen med 5–6 pct., så meget desto mere som man ikke rettede op på kronehævningen ved den lejlighed i marts, da man gennemførte ændringerne i pariteterne ved EMS-forhandlingerne. OECD siger altså, at ved at man fastlagde den kurs i marts måned, rettede man ikke op på den kronehævning, der havde fundet sted i slutningen af 1982.

Vores holdning er den, hr. finansminister, at man burde holde kronen neutral, men det indebærer altså, at man dér burde have fore-

[Ivar Nørgaard]

taget en rettelse, så kronekursen blev holdt neutral.

Formanden:

Også dette citat var fra side 30.

Finansministeren (Christophersen):

Jeg er ikke så interesseret i hr. Ivar Nørgaards litteraturanmeldelser. Jeg er først og fremmest interesseret i, hvad socialdemokratiet mener.

Nu kunne jeg forstå på hr. Ivar Nørgaard, at det er socialdemokratiets politik, at kronens kurs skal være uændret. Så kan jeg oplyse til hr. Ivar Nørgaards orientering, at det faktisk også blev resultatet den 23. marts. Jeg tager hr. Ivar Nørgaards udtalelser som udtryk for, at socialdemokratiet altså har opgivet enhver tanke om en strategisk devaluering af den danske krone. Det var en meget værdifuld konstatering.

Formanden:

Hr. Ivar Nørgaard har ordet for en sidste kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Ivar Nørgaard (S):

Jeg synes, at finansministeren bør overlade det til mig selv at redegøre for, hvad vi forstår ved vores valutapolitik. Den er nøjagtig, som jeg udtrykte det: at man skal holde kronen neutral. Det er ikke nødvendigvis det samme som det, finansministeren gjorde i marts.

Finansministeren Christophersen):

Det er en tilføjelse til den økonomiske teori, at man nu kan tale om, forstår jeg, neutrale opskrivninger og neutrale nedskrivninger. Det kan ikke forstås på anden måde, for hvis ikke ordet »neutral« skal forstås på samme måde som en uændret kurs, så må der jo ligge noget mere i det.

Er hr. Ivar Nørgaard og jeg enige om, at begrebet neutral her kan oversættes som en uændret kronekurs, præcis det, der blev resultatet den 23. marts?

Gert Petersen (SF):

Det hævdes jo rundt omkring, at meningsmålingerne skulle vise, at denne regering er

den populære i mands minde. Det synes jeg er en slemt forvrøvlet fortolkning af nogle meningsmålinger, hvor man har spurgt, om regeringen har klaret sig godt. Det må man, gud bedre det, erkende, at det har den jo. Dermed har man så sandelig ikke sagt, at man synes, at den er populær, eller at man synes, at det danske folk og Danmark som sådant har klaret sig godt under denne regering.

For det første, hvordan klarer folket sig? Ja, vi har altid hævdet, at der er stor forskel på folket, det udgør ikke en helhed, og det er også helt åbenbart set fra regeringens synspunkt, at det ikke er tilfældet. Når finansministeren, som det f. eks. skete her for et par måneder siden, truttede i trompeten og påstod, at nu gik det hele meget bedre, ja, så må det skyldes, at han ikke rigtig regnede de arbejdsløse med til folket. Regeringen forudser jo selv – det fremgik af budgetredogørelsen – praktisk taget den samme katastrofale arbejdsløshed om 4 år, som vi har i år. Orde, at alt går bedre, forudsætter, at disse arbejdsløse ikke rigtig hører med, for det går så sandelig ikke bedre for dem, og der bliver ved med at være alt for mange af dem.

Eller man kunne måske fra regeringens side følge det råd, den har fået fra en af sine gode venner, Steffen Møller – som i øvrigt har medlemskort til socialdemokratiet, men det må det parti jo tage sig af. Han har leveret løsningen på problemet, idet han har udtalt, at vi blot skal vænne os til – vi kunne passende begynde med det til næste år, det er 1984 – at kalde en arbejdsløshed på 140.000 for fuld beskæftigelse, så har vi fuld beskæftigelse. Forfatteren til bogen »1984«, hvor man løste konfliktproblemerne ved bl. a. at kalde krig for fred, så havde man fået fred, må fryde sig i sin himmel over, som hans spådomme går i opfyldelse. Vi andre har derimod ikke særlig meget grund til begejstring.

På den anden side ville det være uretfærdigt at beskyldte regeringen for at have glemt de arbejdsløse. Det har den så sandelig ikke. Nedsækning af deres dagpenge, især supplerende dagpenge – det var noget af det første, regeringen gjorde – vidner om det modsatte. Heller ikke enlige mødre, børnefamilier med små indtægter, lønmodtagere, der bliver syge, eller de uddannelsessøgende er glemt af regeringen. De skal ikke alene holdes uden for

[Gert Petersen]

den fremgang, finansministeren taler om ved forskellige lejligheder, de skal også betale for den. En regning er skrevet ud i form af direkte nedskæringer, en anden regning skal kommunerne forvalte og altså ordne nedskæringerne dér, og en tredje regning er, efter hvad der forlyder, på vej. Kun regeringen kender den endnu, men at den vil ramme meget hårdt, af størrelsesordenen 12 mia kr., er der ingen tvivl om.

Ja men nogle i det danske folk må regeringens politik vel være til gavn for? Det er da også tilfældet. Dansk Arbejdsgiverforening jubler ikke uden grund. Storbanks, aktie- og obligationsejere er også ærligt tilfredse. De har fået deres regering. Det brede danske folk derimod har klaret sig skidt under denne regering, og jo dårligere folk var stillet i forvejen, jo værre er det gået dem.

Så er der spørgsmålet om, hvordan Danmark har klaret sig. Det kunne jo være, at ofrene var noget værd, at det ville føre til en forbedring. Der er sket et vist rentefald og et vist fald i oliepriserne. Det skyldes for rentefaldets vedkommende i nogen grad regeringens egen politik, men stort set – det gælder især olieprisfaldet – hvad der er sket i udlandet, altså internationale forhold.

Det, som kunne være en regerings fortjeneste, ville være en rigtig udnyttelse af de spæde muligheder, der ligger heri. Hvad gør denne regering? Den ledes af en stivbenet tro på den frie markedsøkonomis velsignelser. Det er sagt i parentes den mest dogmatiske regering, Danmark overhovedet har haft. Derfor bæres dens politik af 3 hovedelementer.

1. Almindelige lønmodtageres realløn skal beskæres.

2. Den offentlige sektors virkeområde skal indskrænkes.

3. Overførslerne til dem, der er dårligst stillede, skal sættes ned.

Selvfølgelig er der mening i denne dogmatiske galskab, for der sker jo en omfordeling fra løn til profit, fra de fattige til de rige. Men når de nyliberale fanatikere tror, at de herved kan klare landets samlede økonomiske problemer, så vil de blive bittert skuffede, for de øgede profitter, som utvivlsomt vil blive opnået af dem, der klarer sig, vil blive ledsaget af en generelt mindre efterspørgsel, dårligere afsætning, fortsat stagnation i pro-

duktionen og i investeringerne, som i forvejen er faldet katastrofalt.

Spørgsmålet om de produktive investeringer er et helt centralt spørgsmål, og det afgøres af, at det stadig bedst kan betale sig at anbringe pengene passivt, at krisen har skabt overkapacitet, at der med nedgangen i den offentlige og private efterspørgsel ikke er nogen spore til yderligere produktion og yderligere investeringer, og at der heller ikke er større muligheder for væsentlige eksportforøgelse, fordi de andre lande fører en tilsvarende restriktiv politik.

Disse problemer kan kun løses gennem en bevidst og styret offentlig indsats for de rigtige investeringer og ved en anden socialøkonomisk politik indadtil. Med sin politik øger og uddyber regeringen derimod alle disse problemer. Det er en dogmatisk politik, som vil gøre tingene endnu vanskeligere, ikke alene for almindelige mennesker i Danmark, men også for det danske samfund som helhed. Det er altså den måde, hvorpå regeringen »udnytter« de spæde muligheder, der ligger i det internationale rentefald og i olieprisfaldet. Der er tale om en politik, som ikke alene er asocial, men også virkningsløs, ja, sandsynligvis skadelig, hvis vi ser på dansk økonomi som en helhed, ikke bare på nogle enkelte kapitalister, som klarer sig i konkurrencen.

Til sidst er der spørgsmålet om, hvordan regeringen har klaret sig. Det danske folk er det ikke gået særlig godt, Danmark som sådant er det ikke gået særlig godt, men så er det altså, at man må indrømme, at regeringen har klaret en del. Den har fået de vigtigste dele af sin politik igennem. Om det har gjort den mere populær, ved jeg ikke, men statsministerens fingerfærdighed har givetvis fået hundrede tusinder af vælgere, som sidste gang stemte på venstre, centrum-demokraterne, kristeligt folkeparti, fremskridtspartiet og det radikale venstre, til nu at slutte op omkring det konservative folkeparti. Men det turde være et privat anliggende eller et privat slagsmål, som jeg ikke skal blande mig i.

Til fingerfærdigheden hører en vis fornyelse af parlamentariske skikke, i begyndelsen ganske rimeligt, men på det sidste uholdbart og farligt. Statsministeren anser ikke nødvendigvis et nederlag her i salen for et kabinets-spørgsmål. Det synes jeg er rimeligt, også selv om princippet er blevet anvendt bredere,

[Gert Petersen]

end det ellers har været tilfældet. Jeg mener, at en mindretalsregering på dette område virkelig må have lov til og bør skelne mellem stort og småt. Men regeringen er holdt op med at skelne mellem stort og småt. For det første er nogle af ministrene begyndt bevidst at udfordre tinget med en administration, som de ved at et flertal her i tinget er imod. For det andet bliver regeringen siddende, selv om den lider store principielle nederlag.

Det kunne gå, hvis den loyalt ville føre flertallets politik ud i livet, men netop fordi det drejer sig om principper, har den naturligvis meget svært ved det. Det indtryk sidder især tilbage efter statsministerens bemærkninger her i salen den 26. maj og udenrigsministerens i Berlingske Søndag den 29. maj. Man siger, at synspunkterne i den dagsorden, der blev vedtaget, vil blive fremført i NATO, men at man samtidig vil gøre opmærksom på, at regeringen ikke deler disse synspunkter. Det tør siges at være en noget ny og original forhandlingsform.

Det er muligt, at regeringen senere er kommet på bedre tanker. Jeg ved det ikke, jeg tvivler i øvrigt, og den har også selv skabt tvivlen. Derfor må vi have et par spørgsmål besvaret. Vil regeringen tage et klart dansk forbehold udtrykt i communicateet eller som fodnote til communicateet fra NATO, der tydeligt afspejler dagsordenens tekst? Det ved jeg at regeringen har forsøgt på. Jeg vil da gerne have oplyst, hvad det går ud på.

Dernæst: arbejder regeringen aktivt for den ændring af NATOs forvaltning af dobbeltbeslutningen, som blev forlangt i de 4 punkter, folketinget vedtog, og jeg mener aktivt? Stiller regeringen forslag herom i NATO? Argumenterer den for sådanne forslag? Eller refererer den bare folketingets synspunkter for derefter straks at understrege egen uenighed og anføre regeringens specifikke synspunkter?

Folketinget har ikke vedtaget dagsordenen af 26. maj 1983 bare for at tilfredsstille sig selv, men for at søge at påvirke udviklingen. Regeringen er forpligtet til at efterleve folketingets beslutninger. Jeg spørger: efterlever den både ånd og bogstav i dagsordenen, når der forhandles, eller hænger den fast i sit eget mindretalsstandpunkt? Det er et problem, vi vil have belyst.

Jeg kan i øvrigt sige, at vi kan tilslutte os det socialdemokratiske dagsordensforslag, især efter statsministerens bemærkninger heroppefra, hans fortolkning af det, hvor han rent undtagelsesvis gjorde et nederlag for regeringen til et kabinetsspørgsmål. Men det er muligt, at vi selv må komme med et dagsordensforslag, hvis ikke udenrigsministeren svarer tilfredsstillende på de spørgsmål, jeg her har stillet.

Maisted (FP):

Jeg takker for statsministerens redegørelse og selvfølgelig også for den del af redegørelsen, der indebærer ros til fremskridtspartiet. Jeg vil blot understrege, at det er så som så med vor opfattelse af den ros, der tildeles os.

Så vil jeg godt vende mig til hr. Heinesens dagsordensforslag, for efter min opfattelse er det, hr. Heinesen her har gjort, faktisk at foreslå en tillidsdagsorden til den siddende regering. Under andre forhold ville jeg have anset det for fuldstændig utænkeligt, at en socialdemokratisk folketingsgruppe kunne foreslå en sådan dagsorden.

Hvad er det, der ligger til grund for de 8 måneders arbejde, den regering, vi har siddende, har udført? Det var et socialdemokrati, der frivilligt afgav magten, og hvorfor gjorde de det? Fordi de var ude af stand til at løse landets problemer.

Der er 3 uligevægte i det danske samfund. Der er den indenlandske statsgæld, der løber op i – for at tage det i runde tal – 300.000 mill. kr. Vi har en udlandsgæld, statens og erhvervslivets, på omkring 200.000 mill. kr., når vi når 1984, og vi har en arbejdsløshed på 300.000 mennesker. Og hvem er ansvarlig for den politik? Det er socialdemokratiet. Derfor er der ingen tvivl om, at hvis den socialdemokratiske regering havde valgt at blive siddende, så måtte den føre en politik, der svarede nogenlunde til det, den siddende regering har gennemført. Det er den eneste mulighed for at fjerne nogle af de uligheder, jeg har omtalt.

Disse uligheder viser også, hvorfor fremskridtspartiet har ønsket kraftige offentlige besparelser. Det er indlysende, at når man har en statsgæld på omkring 300.000 mill. kr., så er man nødt til at gøre noget ved det problem. Det er også indlysende, at vi ønsker at afvikle indkomstskatten, at give skattelet-

[Maisted]

telser for at skaffe dynamik i samfundet, sådan at vi, med de argumenter, den siddende regerings skatteminister selv har fremført i forbindelse med skattelettelser, sætter noget i gang, tjener mere, end vi sætter til ved at give disse skattelettelser. Det betyder selvfølgelig, at hvis man følger en sådan politik, så er man også i stand til at nedbringe arbejdsløsheden.

Jeg synes, det er et stift stykke, at hr. Heinesen taler om strandhugst hos det offentlige for at kunne overføre arbejdskraft til den private sektor. Hvad er det, vi har set de sidste 8 år? Det er, at man har fordoblet antallet af offentligt ansatte, at man har sendt 300.000 mennesker i den private sektor ud i arbejdsløshed. Der har aldrig været ført en særlig hård kamp eller diskussion om, at vi havde 300.000 arbejdsløse i den private sektor, men nu, da vi oven i købet har en stigning i 1983 i antallet af offentligt ansatte på omkring 10.000 og måske balance i 1984, kommer der et hyl, for hvis man kunne tænke sig at overføre mennesker fra den offentlige sektor til den private sektor, så er der tale om strandhugst. Det er ganske enkelt umuligt at løse landets problemer, hvis man ikke styrker eksporterhvervene og de importkonkurrerende erhverv.

Jeg synes også, at det må vække til eftertanke, hvis man læser, hvad den daværende økonomiminister Per Hækkerup sagde den 12. maj 1976. Det står i Folketingstidende 1975-76, sp. 9674:

»Dertil vil jeg gerne sige, som jeg har sagt tidligere, at det tror jeg hverken er gør ligt eller sundt. Jeg tror ikke, det er muligt, at vi kan låne 25 mia kr. i udlandet i løbet af 3 år« - her refererer Per Hækkerup til 1976, 1977 og 1978 - »det bliver i hvert fald på betingelser, som vi i dag ville sige at vi ikke vil acceptere. Jeg må også sige, at jeg tror ikke, det er sundt hverken for en enkeltfamilie eller for en nation at leve i den grad på år efter år at skulle låne for at kunne opretholde et forbrug, der er større end det, der svarer til ens indtjening.«

Det var en socialdemokratisk økonomiminister, der udtalte de ord den 12. maj 1976. Han ville løse problemerne ved at føre en samlet økonomisk politik, der i væsentlig grad bygger på en stram indkomspolitik og en bevidst politik for at fremme eksporterhvervenes indsats.

Jeg vil nok sige, at det er gået noget anderledes, end der blev sagt, nemlig at det skulle være umuligt over 3 år at låne 25 mia kr. Sådan er udviklingen gået, og de uligevægte, som er fundamentale for det danske samfund; har socialdemokratiet det største ansvar for, og derfor anser jeg denne dagsorden for at være ikke blot en form for politisk drilleri, men også en tillidserklæring til den siddende regering.

Socialdemokratiet forlod skuden og lod de andre om at klare de ubehagelige ting, som man givetvis selv var blevet nødt til at tage fat på, og den siddende regering begyndte også med nogen fasthed, men, som jeg har begrundet det før, med alt for lidt og med for få indgreb til virkelig at lette på de 3 uligheder. Sandheden er, at selv om man mener, at der er gennemført en stram besparelspolitik, og at der har været ført en stram indkomspolitik, så forværres alle 3 uligheder stadig væk. Vi har en stærkt stigende statsgæld, vi har stadig væk en stærkt stigende udlandsgæld, både for det offentlige og for det private erhvervsliv, og vi har desværre en stærkt stigende arbejdsløshed.

Det er for svært, hvad man har gjort; det viser sig i disse kendsgerninger. Alt andet er et forsøg på at snakke udenom.

Den siddende regering har jo lagt en politik frem, som statsministeren skitserede i sin åbningstale: regeringen vil gennemføre besparelser på de offentlige budgetter på 20 mia kr. i 1983 og ca. 37½ mia kr. i 1984. Den vil lave en besparelse ved at nedsætte tilskuddene til kommunerne med 3 mia kr. i 1983 og 6 mia kr. i 1984. Og på trods af samtlige regeringspartiers valgløfter skulle der for 1983 og 1984 indføres en midlertidig ordning, hvorefter pensionskasser, forsikringsselskaber m.m. skulle bidrage med 4 mia kr. i 1983 og et lidt større beløb i 1984.

Ingen af disse ting opfylder regeringen, på trods af at fremskridtspartiet loyalt fulgte den den 16. oktober og stemte for denne politik. Tværtimod bedrog den vælgerne ved at gennemføre en pensionskattereform med socialdemokratiet, der var permanent, og som i løbet af 3-4 år vil indbringe to cifrede milliardbeløb til statskassen, altså en forhøjelse af skattetrykket. Dertil kom, at regeringen, statsministeren, lovede de danske lønmodtagere, der indgik overenskomster i

[Maisted]

marts måned, en skattelettelse. Statsministeren sagde – Folketingstidende 1982-83, sp. 8:

»Hvis forhandlingerne – jeg siger: hvis forhandlingerne – på det private arbejdsmarked fører til lønstigninger, der er på niveau med, hvad der sigtes mod på andre områder, finder regeringen det forsvarligt at forhøje personfradraget ud over, hvad der foreslås i forbindelse med fastlæggelsen af udskrivningsprocenten for 1983, som vi nu skal i gang med. Regeringen vil fremsætte forslag om et ekstra personfradrag, så snart det ligger klart, at betingelserne om en meget tilbageholdende lønudvikling er opfyldt. Dette højere personfradrag vil betyde, at skatten derefter vil blive sat ned med ca. 100 kr. om måneden i resten af året.«

Også dette løfte har regeringen svigtet. Man er kommet med en stemmekøbscheck, hvor man forsøger at købe stemmer ved at give alle, også dem, der ikke er omfattet af overenskomsterne, noget med 600 kr. på én gang. Man har endog ikke sikret sig, at det radikale venstre nu også mente, hvad det sagde under behandlingen af finanslovsforslaget, hvor dette præcist var sat op som et ændringsforslag: såfremt regeringen selv fandt betingelserne opfyldt, ville man gøre det på den måde, statsministeren her har beskrevet. Det varede ikke ret længe, før skatteministeren begyndte at komme med andre forslag.

Jeg må sige, at regeringens troværdighed i den sidste tid har lidt alvorlige skår. Jeg ved ikke, om det skyldes, at der foreligger en aftale imellem den tidligere statsminister og den nuværende statsminister om, at dette cirkus blot skal spilles for folket.

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg vil, som det sig hør og bør, men som det også er rimeligt, starte med en tak til statsministeren. Jeg synes, der er meget at takke for, i denne forbindelse specielt for, at redegørelsen her i dag i ånd og i tone og i indhold står som et udmærket billede på hele den måde, regeringen ønsker at arbejde og har arbejdet på.

Som ordfører for mit parti sagde jeg ved regeringens tiltræden, at jeg havde store forventninger til denne regering. Jeg kunne efter en periodes forløb sige, at regeringen havde løst opgaven bedre end efter de forventninger, man kunne stille, og jeg føler ikke trang

til at stemme tonen ned nu. Jeg synes virkelig, at regeringen har gjort sig fortjent til en særdeles gunstig bedømmelse, hvad den jo også får fra mange sider. Jeg synes ikke, at hr. Maisteds kritik på nogen måde kan stå mål med realiteterne.

Så siger man: ja men når det er gået så godt, så er det, fordi regeringen er fulgt af held. Det er da rigtigt. Der er dog ingen, der vil vove at påstå, at det rentefald i omverdenen, vi har ventet på i årevis, ikke er noget, der har haft stor betydning. Det ved vi da godt. Der er bare ingen, der deraf kan slutte, at så kommer der helt automatisk et kæmpe-mæssigt rentefald i Danmark. Vi ved udmærket godt, at det gør der ikke. Det er vel sådan, at det udenlandske rentefald var en betingelse for, at vi kunne skabe det i Danmark, men det er sandelig ikke nok til, at vi kan gøre det. Der skal interne kræfter til, for at det kan lade sig gøre, og de var der. Det er også klart, at et fald i oliepriserne har hjulpet os. Omvendt må man sige, at den stigende arbejdsløshed i de lande, hvor vi skal sælge vore varer, ikke er noget, der er til gavn for de danske økonomiske muligheder. Og den yderligere stigning i dollarkursen, der synes enten at være der eller hver anden dag at true, er heller ikke noget, der gavner.

Jeg synes, at der er én ting, vi skal sige, nemlig at regeringen har fået værdifuld hjælp fra de radikale, værdifuld hjælp fra fremskridtspartiet og – det lyder måske lidt mærkeligt – særdeles værdifuld hjælp fra kendte faglige ledere her i landet. I en tid, hvor man har så travlt med at kritisere organisationernes indflydelse, ikke mindst LOs, synes jeg, at det skal huskes længe, at f.eks. hr. Georg Poulsen, men også andre, modigt trådte frem og sagde deres medlemmer sandheden, og at den blev forstået; det kunne man se på de urafstemninger, hvorved medlemmerne tilkendegav, at de var enige i deres ledes anvisning. Der er vel ingen, der mistænker hverken hr. Georg Poulsen eller andre for at gå regeringens ærinde. De ville sikkert gerne berede regeringen nogle vanskeligheder. Det er deres ret. Men de valgte i stedet for at se sagligt på det. Det synes jeg skal huskes, når vi nu skal gøre det op.

Når nu den tak er rettet til alle dem, der har bidraget, må jeg dog sige, at disse fordele ville enhver regering have haft og kunnet udnytte, men at ingen anden end den nuvæ-

[Erhard Jakobsen]

rende regering ville have opnået de indenlandske virkninger i erhvervslivet, som er kommet. De stammer nemlig fra, at erhvervslivet har tillid til denne regering, men havde absolut mistillid til den forrige – ikke bare på grund af den politik, der var ført, men måske nok så meget på grund af den politik, man frygtede den ville føre, jfr. ugentlige udtalelser fra forskellige ministre, der havde været på besøg i deres valgkreds og fået en ideologisk indsprøjtning, som de så skulle leve op til for at sikre sig genvalg og genopstilling osv.

Optimismen har virkelig bredt sig i erhvervslivet. Det er regeringens skyld. Det er regeringens fortjeneste. Det er ikke noget, der er kommet udefra, for det fremgår af alle dokumenter, at man er skeptisk over for den fortsatte udvikling i udlandet.

Helt afgørende har det været, at der har været fuldstændig enighed mellem fire partier. Det er aldrig set før i Danmarks politiske historie. Der har aldrig været dannet en regering med så mange partier, hvor de har været så enige. Den enighed skyldes ikke, at partierne er enige om alt. Jeg ville meget hurtigt kunne melde pas over for visse konservative røster om privatisering, men det kommer bare ikke regeringens arbejde ved. Jeg kunne også melde pas over for visse liberale politikeres holdning til yderliggående decentralisering. Det kommer bare ikke regeringens arbejde ved. Vi har ønsket at presse konservative ministre og venstres ministre i den retning, de selv har villet gå inden for den politik, der er ført. Det er sådan, man opnår enighed. Det er ikke ved, at man bare binder sig til hinanden og glemmer standpunkter, som man har, og som man hele tiden har haft.

Hr. Gert Petersen ønskede at fremstille regeringen som en samling lystmordere, der bare går løs på alle sociale ordninger og kører løs. Hr. Gert Petersen ved jo, at det ikke passer. Hr. Gert Petersen ved udmærket godt – for han kender regeringens medlemmer gennem mange år og gennem samarbejde – at enhver i regeringspartierne er nøjagtig lige så ked af at skulle til at røre ved nogle ting, som man med glæde havde beholdt, hvis ikke der var et truende statsunderskud på 80 mia kr., som ingen kunne gøre noget ved. Nogle gav op. Nogle andre måtte tage opgaven i stedet for. Så er der kun én ting, og det

er at gå løs. Men det er ikke lystmord. Det er ganske simpelt det, at man gør det, der er nødvendigt. Det er det, regeringen har gjort.

Det har været upopulært, og man tør roligt sige, at det har været en barsk omgang. Det har været en barsk omgang, ikke blot fordi det var ubehagelige ting, men også fordi forholdet var det, at vel fik vi en ny regering, men vi fik jo ikke et nyt folketing. Vælgerne har stadig væk givet et flertal her i folketinget til socialdemokratiet, de radikale og SF. Det betyder i en række af de sager, der er mærkesager, ikke bare for CD, men også for andre regeringspartier, at vi ved, vi har et klart flertal imod os. Derfor må vi undlade at gennemføre mærkesager, for det er spildt ulejlighed, det er stemt ned på forhånd, og det fremmer jo ikke forhandlingsklimaet. Det er klart, at det ikke er behageligt for noget politisk parti at skulle lægge navn til det, men det må man bare gøre.

Regeringspartierne, firløverpartierne, har vist, at de kan gøre det. De har klart vist, at der her i landet kan regeres uden om socialdemokratiet. Det er nemlig ikke det, man diskuterer mere. Nu diskuterer man: kan socialdemokratiet overhovedet komme til at regere igen? Hvem skal det være med? Jeg ved, at med korte mellemrum fremkommer tanken om en SK-regering. Det tror jeg nok at hr. Anker Jørgensen og andre har sat til vægs, så det batter noget. I praktisk handling har man understreget, at man ikke drømmer om at nærme sig det, som de konservative står for. Så er den mulighed ude af verden. Man har også gjort alt, hvad man kunne, for at tærskle det radikale venstre så langt væk fra sig som overhovedet muligt, så det er altså heller ikke dér, man skal danne regering.

Så har man tilbage kun SF. Det ville være socialdemokratiets største forbandelse, hvis det skulle lykkes at få et flertal sammen med SF – og også vælgernes forbandelse, hvis det skulle ske. Men det er perspektiverne. Derfor tror jeg nok, at der er mange, der vil bede til, at den mulighed ikke kommer til at stå på tapetet foreløbig i hvert fald. Det var det, der angår vort eget.

Danmarks ry i udlandet. Det er måske nok det sorteste kapitel af det, vi har oplevet inden for denne periode. Det er i hvert fald ikke regeringens skyld. Regeringen har gjort alt, hvad den kunne, for at stå imod, men der er altså folk, som åbenbart fuldstændig

[Erhard Jakobsen]

blindt arbejder i én bestemt retning, nemlig i retning af at bringe Danmarks ry længere og længere ned blandt allierede, blandt de folk, som har været vore venner i årevis, som har stolet på os, og som vi har stolet på, og som vi i givet fald alene kan stole på. Der er det gået hårdt ud over vores ry.

Den aktion, der for nylig var med raketterne, og som åbenbart ikke er standset endnu, er jo en aktion, der i bedste fald er fuldstændig uden betydning, fordi de lande, der afgør sagen, gør, hvad de vil, uden at skæve til Danmark. Men i værste fald kan man opnå, at man får en større opstilling af raketter, end man ellers ville have fået. På grund af, at man sætter ind, som man gør, svækker man USAs mulighed for at tvinge russerne til at nedbringe antallet af raketter, og samtidig giver det sig selv, at så opstiller Vesten sine raketter. Det vil sige, at man får flere raketter i stedet for færre som følge af den obstruktionspolitik, man har ønsket at føre.

Jeg er sikker på, at det er ting, der vil give dønninger dybt ind i socialdemokratiets rækker, og der er måske grund til at minde socialdemokratiet om, hvad der skete for 10 år siden i socialdemokratiets rækker. Måske var det for få, der dengang forlod socialdemokratiet. Det var åbenbart ikke advarsel nok, man fik dengang. Det kan være, man skal til at prøve det en gang til. Jeg stiller mig gerne til rådighed på ny.

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg skal først gøre et par bemærkninger om hr. Heinesens dagsorden. Den er jo formuleret med stor omhu, med stærke ord, men den er samtidig formuleret på en sådan måde, at socialdemokratiet kan have 100 pct. sikkerhed for, at den ikke kan vedtages. Selv ikke den mest desperate fremskridtsmand kunne vist finde på at stemme for en dagsorden af den ordlyd.

Når vi ser tilbage på situationen, da folketinget tog sommerferie sidste år, og sammenligner med situationen i dag, så oplevede vi sidste år, at landet stod over for stigende ubalance i økonomien med stigende underskud på betalingsbalancen og stærkt stigende ledighed. Ledigheden var alene i de sidste 3 år, fra 1979 til 1982, steget med 110.000.

Sammenligner vi med situationen i dag, kan vi konstatere, at udsigterne er bedre. Der

er på visse områder af den økonomiske politik sket et markant omsving, der er indtruffet et stærkt rentefald, et stærkt fald i inflationen og i inflationsforventningerne, og begge dele indebærer klare sociale fordele for den danske befolkning. Det er samtidig klart, at det reallønsfald, som var stærkt i de foregående år, er standset, og der er udsigt til en bedre reallønsudvikling i de kommende år.

Jeg understreger dette, fordi det er en meget vigtig side af den diskussion, der står her i dag om de asociale virkninger, som man påstår der har været af den førte politik. Det er, som om man glemmer, at reallønsudviklingen nu tegner bedre, at inflationen er gået ned, og at netop nedgang i inflationen jo er til stor gavn for de dårligst stillede.

Men den forbedring, der er sket i nogle af talstørrelserne i vores økonomi – på renten, på betalingsbalancen, på statsfinanserne – har jo ikke givet sig tilsvarende markante udslag, når det drejer sig om det realøkonomiske, om udviklingen i investeringerne, produktion og beskæftigelse. Det tager sin tid, det kræver fortsættelse af den linje, der er lagt i hovedtræk, i en længere årrække. Især kræver det en fortsat indsats på to områder: en fortsat stram indkomspolitik, fortsatte bestræbelser igennem en række år for at holde lønudviklingen i underkanten – og helst meget i underkanten – af vore konkurrenters, og det kræver meget vanskelige bestræbelser for at foretage omstillinger, omprioriteringer inden for den offentlige sektor med henblik på nedbringelse af det meget store underskud på statsfinanserne.

Den forløbne samling har været et gennembrud for indkomspolitikken. Det er lykkedes i denne samling – først ved indgrebene i oktober 1982 og dernæst ved de frivilligt indgåede overenskomster – at tilvejebringe et helt andet og langt bedre grundlag for indkomstudviklingen, end vi tidligere har kendt. Jeg husker, hvorledes man især fra socialdemokratiets side advarede imod den politik, der blev lagt op, med den begrundelse, at man lagde gift for forhandlinger på arbejdsmarkedet, at man gjorde det umuligt for parterne at nå til enighed. Det, der skete her i foråret, er et klart dementi af de socialdemokratiske synspunkter.

Vi finder det vigtigt at fortsætte omstilling og omprioritering inden for den offentlige sektor. Vi har været medvirkende til det i

[Niels Helveg Petersen]

denne samling, og vi vil også i den kommende samling støtte fornuftige og velovervejede forslag herom. Men vi vil godt sige advarende til regeringen, at det i disse bestræbelser er vigtigt, at man ikke låser sig fast, hverken på magiske tal eller på magiske ord.

Det er ikke et fornuftigt udgangspunkt for drøftelsen af omstillingen i den offentlige sektor, at man hager sig fast i ganske bestemte tal for underskuddet på statsfinanserne f. eks. Underskuddet på statsfinanserne i et enkelt år er ikke det afgørende i realøkonomisk henseende. Ligeledes er det også afgørende, at man ikke lægger sig fast på magiske ord. Jeg må advare imod at tro, at man i udtrykket privatisering har fundet et magisk ord, der i sig selv løser op for den offentlige sektors problemer.

Vi lægger endvidere i den kommende samling afgørende vægt på, at der træffes beslutning om gennemførelse af en skattereform. I forbindelse med forårets arbejde med skatteproblemerne er der blevet enighed her i folketinget om visse hovedprincipper for en skattereform. Det radikale venstre agter i løbet af få uger at fremlægge sin egen skitse til, hvorledes vi ser disse hovedprincipper udmøntet: om forlængelse af proportionalstrækket kombineret med tillægsskat for større indtægter og især – og vigtigst – med en bedre skattemæssig stilling for børnefamilierne. En skattereform er vigtig i sig selv for at skabe en bedre fordeling, men er også en vigtig forudsætning for, at man kan fortsætte indkomstpoltikken ud over den 2 års periode, der foreløbig er besluttet.

Denne samling har samtidig været præget af en ny arbejdsform. Regeringen har fra starten erklæret, at den fremlagde sine forslag til forhandling. Den erklærede også, at den ville lytte til argumenter, og jeg kan på det radikale venstres vegne sige, at vi har fundet en regering, som var rede til at lytte til argumenter, som var rede til pragmatisk at tage stilling til de synspunkter, der blev fremført fra anden side, og som også uhyserisk har taget konsekvensen af sin egen arbejdsform – som jo er, at regeringen i en række sager er kommet i mindretal. Det har betydning, at folketinget på områder, som ikke har haft konsekvenser for den økonomiske hovedlinje, har kunnet træffe vigtige beslutninger uden om regeringen. Det gælder udenrigspolitikken, det gælder dele af kultur- og

retspolitikken, og vi noterer også med stor glæde, at regeringen, når det drejer sig om miljøpolitikken, har været lyttende og i stand til at forhandle.

På disse områder, både når det drejer sig om det udenrigspolitiske, det miljøpolitiske, det kulturpolitiske og det retspolitiske, har det radikale venstre i denne samling nået resultater, der var nærmere vores synspunkter, end hvad vi kunne opnå under de senere års socialdemokratiske regeringer, og det noterer vi med tilfredshed.

Når det ses i sammenhæng med, at vi også i den økonomiske politik har kunnet være med til at gennemføre en politik, der er i bedre overensstemmelse med det radikale venstres synspunkter, så har vi kun grund til at notere, at samlingen har givet væsentlige resultater.

Den arbejdsform, regeringen har valgt, stiller meget store krav til folketingets partier. Den har ikke mindst stillet meget store krav til det radikale venstre, som i en række sager er udslaggivende for flertallet. Men den arbejdsform, der er valgt, er samtidig også et tilbud til samtlige partier her i folketinget. Det forholder sig sådan, at de partier, der seriøst ønsker indflydelse, og som seriøst ønsker at gå ind i forhandlinger om konkrete lovforslag og stille deres egne forslag, også har mulighed for at få indflydelse.

Mit håb for den kommende samling skulle være, at socialdemokratiet, som i denne samling i alt for stor udstrækning, når det drejer sig om det økonomiske, har holdt sig beskedent tilbage og ikke har ønsket at indgå i forhandlinger, vil ændre sin stil i den kommende samling og tage imod det tilbud, der ligger i den arbejdsform, som regeringen har tilrettelagt.

Anne Grete Holmsgård (VS):

Poul sine høns i haven lod flyve,
og sikke en samling – seksogtyve!

Finansministerens budgetter
gør det at være dansker lettere'.
Vi lettes for service og omsorg og velfærd
og lettes samtidig for troen på selvværd.
Mange vil gerne bringe et offer,
hvis de ku' blive fri for hårde Stoffer.

At de arbejdsløse bliver fler' og fler',

[Anne Grete Holmsgård]

det rager ministeren en fjer,
og når vejrligsbestemmelserne ikke er
længer',
så skyldes det *ikke* Grethe Fenger.

Hvad Enggaard vil med energien,
må overlades til fantasien.
En lav profil siger han selv han vil,
– og andet duer han nok heller ikke til.

Forbrugersagen holdes nede,
kapitalinteresserne vil man frede.
Stetter vil slette discountrapporten ...

Formanden:

Det hedder industriministeren.

Anne Grete Holmsgård (VS):

Ja, jeg undskylder over for formanden.
... vil slette discountrapporten,
men Dankortet finder han helt i orden.

En Niels Bollmanns forvaltning *må* der
gå gak i ...

Formanden:

Jeg må gøre opmærksom på, at man siger
boligministeren.

Anne Grete Holmsgård (VS):

Jeg undskylder igen.
- - - sker det ikke, skyldes det Zacchi.

MF hr. Melchior tro'de på Storebælts-
broen ...

Formanden:

Det er ministeren for offentlige arbejder.

Anne Grete Holmsgård (VS):

Hvorfor ikke lade ham blive i troen.
De nye postkasser må han la' ligge,
og den, som sover, synder ikke.

Bertel Haarder vil ophæve ...

Formanden:

Jeg gør opmærksom på, at det hedder un-
dervisningsministeren. Det er omtaleformen i
tinget efter forretningsordenen.

Anne Grete Holmsgård (VS):

... vil ophæve adgangsbeholdning,

men bevillinger ønsker han ikke no'n a'.
Han sætter blot flere stole i klassen
og vasker hænderne i Rexona.

Socialministerens cirkulære
ku' ankestyrelsen ikke bære.
Ministerens fortolkning var helt i sko-
ven;
så ændrede Simonsen bare loven.

Og statsministeren, hr. ....,
er selv en mester i platte tricks.
Det er samme metode, han benytter
med sine dækningsløse checks.

Jeg vil her give ordet til en anden,
som vil tage sig kærligt af Uffemanden.

Formanden:

Den sidstnævnte er, så vidt jeg ved, ikke
nogen minister.

Steen Folke (VS):

(*Synger*).

Her er en sang om en mand, der hed
Jensen.

Det er ham, der møder i EF hver dag
...

Formanden:

Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at dette
er en *talerstol*.

Steen Folke (VS):

Det klæder formanden bedst at sidde på
tronen.

Jeg lover at holde kammertonen.

Her er en sang om en mand, der hed
Jensen.

Det er ham, der møder i EF hver dag
og får de sidste bureaukratdirektiver,
Schlüter ellers siger vi har for mange af.
Det sku' være så godt, men så er det
faktisk skidt.

Formanden:

Det hedder statsministeren.

Steen Folke (VS):

Som visse andre blev Jensen minister
og går i sheiktøj og føler sig stor,
på hat med både Colombo og Genscher

[Steen Folke]

han synger med i det borgerlige kor.
Det sku' være så godt, men det er rent faktisk skidt.

Han kom til NATO og lærte at fedte for de store og holde kæft med de små. Atomraketter kan vi aldrig få nok af, det har Reagan lært hr. Jensen at forstå. Det sku' være så godt, men det er nu faktisk skidt.

Han havde tænkt sig at blæse på tingen, i NATO er der ikke plads til dissens, kæft, trit og retning styrker demokratiet, og en dagsorden har ingen konsekvens. Det sku' være så godt, men det er nu faktisk skidt.

Han havde tænkt sig så mangt og så meget, men en dag blev der faktisk sagt stop. De røde gav ham en på frakken herinde, selv Anker Jørgensen fik de til at vågne op.

Formanden:

Det hedder hr. Anker Jørgensen.

Steen Folke (VS):

Det ku' bli' så godt, selv om det stadig er ret skidt.

Hr. Wilhjelms vil fortsætte med en pris til ministeren for det indenrigs.

Formanden:

Jeg håber, at den sidste taler for venstresocialisterne vil holde sig til forretningsordrenes bestemmelser.

Wilhjelms (VS):

Vælgernes dom over Weide: VS blev næststørst.

Egon og Thustrup og Eefsen dirrer af hævnthørst.

Byplanafdelingen drænes for alt, hvad der du'r,

Weide og Thustrup har flertal - demokratur.

Ministeriets embedsmænd desavoueres, Britta Schall Holberg kompromitteres.

Formanden:

Det hedder indenrigsministeren.

Wilhjelms (VS):

Korrekt.

Og næstformanden, fru Severinsen, kan dulme smerten med Abalgin.

Ninn-Hansen blev modtaget som ...

Formanden:

Det hedder justitsministeren.

Wilhjelms (VS):

Ja.

... som demokraten, der ku' kontrollere politietaten. Retssikkerheden skulle befæstes, nævninger, domsmænd atter bekræftes. Pipceller anvendt som handelsvare, sådanne kneb ku' han ikke forsvare. Han skulle afskaffe isolation, det ku' Ninn-Hansen gøre - om no'n.

Så kom en leder i Dansk Politi ...

Formanden:

Det hedder stadig justitsministeren. Jeg beder taleren om at rette sig efter henstillingen.

Wilhjelms (VS):

Så kom en leder i Dansk Politi - og et seminar i Niels Madsens regie. Allotria ryddet, konfrontationer, gigantiske politistationer.

Fortsat aflytning og registrering, nu også et forslag om internering. Intet tilbage af retsstatens ven, og så er vi helt nede på jorden igen.

På kulturens gebet lyder nye toner, biblioteksarrangementer skal bære sig selv,

bøder til børn på hundrede kroner, alsidighed efter Erhards model. Filmkonsulenter - det er i orden, men Hansen og Thygesen, nej føj for Søren!

Frihed for Loke såvel som for Thorsen, Jens, vel at mærke - ikke Jens Jørgen.

Leasing og lovfusk, fiduserne fredes til spot for de mange, til gavn for de få.

[Wilhelm]

Ministeren kupper med fradragsdommen, folketingsflertallet blæser han på. En trøst dog for Z, når det ellers står sløjt til: Hvad skal man med Glistrup? Vi har jo Foighel.

Formanden:

Det hedder hr. Glistrup, og det hedder ministeren for skatter og afgifter.

Wilhelm (VS):

Vi ser hen til regeringens afdansningsbal og et stop for et konservativt galluptal. Skal man finde sig i som arbejdervælger at blive regeret af en parfumesælger? Nej, han skal væk som lyn og torden, og derfor stiller vi en dagsorden:

Tinget kan ikke godta',
 hvad Schlüterregeringen gjorde,
 det hele bestod i at ta' fra
 de små og gi' til de store.
 Efter otte måneder med gi' og ta'
 må der nu konkluderes:
 Tinget beslutter, at Schlüter går af
 og ministrene privatiseres.

Formanden:

Jeg skal meddele, at denne dagsorden ikke kan fremsættes. Den respekterer ikke forretningsordenens bestemmelser om, at ministre betegnes ved deres stilling og ikke ved deres navn.

Jeg skal give ordet til hr. Uffe Ellemann-Jensen for en kort bemærkning. Undskyld, til udenrigsministeren. (*Munterhed*).

(Kort bemærkning).

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Jeg skal såmænd bare sige: hvor er det svært at gå for vidt og samtidig være vittig.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

At tale på vers, det giver et frisk pust, men at rime, det er svært, og det hørte vi just.

Arne Bjerregaard (KrF):

Jeg skal da også indrømme, at jeg gerne havde holdt min tale på vers, men i respekt for den almindelige forretningsorden og de almindelige vedtagelser skal jeg undlade denne fremgangsmåde.

Lad mig først sige tak til statsministeren for besvarelsen af forespørgslen. Besvarelsen var så rigtig, og besvarelsen var så afdæmpet, at man næsten kunne blive mistænkt for, at det var mig, der havde skrevet talen.

Kristeligt folkeparti gik ind i regeringen for at medvirke til genopretning af landets økonomi og for at fastholde den sociale ansvarlighed, som er mere nødvendig i krisetider end i deciderede opgangstider. De økonomiske udviklingstendenser som følge af den økonomiske politik, som er ført af denne regering, er så klart positive, at de berettiger os til at fastslå, at den førte politik er den rigtige og den nødvendige. Om den så er den tilstrækkelige, må vurderes, efterhånden som udviklingslinjerne tegner sig eller tegner et klarere billede af de generelle udviklingstendenser, ligesom den politik, der føres, selvfølgelig altid må justeres efter den internationale udvikling.

Med den førte politik er der opnået en reduktion af kasseunderskuddet med i alt fald 16 mia kr. – måske bliver det 20 mia kr. – i 1983, der er skabt mulighed for et handelsoverskud, og politikken har bevirket, at renten er reduceret med en tredjedel.

Selvfølgelig erkender vi også i kristeligt folkeparti blankt, at de internationale konjunkturer har forstærket virkningen af den økonomiske politik, men i stedet for at falde hen i socialdemokratisk surhed herover hilser vi i kristeligt folkeparti sammen med den brede del af befolkningen med tilfredshed, at den nationale politik sammen med den internationale konjunkturudvikling kan samvirke til gavn for dansk økonomi og dermed til opmuntring for næste generation, til hvis skuldre vi må erkende at vi i op imod 20 år eller endda mere har opsamlet en enorm gældsbyrde.

Det er klart, at når 4 partier skal søge at finde fælles vej mod fælles mål, så vil der stadig være diskussioner om både vej og mål. Var det ikke så, var det ikke levende mennesker, som var optaget af ideer til en positiv samfundsudvikling, så var det kun mennesker, for hvem magten var det primære.

[Arne Bjerregaard]

I kristeligt folkeparti erkender vi da også, at vi ikke er lige tilfredse med alting; vi er ikke lige tilfredse med alt det, som er blevet gennemført, og vi bliver sandsynligvis heller ikke i fremtiden tilfredse med alt det, der bliver gennemført. Vi erkender også, at havde vi 90 mandater, ville visse ting se anderledes ud, og vi håber selvfølgelig, at vi får disse 90 på et eller andet tidspunkt. De andre partier i regeringen må sige nøjagtig det samme: hvis vi havde flertal, ville visse ting se anderledes ud. Men nu har hverken de eller vi 90 mandater, og så må vi bøje af, lige så vel som de andre må bøje af. Det er netop demokratiets idé. Til overvejelse for dem, som ønsker den totale flertalsmagt, vil jeg sige, at demokratiets idé jo er, at man på trods af forskelligheder skal nå frem til positive løsninger, der i sig har respekten for ethvert mindretal.

I kristeligt folkeparti noterer vi med tilfredshed væsentlige dele af den økonomiske politik, som nu er gennemført.

For det første noterer vi med tilfredshed, at det er lykkedes så stilfærdigt at gennemføre en fornuftig indkomstpøolitik. Vi må her tillade os at fremføre, at vi allerede for 7 år siden klart fremførte nødvendigheden af en indkomstpøolitik, hvis man skulle rette op på landets økonomi. Der blev da også i de følgende år ført en vis indkomstpøolitik, men først nu med den tilstrækkelige styrke. Kristeligt folkeparti ønsker ingenlunde med indkomstpøolitik at straffe lønmodtagerne, som visse vil påstå. Vi ønsker alene indkomstpøolitikken for at sikre konkurrenceevnen, for at sikre produktionen og derved skabe mulighed for fremtidige lønmodtagere, således at de kan gøre sig håb om en rimelig levestandard.

I kristeligt folkeparti hilser vi også med tilfredshed, at så bredt et flertal herinde om sider kunne være enigt om en realrentebeskatning, fordi vi – som før denne regering – mente, at det var nødvendigt at gennemføre en sådan beskatning, simpelt hen for at vi med denne beskatning kunne hindre, at fremtidens pensioner bliver af en sådan størrelse, at samfundet ikke havde nogen mulighed for at honorere de krav, der ville være fra disse pensionsudbetalinger, uden at fremme en alvorlig inflatorisk udvikling.

Jeg må også sige, at det er glædeligt, at løfterne fra den tidligere regering på visse

områder er blevet indfriet af denne regering. Det gælder på det erhvervsmæssige og det beskatningsmæssige område, det gælder bl.a. med hensyn til løsning af problemerne om hovedaktionærerne, det gælder spørgsmålet om skattefri virksomhedsomdannelse, som nu er gennemført.

Det nylige forlig om en udlændingelov er vi i kristeligt folkeparti særdeles tilfredse med, fordi der netop i den nu ligger den medmenneskelighed, som vi ønskede skulle ligge i denne lov.

Ligeledes må vi da glæde os over, at der har været en positiv indstilling til den miljøpolitik, som regeringen har lagt frem, og at der hele tiden har været et bredt flertal for en konstruktiv miljøpolitik.

Endelig finder vi det også særdeles positivt i kristeligt folkeparti, at det er lykkedes regeringen at skabe et bredt flertal om løsningen af de presserende forhold vedrørende naturgasprojektet.

Men vi beklager meget her på falderebet, at det ikke er lykkedes at skabe en løsning af landbrugets finansieringsproblemer. Det er ganske uforståeligt, at hverken fremskridtspartiet eller socialdemokratiet, som erkender landbrugets problemer og erkender, at landbrugets gældsbyrde nu og i fremtiden vil være en hæmsko for den animalske produktion – den animalske produktion, som er af væsentlig betydning for landets valutaindtægter – har ønsket at være med til at fremme en løsning på dette område. Det er især uforståeligt, at socialdemokratiet, der dog hidtil har været særdeles positivt over for løsningen af landbrugets finansieringsproblemer, nu søger at tjene partipolitiske interesser i stedet for landets og landbrugets interesser ved simpelt hen at genere regeringen på dette område.

Vi må, hvis vi ser på de forskellige analyser af den økonomiske politik, notere, at der gennemgående er den opfattelse, at den økonomiske politik, der føres, har en gavnlig indflydelse på den økonomiske udvikling i fremtiden, og det glæder vi os da over at have medvirket til. Jeg vil bare advare imod overoptimisme, som man kan møde hos Steffen Møller, fordi den kan være med til at skabe den opfattelse, at nu er det værste overstået. Det kan ødelægge muligheden for at fastholde den folkelige forståelse for nødvendigheden af at fastholde en finanspolitik

[Arne Bjerregaard]

som den nuværende og at undgå at udvide det offentliges serviceniveau.

Lad mig sluttelig sige, at kristeligt folkeparti tør vedkende sig den førte politik, ikke blot på grund af dens resultater, men også på grund af de linjer, den tegner for fremtiden. Vi håber bl.a., at det endelig bliver muligt at lave store reformer, der samordner skatte- og sociallovgivning, således at familien i fremtiden får frihed til at indrette sig selv på sine egne betingelser, og således at retfærdigheden i større udstrækning bliver tilgodeset.

Vi tror også, at vi ud af samarbejdet kan trække forståelsen for og erkendelsen af, at en videreudvikling af vort demokratiske samfund ikke blot forudsætter menneskelig frihed, som nogle tror, men også forudsætter forståelse hos det enkelte menneske for fællesskabets nødvendighed. Troen på, at det kan lykkes at samordne disse ting, må afløse vores fælles frygt for fremtiden, den frygt, som i dag mangfoldige steder i verden er med til at erstatte dette fællesskab og det fælles mål med den nationale egoisme, der i 1930'erne førte så mange demokratier til fald, til borgerkrig eller til randen heraf. Jeg synes, den situation, vi er i i øjeblikket, på så mange måder berettiger os fra kristeligt folkeparti til at animere partierne både til højre og til venstre til at medvirke til, at historiens gang ikke skal falde så tungt som for 50 år siden.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Når hr. Arne Bjerregaard siger, at socialdemokratiet ikke vil være med til at hjælpe på landbrugets problemer, passer det ikke. Socialdemokratiet har for få dage siden sendt et brev til regeringen med et forhandlingstilbud om, hvordan vi kunne snakke om landbrugets problemer, efter at regeringen kom med sit forslag her, få dage før folkettingen skulle slutte sin samling. Det rentetilskudsforlag, der er fremsat fra regeringens side, vil betyde, at en landmand kan få et rentetilskud, bl.a. fordi han har en besætning, men efter at han har fået tilkendt sit rentetilskud, som han derefter vil få i 8 år, kan han afhænde sin besætning, uden at det får indflydelse på rentetilskuddet. Rentetilskuddet går altså ikke til sikring af den animalske produktion – nogle får faktisk råd til

at afvikle deres animalske problem med det. Vi har sendt et brev til regeringen. Vi vil gerne forhandle. Vi har i øvrigt ikke fået noget svar på det.

Landbrugsministeren (Niels Anker Kofoed):

For det første vil jeg sige til hr. Bjørn Westh, at det forslag om en rentesaneringsordning, der har ligget i folkettingen et stykke tid, ikke er nogen rentetilskudsordning, det er en rentesaneringsordning, der gør det muligt at konvertere højforrentet, langfristet gæld. De spørgsmål, hr. Bjørn Westh rejser, kunne han også have rejst i udvalget. Der blev svaret. Jeg mener, der har været udmærket tid til at behandle det lovforslag. Til gengæld kan jeg sige, at der foreligger et beslutningsforslag fra socialdemokratiet, som har ligget der siden i vinter, og jeg har opfattet socialdemokratiets linje sådan, at der ikke skal ske noget på landbrugsområdet før til efteråret. Det er det svar, jeg har fået.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Landbrugsministeren havde vist sit forslag til behandling her i tinget første gang den 16. maj i år. Det er rigtigt, at landbrugsministeren har svaret på spørgsmål. Han har bl.a. svaret ja til, at man kan opnå et rentetilskud på grundlag af, at man havde en besætning for et år siden. Har man siden solgt den, kan man fortsat oppebære sit rentetilskud. Det er et tilskud, der gives til landmænd, der har en skattepligtig indkomst på langt over 100.000 kr., hvad der er mange, mange befolkningsgrupper i Danmark der ikke har i øjeblikket.

Landbrugsministeren (Niels Anker Kofoed):

Der er dog den fundamentale forskel, at beslutningsforslaget overhovedet ikke er nogen løsning på noget som helst. Det er hensigten at stille et forslag om jordbank eller indekslån, som engang i efteråret 1983 eller foråret 1984 kommer til at virke. Det er nu, vi ønsker at få disse problemer løst, og derfor indbyder jeg til, at man stemmer for vort forslag.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

[Bjørn Westh]

Der er nogle i regeringspartierne, der har sagt, at regeringen ville komme med en åbning over for jordbanktanken. Nu kan jeg forstå på landbrugsministeren, at han mener, det slet ikke kan løse noget. Det kan man vist ikke kalde en åbning.

Steenholdt (Grøn.):

Det havde været ønskeligt, om de store problemer for Grønland i større omfang var blevet afklaret i løbet af dette folketingsår. Døsværre må jeg konstatere, at det på grund af den nuværende økonomiske situation langtfra er tilfældet. Grønland er gået ud af den meget strenge vinter med alvorlige skrammer. Oven i dette er vi inde i nedskæringer. Disse ting har vi fra vores parti, atassut, i det foregående år forudset, og vi har søgt at gøre opmærksom herpå, ikke mindst i forbindelse med EF-debatten, uden at kunne få ørenlyd hos andre grønlandske partier og deres vælgere. Alligevel må jeg appellere til regeringen om at gå lempeligt til værks i forbindelse med nedskæringerne under hensyn til de før omtalte alvorlige problemer. Det er meget ønskeligt, at de ansvarlige myndigheder følger udviklingen nøje og er parate til at give Grønland en håndsrækning, såfremt det viser sig, at nedskæringerne får større virkning, end det er tilsigtet.

Med hensyn til EF-spørgsmålet konstaterer jeg, at der er store vanskeligheder i forbindelse med forhandlingerne om ændring af Grønlands tilhørsforhold til Fællesskaberne. Dette er også noget, vores parti har forudset.

Jeg tror næppe, at EF-medlemslandene havde gjort større indvendinger, hvis Grønland havde ønsket at forlade EF uden betingelser. Det var alle EF-modstandernes oprindelige holdning, at man skulle kappe alle bånd til EF. Det var dengang, da de troede, at de kunne finde alternative muligheder i stedet for de fordele, som Grønland har nydt under medlemskabet.

Det viste sig senere, at det var så som så med alternative muligheder, og siden har man ønsket et ændret forhold til EF, dvs. at melde sig ud, men blive anerkendt som en del af OLT-ordningen. Men en række medlemslande kræver som bekendt modydelser af Grønland for, at vi kan opnå en OLT-status eller lignende fordelagtig status i EF. Det er dér, vanskelighederne gemmer sig. Det

nuværende landsstyre har lidt svært ved at forstå, at man ikke uden videre kan få både i pose og i sæk.

Til trods herfor kan vi ikke sidde disse problemer overhørig, og vi ønsker, at Grønland kan indgå de bedst mulige aftaler med EF i forbindelse med ændring af tilhørsforholdet. Men vi er lidt i vildrede med, hvordan den nuværende situation ligger, for de informationer, vi har fået, er mildest talt uklare. Derfor vil jeg spørge udenrigsministeren om, hvad der egentlig foregår i forbindelse med forhandlingerne. Der er fra vores landsstyre fremkommet udtalelser om muligheden for ensidig udmeldelse. Den tanke kan vi i atassut ikke acceptere, og vi betragter sådanne udtalelser som ansvarsløse. Vi har jo stadig intet alternativ til EF. Dette har vores landsstyre ikke sørget for at sikre. Derfor må jeg appellere til den ansvarlige regering om at hindre en ensidig udmeldelse og i stedet sørge for at opnå de bedst mulige aftaler for Grønland.

I forbindelse med den af socialdemokratiet fremsatte motiverede dagsorden vil jeg meddele, at jeg vil overlade den interne danske partipolitiske styrkeprøve til de danske partier indbyrdes, og jeg vil opfordre andre såkaldte nordatlantiske mandater til at undlade at stemme til dagsordenen. Denne beslutning har ikke noget med statsministerens valgtrusler at gøre.

Lindenskov (S):

Færøerne har intet ønske om at skulle spille nogen som helst rolle i det militærpolitiske magtspil, der for samfundene i Nordatlanten kun kan få ødelæggende konsekvenser; og for os at se gavner det ingen, at de ressourcer, der burde være brugt til at brødføde den stadig stigende del af verdens befolkning, som er hungrende, i stedet bruges til en vanvittig opskruning af den militære balancegang, der kun kan øge truslen om ragnarok med ufattelige lidelser for menneskeheden til følge.

Vi, der lever i det lille færøske fiskerisamfund, kan kun konstatere, at vi ikke bliver spurgt, når vi bruges i de militære magtblokkes spil, men dog vil vi så indtrængende, som det er os muligt, advare imod atomoprustning.

[Lindenskov]

Der er andre farer, som vi på det kraftigste også må advare imod – farer, der kan blive katastrofale for det fiskeriafhængige samfund. Atlanterhavets ressourcer er af største værdi for verdens befolkninger. Industrialisationerne udviser desværre stor uansvarlighed over for fiskerinationerne i Nordatlanten, hvis hele eksistensgrundlag er havet.

Færøerne har fået tildelt deres eget havområde, men virkeligheden er dog den, at Færøerne er frataget de givtige fangstpladser, der gennem generationer udgjorde livsgrundlaget for det færøske folk, og i stedet har Færøerne fået tildelt et ofte yderst uregerligt hav, der i en lang tid fremover vil være et sammenlignende med yderst karrig, uopdyrket jord, der i høj grad må bearbejdes og gødes, hvis vi overhovedet skal kunne forvente et nogenlunde udbytte ad åre. Vi har ingen garanti for, at de europæiske industrilandes skadevoldende affaldsudkastning ikke griber ødelæggende ind på dette vores eneste ressourceområde.

Det er en ringe trøst, at vi i en økonomisk yderst belastende omlægningsperiode kun kan regne med den kolde skulder fra de selv samme nationer, som til enhver tid understreger, at Færøerne også må lægge ryg til, når det gælder militærpolitikken.

Jeg vil gerne spørge miljøministeren, om regeringen i erkendelse af, at der ustandselig udledes og dumpes mængder af giftigt affald i Atlanterhavet, vil drage omsorg for, at disse affaldsstoffer bliver registreret, og om regeringen som følge heraf vil tage skridt til, at fremtidige dumpninger og udledninger i havet med skadende virkninger til følge vil blive standset. Vil ministeren endvidere drage omsorg for, at der udarbejdes retningslinjer for, under hvilke former en sådan registrering af affaldsudkastning og -udledning kan foregå?

Jeg kunne tænke mig, at denne registrering og en følgende indgriben bør ske i samarbejde med de nordatlantiske fiskerinationer – jeg tænker i denne forbindelse på Færøerne, Island og Grønland, som netop i disse dage afholder en fiskerikonference i Sisimiut, i Holsteinsborg, med det formål at drøfte den fremtidige udvikling i det store og betydningsfulde havområde, der omgiver disse lande.

Jeg vil i denne forbindelse sige tak til mine grønlandske kolleger for, at Grønland har

taget initiativet til denne fiskerikonference, dette samarbejde, som vi fra færøsk side sætter vores lid til. Grønland og Island og Færøerne har naturlige interesser i dette nordatlantiske samarbejde, og vi bør kunne vise verden omkring os, at den, der har skoen på, bedst ved, hvor den trykker.

Faren ved ikke at vise opmærksomhed over for industrilandes stadige dumpning af giftige affaldsstoffer i havene omkring os kan blive truende. Et nordatlantisk samarbejde vil gavne de små nationer, der jo er beliggende midt imellem stormagterne. Vi må erkende, at vi ikke skal regne med den store forståelse for vore problemer fra anden side end fra os selv.

For år tilbage blev spørgsmålet om retten til den fritstående klippe i Atlanterhavet Rockall, som briterne annekterede i 1950'erne, rejst af Danmark efter færøsk initiativ. Danmark protesterede imod annekteringen og gjorde klart, at dette område må være en naturlig del af Færøterritoriet og således under dansk jurisdiktion. Det bekymrer i høj grad på Færøerne, at sagen trækker i langdrag. Problematikken omkring denne sag er af allerstørste interesse for den fremtidige erhvervsudvikling og for Færøernes muligheder, hvad angår fiskeri, og hvad angår mulighederne i undergrunden. Derfor vil jeg spørge, om statsministeren kan meddele folketinget, hvilke aktuelle initiativer der tages i Rockall-sagen, hvordan sagen står i øjeblikket, og ligeledes hvad der sker i problematikken om grænsedragningen mellem Færøerne og Storbritannien.

Hr. formand, jeg har nævnt disse fundamentale problemstillinger, som det er af yderste vigtighed at få en løsning på.

Til slut vil jeg udtrykke min tak til folketinget og regeringen for de resultater, der er nået i denne folketingssamling til gavn for det færøske samfund. Jeg tænker i denne forbindelse også på Nordens Hus i Tórshavn og på gennemførelsen af forbedringerne i den færøske forsøgslov.

Preben Lange (Grønl.):

Må jeg, inden jeg tager fat på det for Grønland meget vigtige problem om vores ønske om at forlade EF og søge en egen status, først beskæftige mig med de økonomiske

[Preben Lange]

problemer, vi er blevet stillet over for i den senere tid.

I forbindelse med Grønlandsministerens besøg i Nuuk for nylig blev det grønlandske landsstyre stillet over for nogle ønsker fra ministeren, som ville spare på statens udgifter i Grønland. Jeg vil i den forbindelse kraftigt advare mod nogle af de tiltag, som jeg forstår har været bragt ind i forhandlingerne mellem ministeren og landsstyret. Der er, så vidt jeg er blevet orienteret, tale om at spare 5 pct. på Grønlandsbudgettet, hvilket omregnet vil sige op imod 100 mill. kr., dels ved beskæring af statens anlægsinvesteringer, dels ved reduktion af bloktilskuddet til hjemmestyret og kommunerne.

Hertil vil jeg gerne sige, at nedskæringer også på statens investeringer vil give sig udslag i en yderligere belastning af landskassens og kommunernes økonomi. Når der spares på statens anlægsinvesteringer, vil det betyde, at ca. 200 stabile arbejdspladser må nedlægges, og det vil betyde forøgede sociale udgifter for både landskassen og kommunerne.

Jeg vil gerne i den forbindelse pege på, at beskæftigelsessituationen i forvejen er meget spændt i Grønland. Når jeg siger, at ca. 200 sikre og stabile arbejdspladser kan blive nedlagt ved de foreslåede besparelser, skal det samtidig siges, at disse arbejdspladser ikke kan overføres til det private arbejdsmarked, for et sådant findes nemlig ikke i Grønland. Der er ingen steder at sluse disse folk hen - især i en tid, hvor tilgangen af unge mennesker til det grønlandske arbejdsmarked er større end nogen sinde.

Den eksisterende bloktilskudslov, som gælder for 1983, 1984 og 1985, blev først vedtaget efter meget langvarige og vanskelige forhandlinger mellem den socialdemokratiske regering og landsstyret og medførte, at hjemmestyret ikke fik fuld kompensation for den udhuling af bloktilskuddets realværdi, som den tidligere valgte reguleringsmetode havde givet. Den nugældende tilskudslov er derfor en hellig ko for hjemmestyret, idet den er en fundamental forudsætning for hjemmestyrets nuværende virke og mulighed for fremtidige overtagelser af sagsområder fra staten.

Jeg forstår, at Grønlandsministeren hæmningsløst ønsker, at der skal spares et ret stort beløb på Grønlandsbudgettet. Jeg har

bemærket regeringens forskellige udspil til besparelser hernede, men jeg må på det kraftigste advare imod, at man eventuelt vil forsøge på en nedskæring af de lovfæstede bloktilskud til Grønland.

De sidste års meget strenge vintre, som bl. a. har betydet, at vort fiskeri har haft svært ved at klare sig i kampen imod naturkræfterne, har også betydet, at en stor del af den grønlandske befolkning ikke har kunnet finde beskæftigelse. Vores hovederhverv, fiskeriet, har været hårdt ramt, men også fangerfamilierne har været ramt, så landet i dag står i en alvorlig økonomisk situation.

I Grønland er den politiske vilje til at tage medansvar for den økonomiske udvikling stor. Vi har erkendt områdets store kompleksitet og alvorlige betydning. Landsstyret har derfor oprettet et særligt landsstyreområde for økonomiske anliggender. Jeg vil også nævne, at vi samtidig fik etableret et egentligt finansudvalg, som løbende skal behandle vor økonomiske situation. Dette finansudvalg har også peget på de her nævnte ting, som jeg altså har fuld opbakning til fra Grønland.

Må jeg, mens vi taler om økonomien, endelig sige, at selv om vi har forståelse for Danmarks økonomiske problemer, må vi fastholde staten på, at staten selv må finansiere de opgaver, den fortsat har i Grønland, altså opgaver, som endnu ikke er overgået til hjemmestyreregie. Det vil være en omgåelse af hjemmestyreloven, hvis staten prøver på at få hjemmestyret til at være med til at finansiere de egentlige statsopgaver ved at kræve en medfinansiering på den ene eller den anden måde. Det vil på længere sigt gøre det vanskeligt for os at overtage flere sagsområder fra staten, således som vi her i folketinget næsten i enighed har ønsket det skulle ske.

Jeg vil herefter beskæftige mig med en sag af nok så alvorlig karakter for Grønland i øjeblikket, nemlig de igangværende forhandlinger om Grønlands udtræden af EF og eventuel etablering af en OLT-ordning. Jeg har iagttaget, at landsstyreformanden sammen med rigets udenrigsminister har fremført dansk-grønlandske synspunkter med vægt under udenrigsministermødet i sidste uge. Bortset fra den almindelige og ganske selvfølgeligelige konstatering fra medlemslandenes side, at man er indforstået med Grønlands demokratiske ret til at melde sig ud af EF,

[Preben Lange]

vil jeg herfra udtrykke min skuffelse over, at visse medlemslande i EF stadig forsøger at presse Grønland til at betale udmeldelsen med fiskerirettigheder i vores farvande. Det kan vi fra siumuts side aldrig acceptere. Hvis Grønland ikke opnår en OLT-ordning med EF, må vi sige, så ofte som vi kan, at så må Grønland finde et arrangement, som allerede er anvendt af andre lande – uden at betale med fiskeriarrangementer. Hvis de fortsatte forhandlinger trækker længere og længere ud, må jeg på mit partis vegne udtrykke vort klare standpunkt: at gennemføre en ensidig udmeldelse af EF snarest muligt.

Jeg vil benytte lejligheden til at henlede folketingets opmærksomhed på det fortsatte, efter vor opfattelse ulovlige tyske torskefiskeri i vore farvande. Kommissionen har tilladt tysk-englisk fiskeri stik imod landsstyrets og landstingets ønsker. Dette rovfiskeri strider ikke alene imod dansk-grønlandske ønsker, men det er en direkte undergravning af Grønlands eneste mulighed for at overleve.

Jeg vil bede regeringen om at gøre sit til at stoppe den form for fiskeriarrangementer, som strider imod traditionelle dansk-grønlandske fiskeriholdninger i internationale aftaler. Fiskeribiologers vurderinger er blevet sat ud af spillet til fordel for den tyske højsøflådes egoistiske interesser. Danmark kan ikke se igennem fingre med, at Grønlands eksistens som fiskerination fortsat undergraves af tyske særinteresser. En fortsat provokation i form af sådant tyvfiskeri kan umuligt fremme forhandlingerne om en eventuel fiskeriaftale mellem Grønland og EF, en fiskeriaftale, som vi forstår at EF-landene, ikke mindst Vesttyskland, er stærkt interesserede i.

Johs. M. Olsen (V):

Her ved afslutningen af den igangværende folketingssamling og under debatten om den indenrigs- og udenrigspolitiske situation vil jeg gerne komme med nogle bemærkninger vedrørende det område inden for rigsfællesskabet, som jeg repræsenterer, nemlig Færøerne.

Jeg repræsenterer som bekendt sambandspartiet, der sammen med to andre partier har den politiske ledelse på Færøerne. Sambandspartiet er det parti, som fremfor andre partier i sit principprogram fastholder rigs-

fællesskabet med de øvrige dele af riget, og på det punkt er sambandspartiet kompromisløst i modsætning til alle andre færøske partier.

Den kendsgerning, at vi på Færøerne kan påberåbe os rigsfællesskabet i dag, skyldes først og fremmest, at sambandspartiet gennem sin 70-årige historie har været kompromisløst i dette spørgsmål.

Når dette er sagt, vil jeg gerne for en ordens skyld tilføje, at sambandspartiets rigsfællesskabstanke hidtil har vundet gehør i den brede befolkning på Færøerne og dette langt ud over partiets egne grænser. Derfor er sambandspartiet på det punkt som på så mange andre en vigtig del af færøsk politik.

Nu drejer denne debat sig om den udenrigs- og indenrigspolitiske situation i Danmark. Denne situation berører i høj grad også den øvrige del af riget.

De vise mænd, som foruden at have forstand på de jordiske ting også kan berette om fænomener i det ydre verdensrum, forklarer os, at stjernerne kan dele sig, at et meteor kan løsne sig og begynde at kredse om en anden stjerne som en satellit. På baggrund af sådanne ændringer kommer det tidligere ligevægtssystem ud af balance. Hvorvidt man kan tale om disse stjerner og løse meteorer i den økonomiske verdenskrise, vi befinder os i, skal jeg ikke kunne udtale mig om, men et og andet tyder på, at sammenligningen kan bruges i hvert fald på energikrisen, som i de sidste mange år har påvirket den vestlige verden såvel økonomisk som arbejdsmæssigt.

Da energikrisen satte ind i vor verdensdel, betød det ændringer på verdensplan såvel som i enkelte lande. Krisen ændrede det tidligere ligevægtssystem og balancen.

På Færøerne satsede vi under hjemmestyreordningen, som vi fik i 1948, op gennem 1950erne og 1960erne målbevidst på opbygning af et tidssvarende produktionsapparat inden for fiskerierhvervet. Vort fangstområde var hele Nordatlanten. Så kom først EF-spørgsmålet, som har ført den ene krisetilstand efter den anden med sig for det færøske samfund i fiskerispørgsmål, dernæst oliekrise og oven i alt dette en for vort samfund katastrofal afgrænsning i havenes frihed, nemlig 200 sømils grænsen. For Færøernes vedkommende er de 200 sømil yderligere begrænset til administrationslignende tilstande gennem bl.a. EF-direktiver og gennem

[Johs. M. Olsen]

direkte pres fra interesseorganisationer, som det er tilfældet med f.eks. laksefiskeriet.

Jeg nævner dette for endnu en gang at understrege det, vi på Færøerne inderst inde mener, nemlig at vi i fiskerispørgsmål – og fiskeri er vort eneste eksistensgrundlag, og det kan vel næppe noget andet land i EF påberåbe sig – presses så hårdt, hensynsløst og brutalt, at der er risiko for en så stor uligevægt og ubalance i det færøske samfund, at rigsfællesskabet samt Færøernes naturlige fællesskab med Vestens lande kan komme til at lide skade både på sit legeme og på sin bane.

Færøerne har i modsætning til Danmark oparbejdet en udlandsgæld på kort tid. Udlandsgælden er i dag på 1,8 mia kr. med udsigt til en fortsat stigning i de kommende år. Således har hver færøing i dag en gæld til udlandet på 40.000 kr., hvilket er det dobbelte af, hvad en dansker har. Det er her vigtigt at huske, at det færøiske bruttonationalprodukt er på mindre end 3 mia kr., og at det eneste færøiske erhvervsgrundlag er fiskeri, hvor der allerede er overfisket.

I denne sammenhæng bør jeg også nævne, at det tilskud, det færøiske samfund modtager fra den danske statskasse, er på ca. 560 mill. kr.; det vil med andre ord sige ca. 12.000 kr. pr. person på Færøerne. Til sammenligning kan jeg nævne, at det tilsvarende tal for Grønlands vedkommende er 40.000 kr. pr. person.

Jeg er klar over, at de store problemer, Danmark har på det økonomiske område, og problemerne i den øvrige del af riget ikke gør det lettere for regering og folketing at forsøge at løse også de færøiske problemer. At den nuværende regering er underrettet fuldt ud om de færøiske forhold, er jeg ikke i tvivl om, og jeg tvivler heller ikke på, at den fremover vil drage omsorg for, at Færøerne ikke uden videre bliver slynget ud af sin bane inden for rigsfællesskabet og i Vesten i øvrigt. Dog finder jeg det berettiget og nødvendigt her som afslutning på mit indlæg at minde om, at blot et enkelt fejlgreb kan blive skæbnesvangert for det færøiske samfund.

Til slut vil jeg takke regering og folketing for en positiv indstilling og afgørelse i den folketingssamling, der snart er gået, i de sager, der vedrører Færøerne.

Denne folketingssamling har efter min opfattelse været præget af, at der har været to udviklinger. I første halvdel af folketingssamlingen søgte den nye regering kun til højre i salen. Al tidligere snak om samarbejde over midten i dansk politik var forstummet. Man baserede sin hårde indgrebspolitik og også de sociale nedskæringer på fremskridtspartiet og det radikale parti. Regeringsvognen tromlede faktisk frem og ænsede overhovedet ikke, at der også var bl.a. et socialdemokratisk parti.

Det vil sige, at mens regeringsvognen tromlede frem, sad de radikale og fremskridtspartiet på bagsmækken, og de syntes i hvert fald i visse situationer nærmest, at vognen skulle dreje endnu mere til højre.

Det var en demonstration, der var præget af en regering, der var selvtillstrækkelig og selvovervurderende, og som altså forsøgte at gøre det, som den altid som opposition sagde man ikke skulle gøre: regere til højre i folketingssalen uden at gå ind over midten. Man var så stærk, når man anvendte denne fremgangsmåde.

I anden halvdel af denne folketingssamling må man sige at højre side i dansk politik blev noget mere usikker. Regeringen kom gang på gang i vanskeligheder, og den blev vel også somme tider lidt mere fleksibel. Nu ville man gerne arbejde med skiftende flertal, og nu var man altså pludselig indstillet på det begreb, som man ellers som opposition var totalt afvisende over for – især venstre og de konservative – i forhold til den socialdemokratiske regering.

Det er selvfølgelig meget smukt, at regeringspartierne og regeringen nu har været lidt mere fleksible og lidt mere åbne, men det er også et udtryk for, at det altså ikke var rigtigt, at man blot kan regere uden om socialdemokratiet. Det viste sig hurtigt nødvendigt også at få kontakt med socialdemokratiet.

Vi var trods alt rede til at gå ind i en drøftelse med regeringen, men absolut ikke uden betænkeligheder, idet der forud var foregået en så asocial nedskæringspolitik, som vi derved let kunne komme til at få et vist medansvar for. Når vi alligevel gjorde det, var det ud fra den opfattelse, at vi måske kunne få nogle afgørende elementer i vores politik igennem. Det skete bl.a. på pensionsbeskatningsområdet – 100 pct. socialdemokratisk

Anker Jørgensen (S):

[Anker Jørgensen]

politik – det skete bl.a. med D.O.N.G. og naturgasprojekterne, også i overensstemmelse med socialdemokratiets politik. Det gik vi med til, og vi gik også med til det, fordi vi mener, det har et længere perspektiv, og vi var altså også tilfredse med resultaterne.

Men også her er det vigtigt, at vi netop på disse to punkter så en situation, hvor den tidligere opposition og nuværende regering totalt skiftede holdning. Nu kunne man altså godt helt skifte standpunkt, gå ind for D.O.N.G. og gå ind for netop pensionsbeskatningen. Det er tit sagt: man har et standpunkt, til man tager et nyt.

Yderligere er der sket det i denne periode, at regeringen har indført en helt ny parlamentarisk praksis. Om det skal jeg kun sige, at det ikke er holdbart i det lange løb, og jeg vil gerne sige, at når det yderligere suppleres med, at regeringen bortforklarer, hvad der rent faktisk er vedtaget i folketinget, bliver det hele en meget alvorlig sag. Det er noget, der er prøvet før i dansk politik i det forrige århundrede af konseilspræsidenter og såmænd også i 1950'erne af statsministre, men det går da ikke i 1983.

Socialdemokratiet mener, at en sådan parlamentarisk situation ikke kan fortsætte. Socialdemokratiet vil modsætte sig sådanne sociale nedskæringer, som regeringen både har gennemført og vil gennemføre. Vi vil ikke acceptere en økonomisk politik, der er baseret på besparelser, som yderligere øger arbejdsløsheden og selvforstærker den. Vi vil fremsætte vore egne forslag, sådan som vi også har gjort det i denne samling.

Derfor er et egentligt og mere omfattende samarbejde med regeringen beklageligvis ikke muligt. Det kræver ikke blot et nyt standpunkt. Det forudsætter en anden politik, som er økonomisk forsvarlig, og som også er baseret på en klar social holdning, og det mener vi ikke at regeringen hidtil har givet udtryk for. Derfor vil vi bruge enhver parlamentarisk mulighed for at få vores politik igennem, og vi må også sige, at hvis det parlamentariske flertal, der hidtil har været for regeringen, smuldrer, er det dette parlamentariske flertals egen sag.

Fogh Rasmussen (V):

Hr. Anker Jørgensen og hr. Heinesen har rettet et meget kraftigt angreb på regeringens finanspolitik. Hr. Anker Jørgensen taler om

den asociale nedskæringspolitik, og hr. Heinesen har understreget angrebet ved at fremsætte et forslag om motiveret dagsorden, der opfordrer folketinget til at tage afstand fra regeringens nedskæringspolitik, som forøger uligheden og arbejdsløsheden.

Jeg vil gerne sige, at socialdemokratiet i dette angreb skyder helt, helt ved siden af. Partiet forsøger at opstille et modsætningsforhold mellem offentlige besparelser og det, at vi skal arbejde os ud af krisen og sætte noget mere beskæftigelse i gang.

Sandheden er, at det er to sider af samme sag. Forudsætningen for at sætte gang i hjulene er offentlige besparelser. Forudsætningen for større investeringer og mere beskæftigelse er, at renten går ned. Men de drabelige budgetunderskud, som tårnede sig op under den tidligere regering, var en hindring for, at det internationale rentefald kunne slå igennem i Danmark.

Nu er renten gået ned, og det skyldes de offentlige besparelser, som er gennemført. Derfor kan man altså sige, at forudsætningen for at arbejde sig ud af krisen er en fortsat tilbageholdenhed med de offentlige udgifter. På det punkt har socialdemokratiet slet ikke levet op til sit ansvar i denne folketingsamling. Vi har set et socialdemokrati på vild flugt fra de synspunkter, som partiet stod for i regering. Vi har set et socialdemokrati fremsætte en stribe af udgiftkrævende forslag. Hvis man tager de forslag og initiativer, som socialdemokratiet i denne folketingsamling har fremlagt, og lægger merudgifterne og mindrebesparelserne sammen, vil man, hvis man oven i købet regner forsigtigt, se, at det løber op i en forringelse af statsbudgettet på i hvert fald mindst 6–7 mia kr. Hvis altså socialdemokratiet havde fået gennemført alle sine forslag, ville budgetunderskuddet vokse eksplosivt, renten ville igen stige, og så er det i hvert fald helt sikkert, at vi ikke ville kunne arbejde os ud af krisen. Resultatet ville tværtimod blive lavere investeringer, større arbejdsløshed og en kvælning af den spirende optimisme, som vi alle sammen kan mærke ude omkring i øjeblikket.

Det er blevet diskuteret voldsomt, hvem der har æren for den økonomiske fremgang. Socialdemokratiet har været tilbøjeligt til at sige, at det alt sammen kommer fra udlandet. Jeg vil ikke gå ind i den diskussion, men kun fastslå, at der i hvert fald er ét parti, der ikke

[Fogh Rasmussen]

har lod og del i den fremgang, der er kommet, og det er socialdemokratiet, som ikke har ydet noget væsentligt bidrag.

I det forslag til dagsorden, som er fremsat, taler socialdemokratiet om nedskæringer. Jeg vil gerne understrege, at offentlige besparelser ikke kun er et spørgsmål om kroner og øre, det er også et spørgsmål om holdninger, og der ligger tre grundholdninger bag regeringens sparebestræbelser. For det første vil vi have, at folk bliver mere omkostningsbevidste, også når det gælder forbruget af offentlige ydelser. For det andet ønsker vi frihed under ansvar. Lederne af offentlige virksomheder og institutioner skal have større frihed til at disponere forretningsmæssigt. Til gengæld skal de pålægges et større ansvar. Vi tror i det hele taget på, at en højere grad af lokal selvforvaltning også fører til en bedre tilpasning af det offentlige serviceniveau til befolkningens ønsker. Endelig for det tredje ønsker vi en løbende fornyelse og omstilling af den offentlige sektor. Vi må væk fra den opfattelse, at én gang givne bevillinger skal fortsætte, bare fordi man har kørt på den måde i nogle år.

Vi skal i det hele taget fremme den holdning i det danske samfund, at vi alle har et ansvar. Vi har igennem mange år bygget et velfærdssystem op, som sigtede på at lade samfundet klare flere og flere opgaver. Det indeholder på den ene side den fordel, at vi er kommet væk fra fattiggårds- og almisseprincipperne i den danske socialpolitik, men bagsiden af medaljen er, at færre og færre føler et direkte personligt medansvar for løsningen af en række sociale opgaver, og på den måde går et værdifuldt fællesskab tabt.

Derfor vil jeg slutte med at sige, at offentlige besparelser ikke bare er blinde nedskæringer, ikke er den forøgelse af uligheden, som socialdemokratiet omtaler i sit dagsordensforslag, det er også at forny den sociale indsats, sådan at personlig social ansvarsfølelse og medmenneskelighed får en stærkere placering i socialpolitikken end hidtil.

(Kort bemærkning).

Heinesen (S):

Jeg vil gerne først sige til hr. Fogh Rasmussen, at vi mener – og det har vi givet udtryk for ved mange lejligheder – at det er nødvendigt både at spare og at producere sig

ud af krisen. Det er ikke det, vi har kritiseret regeringen for.

Det, vi har kritiseret den for, er, at vægtfordelingen i regeringens anvendelse af de økonomiske elementer er forkert, fordi nedskæringerne er så store, at de undergraver grundlaget for investeringer og produktion og beskæftigelse i et omfang, som ikke opvejes af de regeringsforanstaltninger, der trækker den anden vej.

Det er i øvrigt en betragtning, som hr. Fogh Rasmussen kan finde støtte for i denne OECD-rapport, som regeringspartierne ellers er så glade for.

Til slut vil jeg spørge hr. Fogh Rasmussen, i hvilken af de tre kategorier besparelserne på kontanthjælpen under bistandsloven hører hjemme, og om hr. Fogh Rasmussen virkelig vil påstå, at det, som vi har karakteriseret som den mest asociale af alle nedskæringer, nemlig at man skal overgå fra forbigående til varig hjælp efter ni måneder, ikke er noget, der forøger uligheden i det danske samfund.

(Kort bemærkning).

Fogh Rasmussen (V):

Jeg vil gerne sige til hr. Heinesen, at det, socialdemokratiet ser væk fra, er, at hvis vi havde fortsat den offentlige udgiftspolitik, som socialdemokratiet igennem mange år har haft ansvaret for, ville vi være kommet i en situation, hvor de offentlige finanser ikke længere tillod, at vi kunne opretholde den sociale service og det sociale sikkerhedsnet, som jeg tror vi er enige om behovet for.

Derfor kan man også udtrykke det på den måde, at regeringens ansvarlige besparelserpolitik går ud på at sikre, at de offentlige finanser kommer i en tilstand, som gør det muligt virkelig at hjælpe de befolkningsgrupper, som har hjælp behov.

(Kort bemærkning).

Heinesen (S):

Jeg bliver nødt til at notere, at hr. Fogh Rasmussen ikke svarede på de spørgsmål, jeg stillede ham. Det tager jeg også som et svar.

Tove Lindbo Larsen (S):

Det ville ikke være rimeligt for os at afslutte denne regeringens første folketingssamling uden at kommentere regeringens forhold

[Tove Lindbo Larsen]

til den nordligste del af Danmark, nemlig Grønland.

De tidligere, socialdemokratiske regeringer har altid haft et godt samarbejde med de grønlandske politikere – i de senere år specielt med hjemmestyret. Derfor er det med beklagelse, at vi må konstatere, at der med den borgerlige regering er sket et holdningsskifte også på dette område.

Det ser ikke ud til, at Grønlandsministeren helt har forstået, hvad en hjemmestyrelov indebærer. Hjemmestyreloven påbyder en gensidig respekt, og det er nok netop her, det har knebet lidt. Grønland er en udpræget fiskerination med en erhvervsafhængighed, som kun få lande har det. Derfor er fiskerierhvervet et ømfindeligt område, og ethvert fiskerianliggende må nøje drøftes med hjemmestyret. Det må også den borgerlige regering erindre sig.

Det er en skuffelse for os, at forhandlingerne med EF om Grønlands fremtidige tilhørsforhold går så langsomt. Den forrige regering gav udtryk for, at den helst så, at Grønland forblev som medlem af EF. Men vi erklærede, at vi ville arbejde for den ordning, grønlænderne foretrak: den såkaldte OLT-ordning.

Udenrigsministeren kan måske i dag fortælle, hvorfor forhandlingerne går så trægt. Er man i EF officielt eller uofficielt i gang med at sikre enkelte lande særrettigheder gennem fiskeri i de grønlandske farvande? Er det tilfældet, må det være på sin plads at erindre om, at Grønland er et præference-land. De grønlandske politikere her i folketinget har i dag givet udtryk for synspunkter svarende til dem, som jeg her fremkommer med.

Jeg håber, at udenrigsministeren kan redegøre nærmere for, hvor langt man er i EF, og hvad den danske regering gør for at sikre Grønland en fair behandling i EF.

Hjortnæs (S):

En artikel i gårsdagens Grønlandspost om indholdet af EFs fælles fiskeriaftale i relation til Grønland gav anledning til en del presseaktivitet. Udenrigsministeren tilbageviste i en presseudtalelse artiklens oplysninger og vurderinger – det ville faktisk også have været temmelig alvorligt for udenrigsministeren, hvis ikke udenrigsministeren havde været i

stand til det – og så må vi jo håbe, at ministeren har dækning for sin udtalelse.

Jeg tror, det var hr. Preben Lange, der sagde, at forholdene omkring det grønlandske fiskeri er temmelig uklare, og han stillede i den anledning nogle spørgsmål til udenrigsministeren. Jeg tror også, at det kan være nyttigt, hvis udenrigsministeren her fra folketingets talerstol på nuværende tidspunkt bekræfter nogle kendsgerninger.

Forholdet er det, at Tyskland, England og Kommissionen har haft den opfattelse, at fiskebestandene i Grønland er fællesbestande for EF, hvorimod Danmark og Grønland har hævdet og fortsat gør det, at andre EF-lande kun kan få adgang til at udøve fiskeri, i den udstrækning Grønland ikke selv har kapacitet til at fiske den mængde, der kan stilles til rådighed. Det er selvfølgelig meget vigtigt, at den danske regering udnytter enhver mulighed for at understøtte det dansk-grønlandske synspunkt og i hvert fald ikke håndterer forhandlingerne i EF sådan, at den danske opfattelse svækkes.

Da regeringen i 1982 indgik en aftale med Vesttyskland om en tysk torskekvote på, jeg tror, det var 5.000 t i Vestgrønland, skete det uden for et rådsmøde, hvilket i sig selv, hr. udenrigsminister, er betænkeligt. Men udenrigsministeren gjorde det altså alligevel på regeringens vegne, og udenrigsministeren oplyste over for folketingets markedsudvalg, at Tyskland havde accepteret, at det var på grundlag af en ikke-udnyttet grønlandsk kvota, at Tyskland nu kunne gå i gang med at fiske.

Den opfattelse, at Tyskland fiskede på den grønlandske kvota, fastholdt udenrigsministeren også over for folketingets markedsudvalg i forbindelse med udvalgets endelige bekræftelse af EF-fiskeriaftalen af 25. januar i år. Der blev ikke ved den lejlighed oplyst noget om særlige problemer i relation til torskefiskeriet i Vestgrønland. Tværtimod blev udvalget bibragt den opfattelse, at det måtte bero på fremtidige drøftelser i rådet, om Tyskland og England skulle have fiskerirettigheder i Vestgrønland. Der var ingen præjudice, sagde udenrigsministeren, tavlen var vasket ren.

Vi havde yderligere grund til at tro, at også EF-Kommissionen havde den opfattelse. Stor var derfor vores overraskelse, da vi måtte konstatere, at Kommissionen i sit kvota-

[Hjortnæs]

forslag for 1983 fortsat opererer med en vest-tysk og en britisk torskekvota i Vestgrønland.

I dag kan Ritzaus Bureau oplyse, at Tyskland ikke alene fisker, men ufortrødent fisker videre, selv om man er oppe på en kvota af henvend 7.000 t. Vi har endvidere af pressemeddelelser i dag fået at vide, at også briterne er gået i gang med at fiske ved Vestgrønland.

Jeg håber, at udenrigsministeren kan bekræfte, at Danmark fortsat med styrke kan tilbagevise Kommissionens forslag om kvoter til Tyskland og England ved Vestgrønland, og at fiskeriaftalen af 25. januar ikke på nogen måde har svækket Danmarks og Grønlands juridiske positioner.

Spørgsmålet er af vital interesse for Grønland, for har Vesttyskland og England ingen rettigheder, skal de betale en pris for at få nogle. Men forholder det sig omvendt, er det Grønland, der skal betale en pris. Jeg går derfor også ud fra, at Danmark kan nedlægge veto mod Kommissionens forslag, og jeg går også ud fra, at udenrigsministeren kan bekræfte, at det er et ulovligt fiskeri, Vesttyskland og England udøver for øjeblikket, og at regeringen agter at tage passende skridt heroverfor.

Svend Auken (S):

Statsministeren ønsker ikke stigende arbejdsløshed. Det gør hans regering heller ikke. Tidligere i dag sagde statsministeren, at det måske vigtigste mål for regeringen var at få arbejdsløsheden ned. Det tror jeg gerne at det er, men desværre er kendsgerningen, at regeringens politik med garanti vil føre til stigende ledighed både i år og til næste år. Derom er alle enige: regeringens egne økonomer, det økonomiske råds formandskab og OECD. OECD er vist det organ, der har set mest pessimistisk på virkningerne af regeringens politik i år og til næste år, både når det drejer sig om arbejdsløshed, og når det drejer sig om beskæftigelse. OECD tror snarere, at arbejdsløsheden i 1984 bliver større, end hvad selv det økonomiske råds formandskab har forudsagt. Undskyld – jeg glemte statsministerens yndlingsøkonom, men selv statsministeren tør ikke tro på hr. Steffen Møller. Det er for godt til at være sandt, desværre.

Hr. Dyremose mente, at jeg i december havde været for pessimistisk med hensyn til

arbejdsløshedsvirkningerne af regeringens politik. Var jeg nu det? I den måned, da Schlüterregeringen kom til, var den sæsonkorrigerede ledighed ca. 250.000. Dette tal er på godt et halvt år vokset til 280.000, stadig sæsonkorrigeret, og inden året er omme, er vel alle enige om, har den sæsonkorrigerede ledighed passeret 300.000. Jeg frygtede i december, at vi måske allerede på daværende tidspunkt, altså ved udgangen af 1983, ville være oppe på ca. 310.000. Jeg tror desværre stadig, jeg får ret.

Dengang sagde finansministeren, og igen i dag sagde statsministeren, at man først kunne vurdere virkningerne af regeringens politik i 1984. Ja men hvad er det så, vi kan se i dag ud fra alle de forudsigelser, der foreligger?

Hvad siger vismændene? Vismændene siger i gennemsnit 320.000 arbejdsløse i 1984, og at regeringens privatiseringstanker vil gøre disse tal måske endnu større. OECD ligger endog højere end vismændene. OECD frygter, at man måske kommer helt op på 12½ pct.s arbejdsløshed svarende til 240.000, og beskæftigelsen falder ligefrem i den private sektor, som hr. Heinesen gjorde opmærksom på.

Hr. Dyremose sagde før, at arbejdsløsheden også steg under socialdemokratiske regeringer og nævnte eksempelvis tallene for 1980–81, men det, han glemmer, er naturligvis, hvad der samtidig skete ude i verden. Regeringens forværring af arbejdsløshed sker i en atmosfære af optimisme og opsving. Jeg tror, de fleste danskere forstår, at arbejdsløsheden kan vokse, når der er krise, men hvad når det går fremad? Er genopretning ensbetydende med flere arbejdsløse, flere fyringer?

Statsministeren roste sig vældig af, at man til forskel fra den tidligere regering havde afviklet – jeg tror, jeg citerer statsministeren korrekt – de kunstige beskæftigelsesplaner, og at dette næsten, forstod jeg på statsministeren, skulle være hovedårsagen til den såkaldte genopretning, men hvad er sandheden om beskæftigelsesplanerne, som i øvrigt stadig væk fungerer også under den nuværende regering? Mere end 90 pct. af disse planer beløb gik til skattelettelser til erhvervslivet, målrettet erhvervsstøtte til udbygning af ungdomsuddannelserne, byfornyelse, kollektiv trafik og energi.

[Svend Auken]

Danmark har netop aldrig satset særligt på egentlige beskæftigelsesinitiativer, men hvis regeringen er af den opfattelse, at erhvervs politik, energipolitik, bolig- og byggepolitik, byfornyelse og uddannelse af de unge ikke kan bruges til at nedbringe arbejdsløsheden, synes jeg, at dette skal siges klart.

Statsministeren har derimod ret på et andet punkt. Det er, når det gælder støtten til de mest udsatte grupper på arbejdsmarkedet. Så er man faret frem med nedskæringer. Ungdomsgaranti vil man ikke høre om. Kommunernes indsats over for de unge skulle fjernes. Jobskabelsesloven skal forringes; arbejdstilbuddene til de langtidsledige er allerede skåret ned, og vi ved fra budgetredøgørelsen, at der skal skæres yderligere ned.

Statsministeren havde desværre ikke ret, da han sagde, at der var indgået forlig mellem regeringen og socialdemokratiet om en forstærket indsats mod ungdomsarbejdsløsheden. Det, vi er blevet enige om, hr. statsminister, er at undgå nogle af de mest uhyrlige nedskæringer i det, regeringen oprindeligt havde foreslået. Regeringen havde foreslået, at der slet ingen pligt skulle være for kommuner og amter til at gøre noget for de unges arbejdsløshed. Det har vi heldigvis, tror jeg, i kraft af at vi var et flertal i folketinget, overtalt regeringen til, at man ikke skulle gøre, men det er selvfølgelig ikke ensbetydende med, at der er tale om en forstærket indsats – bare det var så vel.

Vores konklusion kan kun være, at hvis der er gunstige virkninger af regeringens politik, er det ikke virkninger, der viser sig for de ledige. Dem bliver der flere af, og de får det vanskeligere i samfundet.

(Kort bemærkning).

Dyremose (KF):

Vi er enige om, at arbejdsløsheden er alt for stor. Vi er enige om, at det er et alvorligt problem, der skal bekæmpes. Det er derfor, jeg i mit indlæg advarede imod, at man tegnede et for dystert billede af problemet. Det er stort nok i forvejen, og det var derfor, jeg advarende sagde, at hr. Svend Auken i december havde talt om, at der ville blive 50.000–60.000 flere arbejdsløse i gennemsnit. Heldigvis bliver det nu kun 1/3 mere. Det kan vi vel i fællesskab være glade for.

Hr. Svend Auken sagde, at der ville blive op til 350.000 arbejdsløse i den vinter, vi nu er ved at være igennem. Det, jeg udtrykte glæde over, var, at det altså viser sig, at hvis vi tager februar måned, var det 310.000, hvis vi tager marts måned, var det 302.000. Det er altså væsentligt bedre end det, hr. Svend Auken sagde. Det var det budskab, jeg gerne ville have igennem som det ene budskab.

Det andet er, at når hr. Svend Auken prøver at give det indtryk, at det skulle være specielt under denne regering, at man øger arbejdsløsheden, så må vi konstatere, at det første år under denne regering får vi i gennemsnit en øgning af arbejdsløsheden af størrelsesordenen 17.000. Det er for mange, og det skal nedbringes, men i de tre år fra 1979 til 1982 steg arbejdsløsheden med ca. 100.000. Dertil kom, at ca. 65.000 gik på efterløn. Det vil sige, at det i virkeligheden, hvis vi skal tage de sammenlignelige tal, var en 50.000–60.000 pr. år i stigning under socialdemokratiet. Det er 17.000 pr. år i stigning under os. Hvad er så det værste?

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Jeg har i modsætning til hr. Dyremose holdt mig til det, som statsministeren og finansministeren sagde var det afgørende, nemlig det år, hvor virkningerne af regeringens politik slår fuldt igennem, 1984. Måler man den gennemsnitlige ledighed, der kommer i 1984 som forudsagt af OECD, som forudsagt af det økonomiske råds formandskab og næsten forudsagt af finansministeriet, så kommer man til det resultat, at den sæsonkorrigerede ledighed ved udgangen af det år i forhold til, hvad den sæsonkorrigerede ledighed var, da statsministeren skiftede navn fra hr. Anker Jørgensen til hr. Poul Schlüter, er steget med 80.000. Det kunne jeg godt forstå at man kunne argumentere for, hvis det gik tilbage i øvrigt økonomisk, men hvordan vil man forklare folk, at der er opgang i konjunkturerne, og at man så bruger denne opgang til at skabe en yderligere arbejdsløshed på 80.000? Fra 1980 til 1981 derimod, det ved hr. Dyremose godt, steg arbejdsløsheden over hele den vestlige verden, og da var der produktionsfald og nedgang overalt.

Finansministeren (Christophersen):

Nu ved hr. Svend Auken betydelig bedre end nogen af os andre, hvordan man administrerer en situation med en stærk stigning i arbejdsløsheden, så jeg er lidt betænkelig ved at gøre mig klog på emnet. Jeg synes dog lige, jeg vil gøre opmærksom på, at da regeringen trådte til, lod den som bekendt udarbejde en vurdering af, hvorledes udsigterne var for 1983. Disse udsigter viste, at med en uændret økonomisk politik, med alt hvad det måtte indebære – det skal jeg ikke her fordybe mig i, jeg vil ikke gøre hr. Svend Auken bedrøvet ved tanken om, hvad det var for vanskeligheder, man var på vej ud i – ville man i 1983 få en ledighed på omkring 265.000. Samtidig meddelte regeringen i forbindelse med afslutningen af finanslovsforslagets behandling, at den skønnede, at ledigheden i 1983 ville blive ca. 280.000. Det blev dengang stærkt bestridt af hr. Svend Auken, men rent faktisk tyder alt nu på, at det bliver ca. 280.000 i 1983. Der bliver en stigning, ja, og hvorfor bliver der det? Det ved hr. Svend Auken og hans tidligere kolleger bedre end nogen af os andre; det er, fordi man havde forsøgt at løse en række grundlæggende økonomiske problemer. Jeg har ikke noget imod at diskutere det i dag, men det undrer mig, at hr. Svend Auken er interesseret i det.

(Kort bemærkning).

Dyremose (KF):

Selv om det skulle gå så galt, som der står i budgetredegørelsen, nemlig 310.000, er det en stigning på 30.000 oven i en på 17.000–20.000. Det er stadig væk et væsentligt lavere gennemsnit end det, socialdemokraterne præsterede. Det er ikke godt nok, det skal gøres bedre, og derfor vil jeg bede hr. Svend Auken være opmærksom på den del af statsministerens tale, hvor statsministeren godt nok refererede budgetredegørelsen, men samtidig sagde, fordi man ikke kan tillade sig at være for optimistisk: derfor kan vi endnu ikke regne sikkert med, at arbejdsløsheden i 1984 i gennemsnit vil blive lavere end i 1983. Der ligger i det en antydning af, at de 310.000 er et pessimistisk skøn. Det håber vi på det er, og vi regner med, at hvis regeringen får lov til at gennemføre sin økonomiske genrejsningspolitik, har vi en chance for at gøre det bedre, og det er det håb, vi

skulle have ud til den danske befolkning i stedet for de dystre mørkemandsprofetier.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Ingen ville jo håbe mere end jeg, at jeg tog fejl, og at det ikke går, som vismændene siger, ikke går som OECD siger, men at det går, som hr. Dyremose siger; jeg holder med hr. Dyremose mod OECD og vismændene til enhver tid. Jeg ville bare aldrig bruge mine penge på det.

Det, jeg ville sige til finansministeren, hvis finansministeren har mulighed for at høre mit svar, var, at da finansministeren blev finansminister, var forudsigelsen ganske rigtigt 265.000 og en meget pessimistisk vurdering af de internationale konjunkturer. Nu har finansministeren været finansminister i 8 måneder, nu er vurderingen af konjunkturerne blevet meget mere optimistisk, og hvad er nu vurderingen eksempelvis for 1984, hvor hans politik vil slå fuldt ud igennem? Det er en arbejdsløshed på 320.000, og OECD frygter, at den endda kan blive 340.000. Der er intet, vi hellere vil end at samarbejde med andre partier i folketinget om at bringe disse tal ned, men det kræver en anden politik. Danmark kan ikke føre en beskæftigelsespolitik uafhængigt af udlandet, men Danmark kan sørge for, at de chancer, der byder sig i udlandet, bliver udnyttet til gavn for beskæftigelsen og mod arbejdsløsheden, og det er præcis det modsatte, den nuværende regering gør.

Finansministeren (Christophersen):

Det skøn, som regeringen i dag anlægger af ledigheden i 1983 og 1984, svarer meget nøje til det, regeringen anlagde for 4–5 måneder siden. Det er rigtigt, at der er en vis international opgang undervejs, men vi ved alle sammen, at Danmarks muligheder for at udnytte den opgang er begrænsede, fordi vi har overtaget et problem fra den tidligere regering, som består i et stærkt voksende underskud på statsbudgettet kombineret med en meget stor udlandsgæld. Det er den prioritet, hr. Svend Auken har været med til at tinglyse i den danske bygning, og det er den prioritet, der skal forrentes og afdrages, og som derfor indskrænker vores økonomiske handlemfrihed i utrolig grad. Det nytter ikke noget

[Finansministeren]

nu at stille sig op 9 måneder efter, man har givet afkald på ansvar, og bebrejde den sidende regering, at den forsøger at føre en økonomisk politik, der løser de problemer, hr. Auken har været med til at skabe; det er ikke rimeligt.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Nu har jeg haft det privilegium at sidde i en regering med hr. Christophersen, så helt ene har jeg vel ikke været om at ødelægge landets økonomi. Jeg tror roligt, man kan sige, at det er skiftende regeringer, der har stået over for disse vanskelige opgaver, som ingen af os har hævdet var nemme, men vi har sagt og vil sige det igen, at de muligheder, der byder sig, skal bruges til fordel for produktion og beskæftigelse.

Lad os nu gøre noget, som ikke er nær så polemisk, ikke er nær så tæt på os alle sammen, lad os se til udlandet.

Finansministerens og statsministerens politik har været brugt i lande som Holland, Belgien og Storbritannien. Hvad er arbejdsløshedstallene i disse lande, til trods for at deres måde at opgøre arbejdsløsheden på er langt mindre sikker? Jeg tror endda, at de reelle tal er endnu større. I disse lande er arbejdsløsheden på et niveau, der ligger mellem 15 og 17 pct. Da finansministeren overtog Danmark, var vi dog på 10 pct. Jeg frygter, vi bevæger os i den samme retning, hvis denne politik fortsætter. Det er derfor, vi advarer, det er derfor, vi ikke vil bruge det partipolitisk, men bruge det til at sige til regeringen: så læg dog prioriteringen om i den økonomiske politik i stedet for at løse problemerne alene gennem arbejdsløshed og nedsat produktion!

Finansministeren (Christophersen):

Kun et enkelt supplement: for god ordens skyld synes jeg, det også bør nævnes, at hr. Svend Aukens politik samtidig har været afprøvet i Frankrig.

Formanden:

Inden jeg giver ordet til hr. Halvgaard, skal jeg give den oplysning, at der vil blive en times pause. Det vil blive fra ca. kl. 18.00, vil jeg tro.

Halvgaard (FP):

Regeringsskiftet i september måned gav anledning til optimisme i store dele af befolkningen og skabte forventninger og forhåbninger om, at nu var tiden inde til gennemførelse af en liberal politik, en ikke-socialistisk politik.

Statsministerens åbningstale den 5. oktober indeholdt også løfter om en sådan politik, og det må erkendes, at det er lykkedes regeringen på mange områder at ændre lovgivningen i den rigtige retning.

På skole- og uddannelsesområdet lovede statsministeren bl.a. forenkling og større bevægelighed mellem den offentlige og private sektor m.v., men initiativer til gennemførelse af en virkelig liberal skole- og uddannelsespolitik har fremskridtspartiet savnet, både med hensyn til folkeskolen, gymnasiet, mellemuddannelserne og styringen af de videregående uddannelser. Det er naturligvis svært, når man på den ene side har den store ungdomsarbejdsløshed og på den anden side skal gennemføre besparelser, at uddanne efter samfundets behov.

Desværre er manges opfattelse, at fremskridtspartiets politik kun drejer sig om penge og skatter, at vi simpelt hen savner etik. At dette er en fundamental misforståelse, vil man kunne konstatere, hvis man vil ulejlig sig med at læse fremskridtspartiets debatoplæg og ellers følger med i folketingets arbejde som refereret i Folketingstidende.

Jeg kan oplyse, at fremskridtspartiet betragter opdragelse og uddannelse af vore børn og unge som den vigtigste grundpille i vort samfund. Ja, så altafgørende vigtigt for det danske samfunds udvikling og beståen, at det fortjener en langt mere fremtrædende plads i debatten.

Vi må derfor indtrængende opfordre regeringen til at tage initiativ til at gennemføre de ændringer af uddannelsessystemet, som tjener samfundet bedst. Jeg tænker på ændringer af folkeskoleloven med de uretfærdigheder, der er forbundet med prøvesystemet bl.a., og som skaber usikkerhed og rastløshed blandt eleverne. Jeg tænker på problemerne omkring den alt for store gymnasie- og seminariekapacitet, som endnu ikke er løst, og jeg må henvise til nødvendigheden af en ændring af styrelsesloven for de højere uddannelsesinstitutioner.

[Halvgaard]

Det skal ikke bebrejdes fremskridtspartiet, at vi ikke har forsøgt at imødekomme ønsker i befolkningen om en forbedring og en ændring af disse forhold. De ændringsforslag, som fremskridtspartiet i årevis har stillet, er ikke stillet som et forsøg på at slå politisk mønt, men er stillet alene af hensyn til vore børn og unge i et forsøg på at rette de groveste fejl i den skole- og uddannelsespolitik, som et flertal i folketinget har gennemført.

Danmark er som mange andre nationer stærkt på vej ind i et samfund, der vil blive styret af den nye teknologi, og her må vi passe på, at det ikke bliver teknologien, der kommer til at styre os, og det kræver viden. Jeg skal derfor til slut appellere til undervisningsministeren og regeringen om at gennemføre en målbevidst uddannelse og planlægning af hensyn til den fremtidige samfundsudvikling.

Erik B. Smith (S):

Som bekendt har socialdemokratiet den opfattelse, at det er muligt at finde indkomstgrupper, der tåler at få reduceret sociale ydelser, således at der kan spares i denne sektor.

Da vi selv havde regeringsmagten, foretog vi besparelser for den del af befolkningen, der økonomisk hørte til den bedste halvdel. Dengang stemte venstre og de konservative konsekvent imod et hvilket som helst forslag, men nu efter næsten ni måneder med en borgerlig regering har vi fået en forklaring. Den borgerlige regering finder, at det er den økonomisk dårligst stillede del af befolkningen, der må bære byrderne også ved sociale nedskæringer.

Med besparelserne på bistandslovens kantonhjælpsafsnit har man med sikkerhed ramt den økonomisk og socialt set mest udsatte befolkningsgruppe overhovedet. Nedsættelse af underholdsbeløbet, stramning af mulighederne for at få betalt enkeltudgifter, og tilbagebetalingsreglen, der især har ramt revaliderende urimelig hårdt, er nogle af eksemplerne.

Men ingen af disse gennemførte besparelser tåler dog sammenligning med den såkaldte ni måneders regel. Her kan en enkelt risikere en nedskæring på op til 3.000 kr. om måneden, og en familie med to børn kan i værste fald risikere en nedskæring på over

6.000 kr. om måneden. De familier, der rammes af denne regel, må sandelig bidrage til genrejsning af optimismen, til troen på at det nytter noget, som regeringen plejer at sige.

Der er da også nogle, for hvem det nytter. Visse grupper med store formuer bundet i en landejendom har haft det problem, at de kunne risikere at skulle betale helt eller delvis for nogle indkomstafhængige sociale ydelser. Også her har regeringen handlet resolut. Socialindkomstloven er blevet ændret, så disse erhvervsformuer ikke længere tælles med. De velbærgede skal modtage flere gratisydelser, og merudgiften tager vi fra dem, der intet har i forvejen. Det er for resten også sådan, at den ikke er nogen stor gruppe og hermed heller ikke særlig besværlig, så det går vel nok.

Men de 375 mill. kr., man i første omgang sparer på denne måde, kan hurtigt vise sig at forsvinde op i den blå luft ved merudgifter til institutionsanbringelser og andre særlige støtteforanstaltninger især til børn og unge. Så vil der kun være den menneskelige tragedie og nogle asociale særregler tilbage.

I en vurdering af, hvad det er, regeringen vil på det sociale område, kunne jeg lige så godt have taget mit udgangspunkt i dagpengeforringelserne. Karensdagen og dens administration vækker heldigvis så megen irritation og vrede, at den sikkert kun får en kort levetid. Selv denne regering vil opdage, at det ikke er befordrende for produktionen, at lønmodtagerne skal slæbe sig syge på arbejdet.

Jeg kunne også have taget mit udgangspunkt i børneområdet. Beskæringerne i de kommunale bloktilskud har især ramt det sociale serviceniveau og således også børnene. Økonomisk presset er kommunerne blevet tvunget til at sætte daginstitutionsbetalingerne op, og børnefamilierne må lægge ryg til.

Forslaget om afskaffelse af ungdomsydelse er også ganske sigende. Heldigvis er der grænser for, hvad man kan få regeringens parlamentariske grundlag til at sluge, men dette forslag betød, at en enlig mor med to børn, hvoraf den ene var mellem 16 og 18 år, og som havde en husstandsindkomst på 80.000 kr., skulle skæres ned med 5.128 kr., mens en ditto med en husstandsindkomst på 170.000 kr. ikke skulle skæres ned, men skulle have yderligere 3.312 kr. Der er ingen tvivl

[Erik B. Smith]

om, at denne regering ved, hvad den vil: vi tager fra de fattige, og vi giver til de rige. Sådan genrejses Danmark i en Schlüterudgave, og vi håber inderligt, at det ikke vil lykkes.

Formanden:

Det hedder stadig statsministeren.

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg har en ansøgning til statsministeren, til regeringen, fra erhvervslivet. Der er rejst en del spørgsmål vedrørende arbejdsløshed. Da regeringen tiltrådte, tillod jeg mig fra denne talerstol at gratulere Danmark med den nye regering. Jeg synes, at det er gået betydelig bedre, end vi kunne have forventet det var gået, hvis den tidligere regering havde fortsat. Det er dog ikke gået godt nok, og der er ikke nået nok. Den ansøgning, jeg har fra erhvervslivet, går ud på at få mulighed for at få det til at gå endnu bedre, få endnu flere i gang. Hvor mange der beskæftiges ude i produktionssektoren, er afhængigt af, hvad det koster at beskæftige medarbejderne. En ting, som vi er meget kede af i erhvervslivet, var de 13 uger med sygeløn. Ganske vist fik vi kompensation, siger man, men der hviler en utryk fornemmelse over erhvervslivet på grund af de 13 uger. Der er også de ekstra 2.000 kr. i bidrag til arbejdsløshedsdagpenge.

Jeg tror, man skal se dette i sammenhæng med, hvad der skete vedrørende overenskomstfornyelserne, og med, hvad hr. Steffen Møller udtaler til Jyllands-Posten i går. Jeg tror, at de store dele af fagbevægelsen, der repræsenterer folk, der er ansat i den private produktionssektor, har føling med, hvordan man har det i produktionssektoren. Det tror jeg derimod ikke den tidligere arbejdsminister, hr. Svend Auken, har. Hvis hr. Svend Auken skulle have bestemt, hvordan det skulle have gået, skulle prisen på arbejdskraft have været væsentligt forøget, og så ville arbejdsløsheden rigtig have kørt løbsk. Jeg tror faktisk, at man i fagbevægelsen har fuld forståelse for, at det, det drejer sig om, er, at arbejdskraften skal ned i pris, og i hvert fald at man skal have en afdæmpet stigning i prisen på arbejdskraften. Det er den vej, man skal gå, hvis man skal afskaffe arbejdsløsheden.

Jeg ved ikke, om regeringen synes, man kan pille ved de overenskomster, der er indgået – men det har jeg ikke så store forhåbninger om – men man kunne give en ekstra saltvandsindsprøjtning for disse par tusinde kroner. Derfor vil jeg spørge regeringen, når den nu sysler med sin finanslov for 1984 og ligesom prøver at gøre status over det, man har nået, om den vil overveje, om der kunne være mulighed for at give yderligere en saltvandsindsprøjtning, få nogle flere i arbejde, få noget mere produktion, få noget mere eksport ved at tage de 2.000 kr. helt eller delvis væk igen.

Jeg vil gerne spørge, om der er mulighed for at reducere de 13 uger til et mindre antal uger. Der er også en hel del, vi kunne ønske os vedrørende arbejdsmiljølov. Jeg blev i formiddags ringet op af en erhvervsdrivende i Ribe amt, der har en virksomhed, som har ligget på samme sted i 15 år. For fem år siden begyndte man at bygge boliger rundt om denne erhvervsvirksomhed. Nu er der opstået nogle støjproblemer, hvorfor der er et par af dem, der bor i parcelhuse, der prøver på at kvæle den virksomhed, selv om virksomheden har været der længe før boligerne. Jeg vil godt, at regeringen gør en indsats ved at sige, at de virksomheder, der har været rundt omkring før boligerne, må få lov at blive der. Her er et problem at tage fat på.

Jeg håber, at regeringen vil tænke venligt på de ting, således at jeg, når vi hører næste frontale, får anledning til igen at gratulere Danmark med, at regeringen er kommet med yderligere udspil til fordel for beskæftigelsen, produktionen og handelsbalancen.

Poulsgaard (FP):

Igennem ti år har vi fra socialdemokratiet hørt en sang, der gik på, at fremskridtsfolk var asociale og bindegale. I morgen får vi vedtaget et forslag, der fører vejrligsreglerne tilbage takket være fremskridtspartiets indsats. Så straffer vi ikke disse svage grupper. Ellers har vi her i dag hørt hr. Anker Jørgensen, hr. Heinesen og hr. Erik B. Smith syng en sang: oh, skræk, oh, rædsel, om den lille stille danske befolkning, om nedskæringer, om den nød og elendighed, denne regering har påført landet. De har selvfølgelig ikke snakket om chefen for Danmarks Radio, der jo har 480.000 kr. Man har selvfølgelig heller

[Poulsgaard]

ikke snakket om disse store folketingslønninger, hvor vi har foreslået, at vi skulle gå 10 pct. ned i løn. Nej, nej, de grupper er jo hellige, og hvem er det, der er skyld i, at lønningerne er så store i den sektor? Det er socialdemokratiet. Det er dem, der er skyld i, at der er lidt mindre til en lille mand.

Vi står i en situation, hvor underskuddet accelererer, og nu begynder man at vise sin ansvarlighed, socialt, man er solidarisk, og hvad ved jeg. I skulle have tænkt på det noget før og så have fordelt samfundskagen noget bedre. Men det ville man ikke være med til, og man vil heller ikke finde penge til det.

Hvad har socialdemokratiet gjort i denne folketingssamling? Man har stillet forslag om, at vi skal have flere egnsteatre. Vi er det land i verden, der har flest teaterstole. Vi har flere teatre i Danmark, end man har i hele Vesttyskland, men på det område vil socialdemokratiet bruge penge, og samtidig har de råd til at gavne alle mulige andre. De vil ikke være med til at røre ved fritidsundervisningen, hvor man kan lære at spille pingpong, og jeg ved ikke hvad for noget forføreligt pladder. De vil ikke være med til at røre ved den og fastsætte noget mere betaling for deltagerne; nej, nej, det vil de heller ikke; socialdemokratiet vil både blæse og have mel i munden. De vil beskytte dem, der har privilegierne, og så vil de samtidig ikke have nogen nedskæringer. Det er i hvert fald godt, at I er kommet væk fra ministerbænke-

ne. Men der er noget, socialdemokraterne heller ikke vil, og det er det, der faktisk forbavser mig allermost. Nej, det forbavser mig faktisk ikke, for når man nu har fået held til at sætte sig på massemedierne, på radio og TV, så skulle da . . . – jeg havde nær sagt noget grimt – have det monopol brudt. At der er 62 pct. af befolkningen, der vil have radio- og TV-monopolet brudt, blæser man da stort på i socialdemokratiet, som ellers nok lytter til græsrodsbevægelser, og som så gerne vil være et grønt parti, samtidig med at man er så reaktionære, så Gud sig må forbarme. Men dette krav vil man heller ikke lytte til, selv om den eneste måde, dette land kommer op af suppedasen på, er, at vi får brudt Danmarks Radios monopol. Vi hører det jo gang på gang i radioen og i fjernsynet: man hiver en ung mor, en enlig ung mor, en arbejdsløs,

en pensionist frem, og de sidder dér i radioen og siger: oh, skræk, oh, rædsel, hvis Schlüterregeringen fortsætter, er der jo ingen ende på alle de rædsler, vi skal gennemgå.

Jeg mener ikke, at Danmarks Radio ikke skal have lov til at snakke med en pensionist, med en enlig mor eller med en ung arbejdsløs eller nogen andre, men så burde Danmarks Radio også informere befolkningen om, hvordan man klarer problemerne i andre lande, i lande, vi kan sammenligne os med i vor kulturkreds. Så vil nationen se, at den er den mest forkælede nation i verdenshistorien, og at de problemer, vi diskuterer, er velfærdsproblemer. Det er ude på velfærdets overdrev. Det var sådan nogle emner, man skulle tage fat på at diskutere i Danmarks Radio. Men får vi brudt monopolet, er der også chance for, at der bliver noget konkurrence. Så kan man nemlig ikke styre diskussionen, og derfor er socialdemokratiet selvfølgelig ligeglade med folkevilljen, der siger, at vi skal have brudt Danmarks Radios monopol.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Hr. Gert Petersen stillede mig nogle spørgsmål om regeringens holdning til den dagsorden om INF-forhandlingerne, som et flertal i Folketinget vedtog i sidste uge. Jeg kan sådan set ikke forstå, at der skulle herske tvivl. Både statsministeren og jeg selv gjorde udtrykkeligt rede herfor under sidste uges debat, i øvrigt på linje med forslagsstillerens egen holdning, sådan som den fremgik af den socialdemokratiske ordførers tolkning af dagsordenen.

Regeringen agter naturligvis at leve loyalt op hertil, og jeg skal derfor henvise hr. Gert Petersen til de bemærkninger, der faldt herom under sidste uges debat.

Hr. Steenholdt stillede mig nogle spørgsmål i forbindelse med forhandlingerne om Grønlands udtræden af EF. Hr. Steenholdt vil dels vide, hvad der foregår for øjeblikket, dels have oplysninger om holdningen til spørgsmålet om ensidig udmeldelse. Jeg kan oplyse, at der for øjeblikket forhandles – i enighed og i fuld overensstemmelse mellem det grønlandske landsstyre og regeringen – og at vi søger at opnå tilslutning hos de øvrige EF-lande til de grønlandske og danske ønsker. De går ud på at få sikret en OLT-

[Udenrigsministeren]

ordning og parallelt hermed at forhandle fiskeriaftaler. Efter dansk og grønlandsk opfattelse vil dette være en naturlig, rimelig og afbalanceret opfølgning af Grønlands ønske om at udtræde, og det burde være en løsning, som kunne tilfredsstille alle parter.

Men som det senest fremgik af det sidste rådsmøde, hvor landsstyreformanden deltog sammen med mig, er det meget svært at vinde gehør for disse synspunkter hos andre medlemslande; der er ikke voldsom forståelse for dem. I går havde regeringen et møde, hvori Grønlandsministeren og jeg selv diskuterede tingene igennem med repræsentanter for landsstyret, og der er fuld enighed om, at vi fortsat står fast på de dansk-grønlandske ønsker. Målet må nu være at fortsætte indsatsen for at skabe forståelse for disse synspunkter blandt de øvrige EF-lande. Jeg kan i øvrigt oplyse, at der på tirsdag skal være debat i Europa-Parlamentet om dette emne, og at Grønlandsministeren vil være til stede ved den lejlighed.

Hvad angår spørgsmålet om ensidig udmeldelse, kan jeg svare, at regeringen har advaret Grønland imod en ensidig udmeldelse. En sådan ensidig udmeldelse ville indebære betydelige økonomiske tab derved, at der ville blive indført told på Grønlands eksport til EF, og der vil også blive skabt en urimelig og uholdbar situation, idet der ville blive etableret en toldmur imellem Danmark og Grønland. Dertil kommer det efter dansk opfattelse meget betænkelige, at man kunne risikere en anklage for traktatbrud. Vi har derfor advaret, og vi synes, at vi fortsat skal søge at få løst disse problemer ad forhandlingsvejen.

Fru Tove Lindbo Larsen var inde på de samme emner og indledte med nogle generelle bemærkninger om, at regeringen skulle have et dårligt forhold til Grønlands landsstyre. Det er en opfattelse, som aldeles ikke svarer til virkeligheden, og jeg synes oprigtigt talt, at fru Tove Lindbo Larsen skulle undlade forsøg på at grave grøfter i forbindelse med dette meget vigtige emne.

Så sagde fru Tove Lindbo Larsen noget, der undrede mig, nemlig at den borgerlige regering havde sagt, at Grønland helst skulle være blevet i EF. Ja men det sagde den tidligere regering så sandelig også, og her er vi fuldstændig på linje med den tidligere regering. Vi havde gerne set, at Grønland havde

ønsket at blive i EF, men vi respekterer ligesom den tidligere regering fuldt ud Grønlands ønske om at ville træde ud, og jeg kan i øvrigt oplyse, at denne respekt deles af de øvrige EF-lande. Det kom lykkeligvis klart til udtryk på det seneste rådsmøde, som jeg har henvist til tidligere.

Fru Tove Lindbo Larsen spørger, hvorfor det går så træt med forhandlingerne. Jeg kan forsikre, at det ikke skyldes manglende indsats fra regeringens side. Jeg skulle måske tilføje, at jeg da ikke skal skjule, at f.eks. socialdemokratiets holdning til en række EF-spørgsmål imidlertid ikke gør det lettere for os at forhandle dette vanskelige spørgsmål. Det siger jeg ikke i en polemisk hensigt. Jeg fastslår bare en beklagelig kendsgerning.

Hr. Jacob Lange var inde på spørgsmålet om det tyske torskefiskeri, der foregår ved Vestgrønland. Jeg kan oplyse, at regeringen har protesteret særdeles stærkt imod dette fiskeri såvel over for Vesttyskland som over for Kommissionen. Vi har fremført den opfattelse, som er helt i overensstemmelse med Grønlands landsstyres, at de fangstmængder, som indgår i Kommissionens forslag for indeværende år, er sat alt for højt i forhold til den biologiske rådgivning. Vi har også fremført, at det forhold, at tyskerne fisker for øjeblikket, udgør en belastning for forhandlingsklimaet i de igangværende forhandlinger imellem Danmark, Grønland og Fællesskabet.

Vi er fra dansk side helt enige i den opfattelse, at når det drejer sig om de vestgrønlandske torsk – og det er jo dem, vi først og fremmest snakker om – er Grønland selv i stand til at opfiske den mængde, som ud fra en biologisk forsvarlig betragtning kan opfiskes, og at de fangstmængder, der bør anføres i TAC-bestemmelserne, derfor fuldt ud bør reserveres Grønland, således at der ikke er plads til andre.

Hr. Hjortnæs var inde på samme emne og henviste til en artikel i Grønlandsposten, der for øvrigt har viderebragt nogle usande påstande om indholdet af en fortrolig drøftelse i markedsudvalget, nogle usande påstande fra en unavngiven kilde i markedsudvalget. Jeg skal da meget gerne, når hr. Hjortnæs bringer det frem, klargøre et par problemer, som åbenbart består herefter.

Jeg vil gerne slå fast, at det arrangement, der blev lavet i september vedrørende Vest-

[Udenrigsministeren]

tysklands torskefiskeri sidste år, og den aftale om fælles fiskeripolitik, som blev indgået i januar i år, ikke skaber nye rettigheder vedrørende dette fiskeri. Jeg kan også oplyse hr. Hjortnæs om, at når han siger, at vi gav Tyskland en kvota i september sidste år, er det ukorrekt. Den aftale, der blev truffet sidste år – sammen med Grønlands landsstyre skal jeg tilføje – gik netop på, at Vesttyskland i forståelse med Danmark og med Grønlands landsstyre fik lov til at opfiske en del af den grønlandske kvota, nemlig en del, som Grønland ikke selv var i stand til at opfiske på grund af ulykkelige klimatiske forhold. Som jeg også tidligere har sagt, blev det fastslået ved disse lejligheder, at der ikke blev præjudiceret noget som helst vedrørende fiskeriet ved Vestgrønland. Der foreligger altså ikke nogen ændret retstilstand efter de to aftaler, som hr. Hjortnæs henviser til.

Der har været forlydender fremme om et appendiks til den fiskeriaftale, der blev indgået i januar. Der eksisterer ikke et sådant appendiks; der eksisterer nogle ensidige erklæringer fra Vesttyskland, fra Storbritannien og fra Danmark, men som enhver, der har beskæftiget sig med disse ting, ved, skaber disse ensidige erklæringer ikke nogen retstilstand. De er bare udtryk for, at der er nogle, der står fast ved deres hidtidige standpunkter.

Når det drejer sig om Kommissionens forslag for fiskeri deroppe i 1983, er jeg ganske enig med hr. Hjortnæs i, at det må opfattes som en provokation, at man kommer med sådanne forslag. Vi finder det helt urimeligt. Vi har allerede protesteret imod, at man på baggrund af disse forslag giver lov til vesttysk torskefiskeri ved Grønland. Men hvad vi videre vil gøre, mener jeg skal diskuteres de steder, hvor vi nu engang diskuterer forhandlingstaktik i forbindelse med vores EF-samarbejde.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg synes, udenrigsministeren slap lidt nemt over at svare mig. Vi er i den situation, at der i dag er udsendt et communiqué fra forsvarsministermødet i NATO. I den motiverede dagsorden, der blev vedtaget her den 26. maj 1983, lød det første punkt:

»Vesten bør være indstillet på om nødvendigt at forlænge forhandlingsperioden vedrørende INF med fastsættelse af en ny tidsfrist.«

I dagsordenen blev det pålagt regeringen ved kommende NATO-møder at fremføre bl.a. dette. Det har regeringen valgt at tolke, som om den bare skulle fortælle dem derne på NATO-mødet, hvad man finder på i dette her måske lidt snurrige folketing.

Jeg er helt overbevist om, at flertallet i folketinget vedtog den dagsorden ud fra den opfattelse, at dette herefter var Danmarks politik.

Men det er i hvert fald ikke regeringens politik, for i communiquéet fra ministermødet står der – og jeg citerer med tøvende oversættelse fra engelsk:

»I denne sammenhæng var ministrene enige om, at for at disse våbenkontrollforhandlinger kan blive heldige, have en god udgang, må Sovjetunionen overbevises om, at NATO er besluttet på at udstationere INF-missilerne som planlagt, og at i tilfælde af, at der ikke er indgået en konkret aftale, må denne udstationering begynde ved afslutningen af 1983.«

Der er taget et forbehold, hr. udenrigsminister, men det er ikke taget af Danmark. Der står en fodnote, nemlig at Grækenland reserverede sig sin stilling, altså tog forbehold, på den anden og tredje sætning. Men Danmark, den danske forsvarsminister, har, på trods af hvad der blev besluttet her i folketinget den 26. maj, i dag i NATO underskrevet og tilsluttet sig, at udstationeringen skal finde sted inden udgangen af 1983, uden noget forbehold.

(Kort bemærkning).

Ivar Nørgaard (S):

Udenrigsministeren sagde, at der var nogle særlige socialdemokratiske holdninger, som gjorde, at det var svært at forhandle med de andre lande om en ordning for Grønland. Jeg vil meget gerne høre, hvad det er for særlige socialdemokratiske holdninger.

(Kort bemærkning).

Hjortnæs (S):

Udenrigsministeren sagde, at Kommissionens forslag om en vesttysk og en britisk torskekvota ved Vestgrønland var en provokati-

[Hjortnæs]

on. Hvis jeg ikke har misforstået det, udenrigsministeren sagde her fra talerstolen, vil jeg mene, at Kommissionens forslag er i direkte strid med fiskeriaftalen af 25. januar i år. Jeg håber meget, at udenrigsministeren også vil bekræfte det.

Situationen er jo den, hr. udenrigsminister, at markedsudvalget er blevet bibragt den opfattelse, at det var almindeligt accepteret af Vesttyskland og England, at der ikke var fiskerirettigheder, og at Tyskland fiskede på den grønlandske kvota, og det bekræftede ministeren her fra talerstolen. Der er ikke i fiskeriaftalen af 25. januar i forbindelse med markedsudvalgets behandling af den aftale overhovedet af ministeren blevet gjort opmærksom på, at der var juridiske problemer eller fortolkninger af nogen som helst art. Tværtimod fik vi den klare opfattelse, at Danmarks synspunkt vedrørende fiskerirettighederne var almindeligt accepteret, og at dette problem også var afklaret.

Derfor vil jeg gerne spørge ministeren igen:

1) kan og vil ministeren bekræfte, at der blev bibragt markedsudvalget den opfattelse, at tavlen var vasket ren, at der ikke forelå juridiske problemer i fortolkningen af de andre landes fiskerirettigheder ved Vestgrønland, og at det var almindeligt accepteret af Vesttyskland, at man fiskede på en grønlandsk kvota?

2) har Danmark en adgang til at veto kommissionsforslaget?

3) vil ministeren bekræfte, at det forslag, som Kommissionen er fremkommet med, er i strid med fiskeriaftalen af 25. januar 1983?

(Kort bemærkning).

Ole Bernt Henriksen (KF):

Jeg vil gerne bestride hr. Hjortnæs' ret til at tale på det samlede markedsudvalgs vegne. Jeg har den stik modsatte opfattelse. Jeg har nemlig den vane at følge med i, hvad der sker i markedsudvalget. Jeg har på intet tidspunkt været i tvivl om, at det forholdt sig, som udenrigsministeren sagde.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Til hr. Gert Petersen vil jeg først sige, at når han nu i løbet af dagen får hele det communiqué, der kommer fra forsvarsministrenes møde, vil han kunne se, at der er en dansk

fodnote, som vedrører hele communiquéet. Af den fodnote vil det fremgå, at regeringen fuldt loyalt har levet op til den motiverede dagsorden, der blev vedtaget af et flertal her i folketinget.

Hr. Ivar Nørgaard følte sig åbenbart stødt over min bemærkning til fru Tove Lindbo Larsen. Jeg skal gentage: jeg kom ikke med den i polemisk hensigt. Jeg mener bare, at jeg skal ikke skjule, at socialdemokratiets holdning til en række EF-spørgsmål, som jeg sagde, har gjort det vanskeligere for os at manøvrere, og hr. Ivar Nørgaard kan sikkert let gætte, hvad jeg tænker på; vi har jo brugt en del tid her i tinget og i markedsudvalget på at diskutere en række ganske små ting. Der var noget med kaviar og opretstående klaverer, som ikke kunne undgå at give os problemer hos de andre EF-lande. Hr. Ivar Nørgaard vil også vide, at forhandlingsklimaet nu engang påvirkes af, om et land opfattes som loyalt og konsistent i den politik, der følges.

Hr. Hjortnæs stillede mig en række spørgsmål, og her må jeg igen sige til hr. Hjortnæs, at når det drejer sig om opfattelsen af Kommissionens forslag om, hvad vi vil gøre ved det, vil jeg ikke begynde at diskutere forhandlingstaktik. Det er helt urimeligt af hr. Hjortnæs at lægge op til en diskussion om, hvorvidt vi vil veto, og hvornår vi vil veto. Den diskussion hører hjemme bag lukkede døre i markedsudvalget og i tillid til, at dørene så virkelig er lukkede.

Men der var et spørgsmål, som jeg kan svare på uden at bryde dette princip: hr. Hjortnæs spurgte mig, om jeg er enig i, at markedsudvalget blev bibragt den opfattelse, at tavlen var vasket ren. Jeg har i hvert fald ikke forsøgt at give markedsudvalget opfattelsen af, at alle nu bøjede sig for danske synspunkter.

Men det, der er væsentligt, hr. Hjortnæs, er, at der ikke er blevet skabt nye problemer. Der er ikke skabt problemer, som ikke eksisterede i forvejen, og før denne regering trådte til. Det er det væsentlige i denne sag.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg ved ikke, om det er, fordi udenrigsministeren er arrogant, eller genert måske, at han er så diskret og vil forholde folketinget

[Gert Petersen]

den bemærkning, som den danske forsvarsminister har fået indsat, og i stedet for siger: når hr. Gert Petersen får communicate osv. osv. Lad os dog få tingene på bordet nu.

Men når udenrigsministeren ikke vil fortælle det, vil jeg gerne gøre det, for jeg har det da. Det er hele communicate, og det slutter med en dansk fodnote, som lyder således i sin storladne enkelhed:

»Den danske forsvarsminister gentog den danske regerings støtte til dobbeltbeslutningen, men redegjorde samtidig over for sine kolleger for den dagsorden, folketinget vedtog den 26. maj.«

Hvad betyder nu det? Det kan man finde ud af bare ved en smule sprogstudium, for i den engelske tekst er der for ordet »redegjorde« – det ved jeg nemlig også, hr. udenrigsminister – anvendt ordet »presented«. Ja, statsministeren giver mig ret. Hvor Grækenland tager forbehold, bl.a. over for udstationeringsfristen, anvendes udtrykket »Greece reserved its position«. Det er at tage forbehold. Det, Danmark har gjort, er bare at fortælle dem, at, nå ja, vi er enige i alt det her, det fremgår af communicate, men vi må lige fortælle, at hjemme i det danske folketing har vi vedtaget sådan noget. Det er de selvfølgelig ikke blevet begejstrede for derude, det ved jeg godt, men man skal ikke bilde nogen ind, at dette her er et forbehold.

Ellers vil jeg gerne have at vide af udenrigsministeren konkret: har Danmark taget forbehold over for spørgsmålet om udstationeringsfristen, som ifølge communicate fastholdes ubetinget til udgangen af 1983? Det må af alle dødelige mennesker læses som, at samtlige ministre er enige herom – undtagen den græske.

(Kort bemærkning).

Ivar Nørgaard (S):

Udenrigsministeren betyder ofte, og det gjorde han også i dag, at han loyalt vil følge de beslutninger, der træffes her i folketinget, og så siger han, at det var skam ikke polemisk ment, når han nævnte, at der var vanskeligheder nede i EF på grund af en række socialdemokratiske holdninger.

Det forekommer mig at være en slags dobbeltspil, udenrigsministeren her opfører, for hvis han skal være loyal, kan det jo ikke nytte noget, at han hele tiden foregiver, at den

markeds politik, han fører, er hele landets, hvis han samtidig påstår, at det stort set er socialdemokratisk specialpolitik. Udenrigsministeren har jo, f.eks. når det drejer sig om Genscher-Colombo-planen, to gange erklæret her fra talerstolen, at her er regeringen helt på samme linje som den socialdemokratiske regering. Derfor vil jeg tilråde udenrigsministeren at holde op med disse drillerier eller insinuationer om, at det er socialdemokratisk politik, der generer ham i hans markeds politik. Enten må han føre den markeds politik, dette folketing vedtager, eller også må han holde op med at være udenrigsminister.

(Kort bemærkning).

Hjortnæs (S):

Jeg har ikke forsøgt at afæske udenrigsministeren svar på noget forhandlingstaktisk. Jeg har forsøgt at få udenrigsministeren til at svare på et enkelt spørgsmål, nemlig spørgsmålet, om Danmark efter udenrigsministerens opfattelse kan veto Kommissionens forslag. Jeg har endvidere spurgt udenrigsministeren, om han betragter det igangværende britiske og vesttyske fiskeri ved Vestgrønland som ulovligt. Jeg har endelig spurgt udenrigsministeren, om han er af den opfattelse, at Kommissionens forslag klart strider imod aftalen af 25. januar i år. Disse tre spørgsmål måtte udenrigsministeren være i stand til at svare på.

Udenrigsministeren siger videre, at han ikke har forsøgt at bibringe markedsudvalget nogen opfattelse af, at Vesttyskland havde accepteret, at retstilstanden var den, som den danske regering og Grønland hidtil har stået på. Ja men det er ikke min opfattelse, hr. udenrigsminister. Netop i forbindelse med den aftale, der blev indgået i 1982, og ved den videre drøftelse i markedsudvalget i forbindelse med fiskeriaftalen bibragte udenrigsministeren os meget klart den opfattelse, at der ikke var problemer i relation til det grønlandske fiskeri. Hvis det havde været markedsudvalget bekendt, hvis det havde været socialdemokratiet bekendt, at der forelå en juridisk uafklaret situation, ville fiskeriaftalen af 25. januar i år ikke være blevet accepteret, hr. udenrigsminister.

(Kort bemærkning).

Arentoft (FP):

[Arentoft]

Hr. Gert Petersen bragte allerede i sit første indlæg spørgsmålet om, hvorvidt regeringen bringer forslagene fra dagsordenen den 26. maj op på NATO-mødet i Bruxelles, på bane. Nu skal det vel ikke udvikle sig til en ny raketdebat i dag, men i dagsordenen står der udtrykkeligt, at regeringen skal fremføre dagsordenens indhold i NATO. Og det kan der ikke være nogen tvivl om at forsvarsministeren har gjort. Nu har vi set det communiqué, der er udsendt; der er også kommet en fodnote, og det må absolut betragtes som et forbehold.

Der er heller ingen tvivl om, at ministeren har redegjort for dagsordenen. Den har selvfølgelig vakt nogen furor, og ingen af de 15 andre har kunnet forstå noget som helst af den holdning, man har indtaget her i folketinget.

Men hvad skulle forsvarsministeren da gøre? Skulle han have bedt om en afstemning eller noget lignende i NATO, når de 15 – eller 14½ – andre ikke var enige med ham? Det svarer jo til, at af et byråd på 15 personer er de 14 personer 100 pct. enige og en eneste har en anden mening, og så tror han, han kan vende hele byrådet. Det kan jo ikke lade sig gøre. Det er utopisk.

(Kort bemærkning).

Ole Bernt Henriksen (KF):

Jeg synes, hr. Hjortnæs bliver mere og mere interessant. Nu kommer han op og fortæller, at han ikke vil blande sig i noget forhandlingstaktisk, og derefter afæsker han udenrigsministeren et svar på, om vi skal nedlægge veto eller ikke nedlægge veto, hvilket tør være højdepunktet af noget forhandlingstaktisk.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Det skal blive ganske kort. Jeg vil meget gerne tilfredsstille hr. Arentofts nysgerrighed. Han spørger: hvad skulle forsvarsministeren da gøre? Svaret er: han skulle gøre ganske som sin kollega den græske forsvarsminister.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Nu stemte SF ikke for fiskeriaftalen i januar, men jeg kan da godt forstå, at socialde-

mokratiet har fået visse problemer, eftersom der er kommet denne usikkerhed op omkring det vesttyske fiskeri ved Vestgrønland.

Hr. Hjortnæs stillede spørgsmålet, om man kan nedlægge veto, og det er jo dér, problemet ligger. Kan Danmark nedlægge veto? Jeg stillede foranlediget af nogle artikler i dagspressen nogle spørgsmål til ministeren i sidste uge under vores debat om udenrigspolitik, og sådan som jeg forstod det svar, jeg fik dengang, må det ligge helt klart, at Danmark kan nedlægge veto. Derfor forstår jeg ikke, at der er kommet en usikkerhed op gennem debatten her i dag.

Der har været en lille debat om, hvad der skete i markedsudvalget i januar måned, og det har været sagt, at sagen var ganske klar dengang. Jeg vil sige, at jeg i dag har fået én ny oplysning, nemlig at der er kommet en række ensidige erklæringer, deriblandt fra Storbritannien; der kom en britisk erklæring i januar måned, og den har jeg aldrig hørt om. Det har aldrig været oplyst for markedsudvalget, at Storbritannien i januar måned fremlagde en ensidig erklæring. Derfor vil jeg gerne spørge udenrigsministeren: hvad går denne erklæring ud på? Hvilken status har den? Og ikke mindst: hvad er EF-Kommissionens holdning til den?

Det er jo blevet en erfaring i EFs fælles fiskeripolitik, at EF-Kommissionen er særdeles negativ over for Danmark, og at EF-Kommissionen i langt de fleste tilfælde er villig til at følge erklæringer fra andre lande, også selv om disse erklæringer er ensidige. Derfor vil jeg godt have et konkret svar på, hvilken betydning denne ensidige erklæring fra Storbritannien, som vi ikke har fået noget at vide om, har for den situation, vi i øjeblikket befinder os i, hvor vesttyskerne gør krav på fiskerirettigheder ved Grønland, og hvor de fisker løs.

(Kort bemærkning).

Hjortnæs (S):

Hvis hr. Ole Bernt Henriksens evne til at forstå, hvad der foregår og bliver sagt i markedsudvalget, svarer til hr. Ole Bernt Henriksens evne til at forstå, hvad der bliver sagt fra denne talerstol, har jeg større forståelse for de misforståelser, der ligger i hr. Ole Bernt Henriksens udtalelser fra denne talerstol.

[Hjortnæs]

Jeg vil gerne gentage – så kan det være, at det også går op for hr. Ole Bernt Henriksen – at jeg spørger ikke udenrigsministeren, om Danmark bør nedlægge eller agter at nedlægge et veto, men jeg spørger udenrigsministeren, om Danmark *kan* nedlægge et veto.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Hr. Gert Petersen bevægede sig ind i sprogfortolkningen, og det udtryk, det drejer sig om, er det engelske »presented«, som hr. Gert Petersen oversatte som »redegjorde«. Jeg vil nu oversætte det som »fremførte«, og det er ikke så sært, for vi har bestræbt os for at få en tekst, der i fodnoteform, som det er sædvane ved den slags communiqueer, gør opmærksom på, at Danmark altså her indtog et særstandpunkt.

Når hr. Gert Petersen prøver at sammenligne os med Grækenland, er det helt urimeligt, for Grækenland har hele tiden været imod NATOs dobbeltbeslutning. Og som det fremgik meget klart af debatten i sidste uge, er der fortsat i Danmark et flertal her i folketinget, der ikke vender sig imod NATOs dobbeltbeslutning.

Hr. Holger K. Nielsen mente at have fået en ny oplysning, nemlig oplysningen om de ensidige erklæringer. Det kan jeg ikke forstå, for den oplysning findes i et, for øvrigt fortroligt, notat, som jeg har sendt folketingets markedsudvalg netop om disse emner. Heri står både den britiske og den vesttyske ensidige erklæring omtalt. Når hr. Holger K. Nielsen spørger, hvilken status den slags ensidige erklæringer har, kan jeg sige: ikke nogen som helst. Man tilkendegiver, at man har en mening, som man hele tiden har haft, og det er netop det, der har været kernepunktet i alle mine svar til hr. Hjortnæs: der er ikke sket nogen ændringer i den juridiske situation for så vidt angår dette fiskeri. Der er ikke skabt nye rettigheder, hverken i september sidste år eller i januar i år; det er det væsentlige.

Vetosnakken vil jeg ikke bevæge mig ind på her. Lad os tage den diskussion et andet sted. Det er ikke rimeligt at forsøge at få en diskussion af den art i gang her i fuld offentlighed.

Formanden:

Vi skal jo ikke føre debatten på de korte bemærkninger. De er til afklaring.

(Kort bemærkning).

Holger K. Nielsen (SF):

Det er ganske afklarende. Jeg spurgte ministeren, hvordan EF-Kommissionen har stillet sig til den britiske erklæring. Det fik jeg ikke svar på. Det vil jeg gerne have svar på.

(Kort bemærkning).

Hjortnæs (S):

Jeg kan jo ikke tvinge udenrigsministeren til at svare på de spørgsmål, der er blevet stillet. Jeg må konstatere, at udenrigsministeren ikke vil besvare det konkrete spørgsmål, om der kan nedlægges et veto. Udenrigsministeren vil ikke svare på det kontante spørgsmål, om det vesttyske og det britiske fiskeri, som finder sted for øjeblikket, er ulovligt. Og udenrigsministeren vil ikke svare på spørgsmålet, om Kommissionens forslag er i strid med fiskeriaftalen af 25. januar 1983. Det beklager jeg meget, for det havde været overordentlig vigtigt for os at få ministerens klare svar på disse konkrete spørgsmål.

Dernæst må jeg gentage over for udenrigsministeren, at det ikke er tilstrækkeligt, at ministeren over for folketinget bekræfter, at der ikke er nogen ændring i retstilstanden. Retstilstanden er jo usikker, hr. udenrigsminister. Situationen i sin tid var jo, at Vesttyskland og England og Kommissionen mente ét og Danmark mente noget andet. Det var præcis den retstilstand, vi skulle have haft afklaret og sat på plads i forbindelse med fiskeriaftalen af 25. januar 1983, hvor udenrigsministeren bibragte os den opfattelse, at det var klaret, hvis vesttyskerne havde accepteret, at de fiskede på en grønlandsk kvota, og at de var færdige med at gøre deres rettigheder gældende.

Derfor er det faktisk temmelig alvorligt, og jeg må gentage over for udenrigsministeren, at hvis vi havde fået den opfattelse den 25. januar, at dette spørgsmål ikke var afklaret, kunne og ville vi ikke have tiltrådt fiskeriaftalen. Udenrigsministeren og regeringen burde have udnyttet præcis den situation, der var dengang, til at få dette meget væsentlige politiske spørgsmål endeligt afklaret.

(Hjortnæs)

Jeg forstår nu, at den situation og den mulighed udnyttede udenrigsministeren og regeringen ikke, og det er både beklageligt og meget alvorligt.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

To ting. For det første, at jeg bare må fortælle udenrigsministeren, at oversættelsen af ordet »presented« til »redegjort« ikke er min. Det er Ritzaus Bureaus, men det kan udenrigsministeren diskutere med dem.

Den anden sag er værre. Jeg er ked af det, jeg er på det nærmeste lidt flov ved at skulle fortælle hr. udenrigsministeren, at Grækenland i december 1979 stemte for dobbeltbeslutningen, og at Grækenland gik ind for dobbeltbeslutningen, indtil Papandreou blev statsminister i Grækenland – jeg mener, at det var 1½ til 2 år senere.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Ja men, hr. Gert Petersen, det, vi snakker om, er jo, hvorfor Grækenland laver de fodnoter, det gør for øjeblikket. Det gør det, fordi Grækenland er imod dobbeltbeslutningen, og det er Danmark ikke. Grækenland er imod dobbeltbeslutningen, og det, der var min pointe, var, at vi da naturligvis ikke skal opføre os som Grækenland, når Grækenland har en grundlæggende anden holdning, end vi har.

Hr. Holger K. Nielsen spørger om Kommissionens holdning til de ensidige erklæringer. Det aner jeg virkelig ikke noget om. Jeg mener, at Kommissionen ikke plejer at have nogen holdning til ensidige erklæringer, netop fordi de har den status, som jeg redegjorde for, nemlig ingen status.

Jeg har svært ved at se, hvad hr. Hjortnæs egentlig er ude på. Men jeg skal da gerne om de spørgsmål, der bliver trukket frem, sige, at vi finder, at det vesttyske fiskeri, der finder sted ved Vestgrønland for øjeblikket, er ulovligt – og det er i fuld overensstemmelse med, hvad jeg har udtalt offentligt, og med, hvad der fremgår af den danske regerings henvendelser både til Vesttyskland og til Kommissionen. Vi finder, at det forslag, der er lagt frem, er i strid med alle de foreliggende aftaler, netop fordi man har brudt med den biologiske rådgivning. Vi er grundlæggende uenige i de synspunkter. Vi arbejder på fuld

kraft på at få bragt tilstandene i orden, og jeg kan forsikre hr. Hjortnæs om, at vi vil gøre alt, hvad vi kan, for at få de ting bragt i orden, når fiskeriaftalerne for 1983 skal falde på plads. Men det bliver altså ikke lettere, hvis vi skal stå her og diskutere forhandlingstaktik.

(Kort bemærkning).

Preben Lange (Grøn.):

Jeg synes, at debatten bliver mere og mere interessant, for det er faktisk første gang, jeg oplever, at der er to vidt forskellige emner, der diskuteres og debatteres samtidig.

Først har jeg lige en rettelse til hr. udenrigsministeren. Jeg hedder ikke Jacob Lange; jeg hedder stadig væk Preben Lange, men jeg har en nevø, der hedder Jacob Lange, men han er ikke til stede her.

Jeg vil først og fremmest gentage, at siumut aldrig kan acceptere, at vi skal betale i fiskerirettigheder for en OLT-ordning. OLT-ordningen er et etableret arrangement i EF, og vi har forstået, at Danmark og resten af EF ikke har principielle indvendinger imod, at Grønland i princippet er berettiget til OLT-status. Derfor må OLT-ordningen kunne forhandles for sig og en eventuel fiskeriaftale for sig, men gerne parallelt med det andet.

For det andet: hvis tyvfiskeriet fra Vesttyskland og England fortsætter, bliver det stadig vanskeligere at forestille sig et harmonisk forhandlingsklima for eventuelle fiskeriaftaler med EF.

Og for det tredje og sidste: hvis der ikke kommer skred i forhandlingerne i løbet af de kommende måneder, må vi fra siumut overveje – jeg gentager: overveje – at bringe spørgsmålet om ensidig udmeldelse på bane.

Formanden:

Jeg beder om, at vi nu ikke tager debatten her. Det er korte bemærkninger til afklaring af udenrigsministerens svar.

(Kort bemærkning).

Hjortnæs (S):

Jeg vil gerne have lejlighed til at takke udenrigsministeren, når der nu endelig gives mig en lejlighed til det. Udenrigsministeren vidste ikke, hvad der var begrundelsen for, at

[Hjortnæs]

jeg nu stillede disse spørgsmål. Jeg har været forundret over, at udenrigsministeren ikke har villet besvare spørgsmålene.

Nu kommer udenrigsministeren så langt om længe med det svar, at det fiskeri, der finder sted for øjeblikket, er ulovligt, og jeg måtte også forstå det på den måde, at ministeren mener, at Kommissionens forslag er i strid med aftalen af 25. januar 1983, og at det kan rammes med et veto.

Jeg synes, det er meget væsentlige politiske udtalelser, ministeren her er kommet med, og jeg vil gerne have lov til at takke ministeren for disse meget klare udtalelser.

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Jeg takker hr. Hjortnæs for takken, men det var altså ikke nye udtalelser. Jeg har rent faktisk fremsat dem før i vores klager; jeg har redegjort for dette over for markedsudvalget, jeg har sagt det offentligt; så særligt nyt forstår jeg derfor ikke at det skulle være.

Hr. Preben Lange – jeg undskylder det med navnet; jeg er såmænd selv vant til at blive kaldt så mange mærkelige ting. (*Munterhed*). Jeg vil gerne erklære mig helt enig i hr. Preben Langes to grundlæggende synspunkter, nemlig for det første, at når der forhandles om opnåelse af en OLT-ordning for Grønland, sker det adskilt fra de forhandlinger, der finder sted om fiskeriaftaler. Det er et princip, vi lægger meget stor vægt på over for vores forhandlingspartnere i EF, netop fordi vi ikke vil acceptere, at Grønland skal diskrimineres i forhold til andre OLT-lande derved, at man skulle betale for at få en OLT-ordning. Derfor lægger vi meget stor vægt på at opretholde denne adskillelse, men af praktiske grunde fører vi forhandlingerne parallelt, som også hr. Preben Lange sagde.

Endelig kan jeg sige, at vi ligesom hr. Preben Lange er af den opfattelse, at et fortsat vesttysk fiskeri ved Vestgrønland vil vanskeliggøre forhandlingsklimaet, og det har vi meget tydeligt og letforståeligt gjort Vesttyskland opmærksomt på.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg skal love formanden, at det skal være min sidste korte bemærkning i denne omgang, men jeg er altså nødt til at korrigere udenrigsministeren.

Jeg synes, det er meget beklageligt, at udenrigsministeren anvender argumenter, som, hvis de skal slå igennem, forudsætter, at folk ikke ved noget om, hvad det drejer sig om. Sagen er jo den, at disse forbehold, dette »to reserve one's position«, i NATO-communiqueer i sjældne tilfælde bruges af andre lande. Danmark har såmænd gjort det en gang tidligere vedrørende et konkret punkt inde i communiqueet. Grækenland har gjort det meget, men det drejer sig aldeles ikke kun om dobbeltbeslutningen, fordi Grækenland er imod dobbeltbeslutningen.

I det sidste NATO-commiqué, som kom for et halvt års tid siden, tog Grækenland på samme måde forbehold over for bestemte formuleringer om Nord-Syd-problematikken, over for bestemte formuleringer om, at der måske blev ført gaskrig i Afghanistan og over for bestemte formuleringer om situationen i Polen. I alle disse tilfælde oplyses det til det konkrete punkt: »Greece reserves its position«. Og det var aldeles ikke, hr. udenrigsminister, fordi Grækenland er imod dobbeltbeslutningen. Disse sager havde intet med dobbeltbeslutningen at gøre.

Altså kunne Danmark, samtidig med at Danmark støtter dobbeltbeslutningen, meget vel have taget forbehold til konkrete punkter i den administration af dobbeltbeslutningen, som NATO-flertallet ønsker gennemført, og hvor flertallet i det danske folketing har en anden opfattelse. Det gjorde regeringen ikke.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 19.15.

Mødet udsat kl. 18.15

Mødet genoptaget kl. 19.15

Forhandlingen genoptoges.

Socialministeren (Palle Simonsen):

Der er tilsyneladende ingen grænser for hykleriet i socialdemokratiet, når debatten står om besparelser på det sociale område. Ser vi på folketingssamlingen, som nu snart er ved vejs ende, kan vi vel stort set konstatere, at socialdemokratiet først og fremmest har lænet sig tilbage og har søgt at stemple

[Socialministeren]

firkloverregeringen som asocial. På ét område har man haft et egentligt initiativ, nemlig på førtidspensionsområdet. Her lykkedes det til gengæld også at nå en fornuftig løsning i forligsdrøftelser mellem socialdemokratiet og de fire regeringspartier.

Nu er det jo trods alt ikke mere end 9 måneder siden, vi havde en socialdemokratisk regering, og den daværende socialdemokratiske regering kom jo også med et økonomisk udspil, i hvilket der indgik en lang række forslag til besparelser. Jeg synes, der er grund til i dag at minde folketinget om, hvad det var for forslag, den socialdemokratiske regering dengang havde.

Når man her i eftermiddags hørte, med hvilken forargelse i stemmen hr. Erik B. Smith kunne kritisere regeringen for at have reduceret underholdsbeløbet efter bistandsloven, vil jeg da godt for en ordens skyld sige, at denne regering har reduceret underholdsbeløbet lige bestemt på samme måde som den, den socialdemokratiske regering havde forslag liggende om.

Ser vi på daginstitutionsområdet, hvor hr. Erik B. Smith talte om de stigende takster, vil jeg gerne sige, at den daværende socialdemokratiske regering havde et forslag, der var meget tæt på det, regeringen foreslog folketinget, men som desværre ikke kom igennem, nemlig en gradvis afvikling af de kommunale tilskud til nedsættelse af taksterne og samtidig indførelse af en forbedring af fripladsreglerne. Den daværende regering havde nøjagtig den samme idé og det samme forslag liggende.

Ser vi på den varighedsbegrænsning på 2 år, som blev indført på sygedagpengeområdet, og som socialdemokratiet, da det kom i opposition, stemte imod, så må vi konstatere, at det også var den tidligere socialdemokratiske regerings forslag.

Ser vi på børnetilskudsområdet, så lå der fra den tidligere regering et forslag om en skærpet indtægtsregulering af børnetilskuddene, der skulle give en besparelse på 200 mill. kr. Det forslag fremsatte den nye regering også, men da det kom i folketinget, var socialdemokratiet i opposition ikke hjemme.

Der var altså en serie af spareforslag på det sociale område, som ikke bare var tanker i den tidligere socialdemokratiske regering, men konkrete forslag, der blev præsenteret for de andre partier ved de forhandlinger,

der fandt sted i slutningen af august og begyndelsen af september sidste år.

Men det mest ynkkelige, vi har oplevet fra socialdemokratiets side, er i virkeligheden den debat, der har været om det såkaldte ungdomscirkulære eller sultecirkulære, hvor vi oplevede socialdemokratiet undsige min socialdemokratiske forgænger på socialministerposten. Jeg vil næsten gætte på, at hvis socialdemokratiet stadig væk havde været i regering, da den sociale ankestyrelse i 2 tilfælde undsagde cirkulæret, så havde den regering naturligvis også følt sig foranlediget til at stramme reglerne op, så der ikke var tvivl om retsgrundlaget.

Socialdemokratiet har altså haft en lang række helt konkrete forslag om, hvordan man skulle spare på det sociale område. Ser vi bort fra karensdagslovgivningen, ser jeg egentlig ikke så store forskelle mellem de forslag, der er gennemført under den nuværende regering, og dem, der lå klar i den tidligere socialdemokratiske regering.

Og så til debatten om økonomien for de mennesker, som efter 9 måneders bistandshjælp kommer ned på en lavere sats. Her var den socialdemokratiske ordfører, hr. Heinesen, jo også meget forarget og sagde, at det netop var et udtryk for, at den nye regering først og fremmest ramte de svage grupper. Der er måske grund til at nævne, at niveauet for de mennesker, der efter 9 måneder kommer på varig hjælp, ikke er opfundet af den nuværende regering. Det har været gældende, siden bistandsloven trådte i kraft i 1976.

Tager vi den seneste bistandslovsstatistik, som dækker året 1981 – det var, mens vi havde en socialdemokratisk regering – var der 10.000 mennesker, som var på denne sats. Jeg siger ikke, at der er tale om nogen høj sats. Jeg siger bare, at der var 10.000 mennesker, der var på en sats, som altså blev accepteret af den socialdemokratiske regering. Og ser vi på forslaget her, hvad er så forskellen? Forskellen er den, at ud over varig hjælp-satsen er der mulighed for at give hjælp til boligudgiften, hvis der ikke kan findes en billigere bolig, nemlig en hjælp, der består i differencen mellem lejen for en billig bolig og lejen for den bolig, den pågældende bor i.

Hr. Heinesen siger, at en enlig efter disse regler får ca. 3.000 kr. om måneden. Jeg vil godt tage det eksempel, som hele tiden flore-

[Socialministeren]

rer i den offentlige debat, nemlig den enlige mor med de 2 børn. Denne enlige mor med de 2 børn, som også får det særlige børnebidrag, og som får børnetilskud, får efter de nuværende satser på årsbasis ca. 60.000 kr. Det beløb er skattefrit. Den pågældende har frit ophold for sine børn i daginstitutioner, og endelig er der mulighed for, hvis hun bor i en bolig med en relativt høj husleje, også at få dækning for denne ekstraudgift. Det er altså et beløb, der for de fleste mennesker ligger over 60.000 kr.

Lad os nu prøve at sammenligne med den enlige mor, der har 2 børn, og som arbejder 40 timer om ugen på mindstelønnen og tjener ca. 93.000 kr. om året. Den pågældende enlige mor betaler skat af den indkomst, hun har. Hun betaler også delvis for børnenes ophold i daginstitution og får i øvrigt ikke tilskud på andre måder.

Jeg vil godt sige til socialdemokratiet, at jeg har større bekymring for den enlige mor på mindstelønnen med 2 børn, som ikke har mulighed for tilskud på nogen måde, og som betaler skat. Hun har nemlig mindre tilovers til de daglige fornødenheder end den enlige mor, som får bistandshjælp efter de nye regler, der er indført.

Jeg synes, der er grund til at sige i almindelighed, at socialdemokratiet skyder langt over målet i sin kritik af den nuværende regerings socialpolitik. Det gør man for det første, fordi langt de fleste af forslagene allerede var forslag fra den tidligere regering. Man gør det for det andet, fordi man søger at give indtryk af, at der er tale om nogle ydelser, som er uacceptable. Der er tale om, når vi ser på bilstandsloven, at der er nogle flere, der får den lave ydelse, men der er hele tiden nogle, der har fået den, og der er tale om supplerende hjælp for den kategori – de 10.000, jeg nævnte før – som har været på varig hjælp gennem flere år.

Jeg går også ud fra, at socialdemokratiet er nødsaget til at erkende – det gjorde man i hvert fald, dengang man havde regeringen – at når det sociale budget for stat, amter og kommuner udgør ca. 1/3 af de offentlige udgifter, når vi har et underskud på statens finanser, som tilfældet har været og fortsat er, så er der, uanset om vi kan lide det eller ej – vi skal naturligvis foretage disse beskæringer så nænsomt som overhovedet muligt – ingen

vej uden om det budget, som dækker ca. 1/3 af de offentlige udgifter.

Jeg tror, det ville gavne sagen, hvis vi kunne få en mere objektiv diskussion om disse problemer. Som det er understreget utallige gange, siden denne regering tiltrådte, ønsker naturligvis heller ikke vi gennemført en social politik. Vi ønsker naturligvis også, at de svage grupper i dette samfund skal have de bedst mulige forhold.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Jeg bliver nødt til at sige til socialministeren, når han påberåber sig, hvad tidligere socialdemokratiske regeringer har gjort sig af overvejelser, at det er blevet sagt gentagne gange, også her fra denne talerstol, at disse overvejelser i det store og hele er resulteret i, at man har smidt indstillingerne i papirkurven, men den borgerlige regering har fisket disse indstillinger op af papirkurven. Der er én indstilling, vi gerne vil vedkende os, nemlig indtægtsreguleringen af folkepensionen for de 67-, 68-, 69-årige, og vi stemte faktisk også for denne besparelse.

Jeg vil gerne sige, når vi nu igen skal høre om ungdomscirkulæret, at der er en vældig forskel på, om man har et vejledende cirkulære, der siger, at man som udgangspunkt for et individuelt skøn tager det, der ydes af Statens Uddannelsesstøtte, og om man indfører det i en paragraf i bilstandsloven. Man gør denne gruppe til noget ganske særligt i bilstandsloven, og det har vi aldrig ønsket.

Når ministeren siger, at han skal gøre opmærksom på, at taksten for varig hjælp har været gældende, siden bilstandsloven trådte i kraft, vil jeg sige, at varig hjælp-bestemmelsen kun finder anvendelse efter forgæves revalideringsforsøg, efter at de sociale myndigheder har gjort alt, hvad de kunne, for at få den pågældende over i en selvhjulpne situation og har konstateret, at dette ikke er muligt. Det er noget helt, helt andet end efter 9 måneder at flytte folk over på en ydelse, de hverken kan leve eller dø af.

Jeg synes også, det er lidt forbavsende, når ministeren citerer den politiske ordfører for socialdemokratiet, hr. Heinesen, for nogle oplysninger, han aldrig har givet. De 3.100

[Erik B. Smith]

kr. i varig hjælp, han talte om, var jo for en enlig.

Ministeren siger, at han er langt mere bekymret for en enlig mor med 2 børn, der har arbejde, for hun har meget mindre til rådighed. Hvordan kommer den bekymring til udtryk? Ja, hvis ikke jeg skal citere mig selv fra min tidligere tale, så kan jeg jo bruge boligministeren. Boligministeren fremsatte nemlig et forslag om nedskæring af boligsikringen til en enlig mor med 1 barn og med en skattepligtig indtægt på 100.000 kr., en 3 værelses lejlighed i det almennyttige byggeri og en husleje på 2.650 kr. Regeringens bekymringer gik i den retning, at hende ville man fratage 2.881 kr. om året.

Socialministeren (Palle Simonsen):

Jeg går da ud fra, at de papirer, som den tidligere socialdemokratiske regering udleverede til partierne i folketinget i forbindelse med de politiske drøftelser i august måned sidste år, var andet end overvejelser, som endte i papirkurven. Det var dog dokumenter om, hvordan regeringen ville rette op på landets økonomi, og det var som underbilag til disse ting, at vi kunne læse de forslag, jeg resumerede før. Det er ikke bare tanker, som er endt i papirkurven.

Hvad angår spørgsmålet om ungdomscirkulæret, siger hr. Erik B. Smith, at det, socialdemokratiet er imod, er, at man ved skønet laver en særlig gruppe, nemlig disse unge. Ja men det er da ikke denne regering, der har lavet denne inddeling. Jeg må gøre opmærksom på, at det er den tidligere socialdemokratiske socialminister, som har udarbejdet det pågældende cirkulære og lavet denne gruppeinddeling. Man kan være for eller imod, men man må konstatere, at den pågældende minister søgte at rette op på et problem, som jeg er enig med ham i er et problem.

Så skal jeg for en ordens skyld sige, at jeg ikke fejlciterer hr. Heinesen. Jeg sagde udtrykkelig, at det, der indgår i den almindelige offentlige diskussion i forbindelse med varighedsbegrænsningen, er eksemplet med den enlige mor med de 2 børn. Det er det, vi læser om i Aktuelt hver anden dag og mange andre steder. Det er derfor, jeg synes, at det er det eksempel, der er vigtigt at gendrive. Jeg tror ikke, at der er så mange eksempler å

la det isolerede, hr. Heinesen nævner, men jeg må føje til hr. Heinesens eksempel, at den enlige, der ingen børn har, stadig væk kan få mere end de godt og vel 3.000 kr. om måneden, for den pågældende har stadig væk mulighed for at få tilskud til dækning af særlig høje boligudgifter. Den pågældende har også mulighed for ved ansøgning til revaliderings- og pensionsnævnet at få dækket enkeltudgifter, hvis man ikke har mulighed for at klare sig for det eksisterende beløb.

Jeg synes, det er vigtigt at understrege, at det ikke er en bastant bestemmelse om et underholdsbeløb af en vis størrelse. Det er en bestemmelse, hvor man tager udgangspunkt i et underholdsbeløb og under alle omstændigheder giver dækning for en øget boligudgift, og hvor man i særlige tilfælde også kan dække enkeltudgifter efter ansøgning til revaliderings- og pensionsnævnet.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Socialministeren har for ganske kort tid siden udsendt et kontanthjælpscirkulære, hvor han sonderer imellem vejledende bestemmelser og bindende bestemmelser, og han gør udtrykkelig opmærksom på, at de bindende bestemmelser er dem, der direkte følger af lovtæksten. Der er altså forskel på, om man udsender et vejledende cirkulære vedrørende denne ungdomsgruppe, og om man indfører det i lovtæksten i § 37. Det er det, bl.a. vi var imod i den pågældende bestemmelse.

Når socialministeren siger, at det af underbilagene til det besparelsesforslag, vi udleverede, fremgik, at man havde sådanne overvejelser, så ved jeg ikke, hvad det er for underbilag, socialministeren henviser til. Givet er det, at embedsværket udarbejdede en lang række overvejelser, og at disse papirer altså blev kasseret, men at man i det store og hele forsøgte at holde en ramme, der skulle være socialt afbalanceret. Jeg vil slutte med at spørge, når nu socialministeren er så bekymret for den enlige mor med 2 børn, som har arbejde: hvordan kan socialministeren så forklare sit forslag om afskaffelse af ungdomsydelsen, der fik som konsekvens, at man rent faktisk reducerede den pågældende enlige mors ydelse med over 5.000 kr. om året, hvor man i øvrigt, hvis hun havde haft

[Erik B. Smith]

en indtægt på 170.000 kr., gav hende et yderligere tillæg på over 3.000 kr. om året?

Socialministeren (Palle Simonsen):

Nu er dette jo ikke en debat om vejledende regler kontra bindende regler. Det, det drejer sig om, er, at min forgænger i et cirkulære udstedte nogle vejledende regler om udmåling af kontanthjælp til denne særlige gruppe af unge, og jeg går da ud fra, at når den pågældende minister udarbejdede det cirkulære, så var det naturligvis i et lønligt håb om, at kommunerne fulgte det, og det gjorde de også i de fleste tilfælde. Jeg er klar på, at det var vejledende. Det var også det, der skabte nogle vanskeligheder i forbindelse med ankestyrelsens afgørelse. Det er ikke en debat om vejledende eller bindende retningslinjer. Rubriceringen af en særlig kategori af unge er foretaget af den socialdemokratiske socialminister. Derom er der ikke nogen diskussion.

Hvad angår spørgsmålet om de besparelser, den tidligere regering opererede med, ligger det ganske klart, at der var indbygget et konkret forslag om skærpet indtægtsregulering af børnetilskuddene. Det fremgik af den samlede spareplan. Det lå også ganske klart, at der var indbygget en besparelse på bloktilskuddene. Det er det, socialdemokratiet har glemt i dag, men det var der jo. Der var også underbilag om, hvordan man skulle nå disse besparelser, og det var bl.a. ved sænkning af underholdsbeløbet, det var bl.a. ved at ændre daginstitutionstaksterne, bare for at tage nogle eksempler.

Må jeg sige om forslaget om ungdomsydelse, som hr. Erik B. Smith kommer ind på nu, at det, det drejede sig om i regeringens forslag, var, at man netop for denne kategori ville sætte noget særligt i stedet, nemlig det ekstra børnetillæg til enlige mødre med 16-17-årige børn. Det, der blev afsløret - det erkender jeg blankt, det er sådan set ikke regeringens fejl, for det har ligget i systemet gennem mange år - er, at der er nogle enlige forsørgere med relativt høje indkomster, der stadig væk kan få børnetilskud, helt op til en socialindkomst på 300.000 kr. Det finder jeg ikke rimeligt. Der tror jeg hr. Erik B. Smith og jeg er enige. Det har ikke noget med regeringens forslag om ungdomsydelse at gøre, for vi søgte at sætte noget i stedet for til den

enlige mor med den lave indkomst. At vi så afslører det andet ved samme lejlighed, er en anden sag.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Ja men kunne vi ikke få socialministeren til at komme herop og fortælle os, om det såkaldte ungdomscirkulære er blevet afløst af en bestemmelse i bistandsloven, der også er vejledende. Det er det, der er pointen i det. Er det det? Det ville være en interessant oplysning.

Jeg vil i øvrigt sige, at vi vedstår gerne med hensyn til børnetilskudsreglerne, at vi ønskede, når det skulle indgå i en samlet besparelse, at man gav noget mindre til højere indkomster. Klart. Vi sagde i øvrigt under første behandling, at pakken var uappetitlig. Det resulterede i, at vi gik imod.

Jeg vil gerne sige til socialministeren vedrørende eksemplet, jeg nævnedes, med den enlige mor, som altså, hvis hun havde en meget høj indtægt, fik flere penge, og hvis hun havde en ganske lav indtægt, fik betydeligt mindre, ja, hun måtte ligefrem af med penge, at enhver, der kender de regler, ved jo, at ungdomsydelsen bliver nedtrappet ganske alvorligt og hurtigt, mens forhøjet og ekstra børnetilskud går til indkomster på langt over 200.000 kr. Det havde bare kostet et enkelt spørgsmål til embedsværket, så havde man fået den oplysning. Jeg må have lov at tro, at det vidste ministeren naturligvis godt, da han fremsatte forslaget, det var vel egentlig meningen. Når det ikke blev gennemført, så var det, fordi det parlamentariske grundlag for regeringen simpelt hen ikke ville acceptere det.

(Kort bemærkning).

Heinesen (S):

Jeg tror, det er meget vigtigt, at vi undgår mytedannelser i denne sag. Derfor blev jeg stærkt forundret over at høre socialministeren omtale nogle underbilag til brug for forhandlingerne.

Socialdemokratiet fremlagde sit forhandlingsoplæg den 1. september, men allerede den 2. september forholdsvis tidligt på dagen måtte vi konstatere, at det var fuldstændig umuligt at komme i realitetsforhandlinger med noget borgerligt parti om dette forslag.

[Heinesen]

Der var derfor ikke basis for uddeling af underbilag eller noget som helst. Derfor må jeg sige, at jeg aner ikke, hvad socialministeren spørger om. Det forhandlingsoplæg, samtlige borgerlige partier nægtede at realitetsforhandle om, var med en forholdsvis stram indkomstpøolitik og forholdsvis betydelige, men socialt afbalancerede besparelser, og det kan man selvfølgelig godt undre sig over at det var umuligt at komme i realitetsforhandlinger om.

Det er kendsgerningen, og på den baggrund er det lidt mærkværdigt, at bl.a. socialministeren bebrejder os, at vi ikke vil gå ind i forhandlinger med regeringen om besparelser med et klart socialt urimeligt sigte.

Socialministeren (Palle Simonsen):

Det, jeg bebrejder socialdemokratiet, er først og fremmest den megen og efterhånden stærkt voksende kritik af, at denne regering gennemfører en lang række asociale besparelser på det sociale område, når man tager i betragtning, hvad socialdemokratiet selv foreslog.

Jeg vil gerne sige til hr. Heinesen, at jeg spørger ikke hr. Heinesen om bilag, for jeg husker tydeligt listen over besparelserne fra den socialdemokratiske regering, hvor det konkret var børnetilskuddene, det drejede sig om. Det var et punkt for sig. Dernæst var det nedskæring af bloktilskuddene, som naturligvis måtte have noget forklarende tekst knyttet til sig, og det var bl.a. daginstitutionstaksterne, sænkning af underholdsbeløb og andre ting. Der er ikke grund til at kalde nogle bilag frem. Det ligger ganske klart, hvad det drejede sig om.

Jeg vil gerne sige til hr. Erik B. Smith, at det, der er sket i kølvandet af diskussionen om ungdomscirkulæret, det ved hr. Erik B. Smith jo godt, er alene et spørgsmål om, at vi har sikret et grundlag for at nå stort set det samme mål, som hr. Rold Andersen søgte at sikre med det cirkulære, han udsendte i juni måned sidste år, men hvor det viste sig, at retsgrundlaget ikke var tilstrækkelig sikkert, og derfor fik man de 2 sager i den sociale ankestyrelse.

(Kort bemærkning).

Heinesen (S):

Jeg bliver nødt til at minde socialministeren om, at han i sit tidligere indlæg opregne- de en lang række spørgsmål og sagde, at det var forslag fra den tidligere socialdemokratiske regering, udleveret som underbilag under forhandlingerne. Nu siger socialministeren, at der ikke er tale om underbilag. Det, jeg tager stilling til, er socialdemokratiets papir af 1. september 1982. Af de ting, som er nævnt i dette papir, er der kun 2, der stemmer overens med det, socialministeren sagde: indtægtsregulering af grundbeløbet for folkepensionister over 67 år, således som hr. Erik B. Smith allerede har sagt det, og skærpet indkomstgraduering af børnetilskud.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Det er ikke mig, der har inddraget ungdomscirkulæret i debatten, men når nu ministeren tager det ind, vil jeg spørge ham: vil ministeren oplyse, om det cirkulære, som den daværende socialminister, Bent Rold Andersen, udsendte, var vejledende eller bindende? Er den ændring af bistandsloven, som et flertal i folketinget har gennemført, vejledende eller bindende?

Socialministeren (Palle Simonsen):

Det sidste er jo en interessant debat, al den stund hr. Erik B. Smith udmærket godt ved, at der er tale om vejledende cirkulærer i begge tilfælde. Det, det drejer sig om, er, at der nu er indført en lovbestemmelse i bistandsloven, som giver et bedre retsgrundlag og dermed færre tvivlstilfælde, i det øjeblik en sag bliver indanket for ankeorganerne.

Ja, vi kan diskutere notat eller notater, men jeg går ud fra, at hr. Heinesen vil give mig ret i – nu er 2 eksempler i hvert fald blevet bekræftet af hr. Heinesen for et øjeblik siden – at det lå ganske klart, at der var konkret forslag til reduktion af bloktilskuddene, og at der i denne sammenhæng blev gjort rede for, hvad det var for nogle besparelser, det drejede sig om. Det kan socialdemokratiet ikke løbe fra. De kan diskutere 1, 2 eller 3 notater i lange tider, men man kan ikke løbe fra, at disse ting var offentligt kendte som konkrete forslag fra den daværende socialdemokratiske regering, inden den nye regering tiltrådte.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Jeg må konstatere, at socialministeren har den opfattelse med hensyn til ændringen af bistandsloven vedrørende den gruppe unge, der er over 18 år, og som ikke hidtil har haft selvstændig indkomst, og som nu skal have en eller anden form for underholdsydelse fra det offentlige, at kommunerne kan se bort fra den bestemmelse, der er indføjet i bistandsloven, og udmåle hjælpen efter de almindelige beregningsregler. Det er interessant, og jeg skal med stor opmærksomhed følge de kommende cirkulærer fra socialministeriet.

(Kort bemærkning).

Heinesen (S):

Jeg er meget ked af at skulle forlænge debatten, men når socialministeren siger, at socialdemokratiets forslag til besparelser på bloktilskuddene til kommunerne var eksemplificeret i vores forhandlingsoplæg af 1. september, så bliver jeg nødt til at sige, at det er urigtigt.

Jeg bryder mig i øvrigt ikke meget om, at socialministeren omtaler dette papir af 1. september som et, man har fundet frem, og at vi nærmest er blevet taget med bukserne nede om, jeg ved ikke, et vist sted. Det var et papir, vi selv offentliggjorde. Det har været kendt lige siden den 1. september. Der er ikke spor hemmeligt i det.

Socialministeren (Palle Simonsen):

Jeg skal sige til hr. Heinesen, at jeg aldrig har påstået, at det var noget, vi havde fisket frem. Jeg har hele tiden talt ud fra, at det var offentligt kendte papirer.

Jeg forstår egentlig ikke helt diskussionen om hjælpen til de unge. Hr. Erik B. Smith ved jo godt – nu må jeg citere pr. hukommelse fra bistandsloven – at det, det drejer sig om ved det individuelle skøn for denne særlige kategori af unge, er at tage udgangspunkt i ydelserne fra Statens Uddannelsesstøtte. Det ved hr. Erik B. Smith godt, og dermed er det naturligvis ikke efter nogen fast takst, man tildeler. Efter de diskussioner, vi har haft, både i socialudvalget og her i folketinget, er det også fastlagt, at man har mulighed for at skønne både opad og nedad.

Der er stadig væk – det har været det afgørende – tale om at tage udgangspunkt i Statens Uddannelsesstøtte ved det individuelle skøn, kommunerne foretager.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Socialminister Bent Rold Andersens cirkulære viste efter nogle måneders forløb, at en tredjedel af kommunerne valgte at smide cirkulæret i papirkurven, en tredjedel valgte at administrere det tillempet, og en tredjedel administrerede det fuldstændig efter dets ordlyd. Efter at det er indføjet i bistandsloven, er det min opfattelse, at man har pligt til at tage sit udgangspunkt i Statens Uddannelsesstøtte for henholdsvis hjemmeboende og udeboende. Jeg har konstateret, at ministeren mener, at det har man ikke pligt til. Man kan simpelt hen fortsætte den praksis, man har haft, altså en tredjedel kan lade være, en tredjedel kan følge det direkte, og en tredjedel kan have en eller anden tillempet form. Jeg synes, det er en meget interessant oplysning.

Socialministeren (Palle Simonsen):

Den oplysning er ikke spor interessant. Det er rigtigt, som hr. Erik B. Smith siger, at man ved det individuelle skøn tager udgangspunkt i Statens Uddannelsesstøtte. Men det er klart fastlagt, at man kan skønne både op og ned. Der er også indført regler for udeboende, som er anderledes end for hjemmeboende, det er klart, det er der ikke nogen diskussion om. Jeg vil sige, også af hensyn til det flertal, der står bag denne lovændring, at det har været forudsætningen, at man tog udgangspunkt i et skøn, og det giver naturligvis kommunerne meget vide muligheder.

(Kort bemærkning).

Erik B. Smith (S):

Ja men hele pointen er, om man har pligt til at tage sit udgangspunkt i dette, eller man kan anvende bistandslovens almindelige beregningsprincipper. Det er det, jeg har bedt ministeren svare på, og jeg har forstået, at ministeren har svaret, at man kan lade være med at tage sit udgangspunkt i Statens Uddannelsesstøttes regler og kan anvende de almindelige beregningsregler efter bistandslo-

[Erik B. Smith]

ven. Det er det, jeg finder er en overordentlig interessant bemærkning, for så er det nemlig en uændret retstilstand, men det er min personlige opfattelse, at det også er en forkert oplysning.

Socialministeren (Palle Simonsen):

Så bliver jeg for en ordens skyld nødsaget til at gentage, at naturligvis skal man tage udgangspunkt i Statens Uddannelsesstøtte, men da man har mulighed for at skønne både op og ned, er det jo ikke en fast takst. Det er det, den lange debat, vi har haft, har drejet sig om. Jeg kan ikke forstå, at det overhovedet skulle kunne give anledning til tvivl.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Det siger sig selv, at jeg føler mig meget tilfreds med, at den saglige redegørelse, jeg gav først på dagen, har givet anledning til en så intens og frodig debat, som vi nu har oplevet gennem mange timer. Der er fire indlæg i debatten, jeg har lyst til at kommentere – men så heller ikke flere.

Jeg tænker på de indlæg, vi har hørt fra vore to færøske og to grønlandske kolleger. Alle fire har talt om emner, der optager dem meget, og som spiller en stor rolle for deres valgområde. Jeg synes, det er interessant at kunne notere sig nu, at disse fire indlæg var renset for polemik, de var oprigtige. Det siger jeg tak for. Jeg synes, det er en god tradition, at de grønlandske og færøske medlemmer tager ordet under disse samtlige folketingsdebatter.

Hr. Steenholdt berørte især de forhandlinger, som nu pågår med henblik på Grønlands udtræden af fællesmarkedet. Jeg vil gerne bekræfte i dag, at den danske regering af al magt og på alle måder, hvor det er praktisk muligt, søger at støtte vore grønlandske landsmænd i arbejdet for at nå et tilfredsstillende resultat. Det har Grønland alle mulige krav på. Grønland ønsker det, der hedder en OLT-ordning, og det støtter Danmark fuldt ud. Vi synes, det er så naturligt, på samme måde som andre områder, der kan sidestilles med Grønland, for længst har opnået det. Der skal først og fremmest forhandles frihandelsvilkår. Det er også muligt, at der er et ønske om at forhandle: hvordan nu med fisk efter Grønlands udtræden? Jeg

vil gerne understrege, at regeringen er fuldstændig enig i den opfattelse, hr. Steenholdt gav udtryk for, at OLT er en sag for sig og fisk er en sag for sig. Det grønlandske udgangspunkt støtter den danske regering. Vi vil gøre, hvad vi kan for at fremskynde forhandlingerne. Vi vil gøre, hvad vi kan for at få tilvejebragt klarhed hurtigst muligt. Det har Grønland helt naturligt krav på.

Hr. Preben Lange berørte spørgsmålet om Grønlands budgetter. Jeg er glad for at kunne sige, at der ikke bliver tale om, at den budgetstøtte, vi yder Grønland sydfra, skal være genstand for generelle beskæringer, som vi må tage til os under denne store økonomiske krise. Derfor har regeringen også været glad for – det er jeg ganske overbevist om at hele folketingsrådet støtter – at det har været muligt for os at fastholde det program for byggeri af 1.000 boliger i Grønland, som vi erkender er så nødvendigt. Den grønlandske boligsituation er ikke tilfredsstillende, og den opgave, som ligger i Grønlands boligbyggeri, har vi en naturlig forpligtelse til og lyst til at fortsætte.

Jeg vil også gerne sige, at besparelser, budget, skal drøftes nu på søndag mellem Grønlandsministeren og Grønlands landsstyre, og regeringen er meget opmærksom på, at de grønlandske forhold har været stærkt påvirket af to usædvanlig barske vintre. Jeg håber på et godt og fornuftigt samarbejdsresultat, når disse drøftelser skal føres på søndag.

Hr. Lindenskov havde en vurdering af de meget store miljøproblemer, som Færøerne står over for. Jeg håber at få lejlighed til at drøfte dette emne med repræsentanter for de færøske myndigheder, når jeg den 4. juli skal aflægge besøg på Færøerne.

Hr. Lindenskov nævnte også et andet emne, spørgsmålet om at få en afklaring af det, der kaldes Rockallproblemet. Jeg vil gerne sige, at regeringen er indstillet på at søge drøftelserne herom fremskyndet, at søge at nå til en folkeretlig afgørelse, således at vi omsider får lagt på plads, hvordan grænse- dragningen skal være mellem Færøerne og Storbritannien.

Jeg vil gerne takke hr. Johs. M. Olsen for et indlæg, der, synes jeg, gav os et meget spændende og nyttigt indtryk af de problemer, Færøerne har vedrørende sine offentlige udgifter. Vi må nikke genkendende til meget

[Statsministeren]

af rapporten. Jeg takker også for, at det så stærkt blev understreget, hvor vigtigt det er, at Danmark bidrager til, at løsningen af de færøske fiskeriproblemer bliver varetaget bedst muligt. Det gjorde den forrige regering sit bedste for, og vi fortsætter i det spor.

De øvrige ordførere vil jeg takke for mange spændende indlæg i debatten. Der var, som jo venteligt, kritiske indlæg i forhold til den politik, regeringen har ført. Nogle af de kritiske indlæg var ikke så lidt polemiske, andre af de kritiske indlæg var mere oprigtige og værd at lægge mærke til og tænke over. Der var også mange råd til regeringen fra mange ordførere med hensyn til tilrettelæggelsen af en egnet politik, som kan lægges frem for folkettinget til efteråret.

Jeg takker for alle disse positive og velmente råd, som regeringen nu vil lade indgå i sine overvejelser med henblik på indholdet af den åbningstale, jeg agter at holde her i folkettinget, når vi mødes til efteråret, den 4. oktober.

Formanden:

Vi skal nu til anden runde, hvor ordførerne har 5 minutter og andre medlemmer har korte bemærkninger, men først en kort bemærkning til hr. Gert Petersen.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Vi havde tidligere en diskussion om fortolkningen af, forståelsen af den dagsorden, som blev vedtaget den 26. maj i år, og i socialistisk folkeparti mener vi, at det efter den diskussion er hensigtsmæssigt med en afklaring. Man kan i og for sig godt vedgå, at regeringen har fortolket den på en bestemt måde, jeg synes noget snævert, men o.k., hvis man går meget strengt efter bogstaven, så kan man sige, at regeringen har fremført de synspunkter, der var indeholdt i dagsordenen af 26. maj.

På den anden side er det vores overbevisning, at ånden i den dagsorden fra de partiers side, som vedtog den, er, at man skal arbejde for de synspunkter, som indeholdes i den, for at de fremmes, og for at de vinder gehør. Det var jo ikke en vedtagelse, der bare blev gjort for, at folkettinget kunne udtrykke en mening, men for at søge denne mening

fremmet. Derfor skal jeg tillade mig at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget opfordrer regeringen til i NATO at arbejde aktivt for at fremme Danmarks synspunkter om INF-forhandlingerne, som de er tilkendegivet i den af folkettinget den 26. maj 1983 vedtagne dagsorden, og går derefter over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Dyremose (KF):

I mit indlæg tidligere i dag udtrykte jeg behovet for politisk stabilitet og for politisk fred og ro. Det mener vi vil være til gavn for Danmark og det danske samfund, for den danske økonomi. Når man har sagt det, må man også gøre noget for at få det, og derfor vil jeg gerne på regeringspartierne vegne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet folkettinget tager statsministerens svar på forespørgslen til efterretning, går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette dagsordensforslag indgår nu i forhandlingen.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Jeg tror ikke, at det, jeg nu har at sige, kommer særlig overraskende for tingets medlemmer, men der skal jo være orden i sagerne. Det er min opgave på regeringens vegne at tilkendegive, at regeringen kan modtage det af hr. Dyremose fremsatte dagsordensforslag.

Heinesen (S):

Jeg synes næsten, jeg vil starte med at sige til statsministeren – det tror jeg vil glæde ham – at han har bestemt ikke været ene om at have fornøjelse af de taler, som de fire

[Heinesen]

nordatlantiske medlemmer har holdt her i tinget. Dem har også vi andre nydt.

Så forstod vi, at andre taler, der var holdt, havde været polemiske og altså åbenbart for polemiske. Nu findes der jo andre eksempler på polemiske taler, som er holdt herinde i tidens løb, og da det åbenbart er et emne, der optager statsministeren, vil jeg da meget anbefale studiet af en virkelig polemisk tale. Den står i Folketingstidende 1981-82 (2. samling), sp. 9325-9330, og den er holdt af den daværende ordfører for det konservative folkeparti. Noget bedre og mere fyldestgørende grundlag for refleksioner over politiske talers indhold og form end ved at studere den pågældende tale kan man faktisk ikke få. Jeg må måske sige, at jeg synes, at statsministerens ømskindethed viser sig med en vis forsinkelse.

Dernæst vil jeg sige til udenrigsministeren, som jeg sagde det i mit første indlæg - det er selvfølgelig også til statsministeren - at selv om han ikke så gerne vil tale med os, bliver jeg alligevel nødt til at sige, at statsministerens udtalelser i forbindelse med vedtagelsen af dagsordenen under den udenrigspolitiske forespørgselsdebat som sagt fremkaldte betydelig usikkerhed. Derfor sagde jeg, at vi nøje ville overvåge, om regeringen i enhver henseende loyalt lever op til den politik, som folketingets flertal fastlagde i den nævnte dagsorden.

Vi havde jo tidligere på dagen en meningsudveksling om, hvorvidt folketingsflertallets politik afspejles i communiqueet fra NATOs ministerrådsmøde på en tilfredsstillende og en fyldestgørende måde. Men jeg må sige, at denne debat ikke har tilvejebragt den fornødne klarhed over dette spørgsmål. Det er jo også vanskeligt, vi sidder trods alt ikke med dokumenterne i hænderne. Derfor vil jeg gerne sige, at vi agter at anmode udenrigsministeren om i det udenrigspolitiske nævn at fremlægge de dokumenter, som er nødvendige for en vurdering af dette spørgsmål.

Med hensyn til de fremsatte forslag om motiveret dagsorden er det klart, at socialdemokratiet ønsker sin egen dagsorden vedtaget. Hvis det ikke kan lade sig gøre, agter vi at stemme for den dagsorden, som er foreslået af hr. Gert Petersen, hvis den ellers kommer til afstemning, mens vi selvsagt med de bemærkninger, vi har gjort i dagens løb, ikke

er i stand til at tage statsministerens svar på forespørgslen til efterretning uden bemærkninger, og derfor agter vi at stemme imod det af hr. Dyremose fremsatte dagsordensforslag.

Maisted (FP):

Jeg skal meddele folketinget, at fremskridtspartiets gruppe på 12 medlemmer stemmer for den afværgedagsorden, der blev foreslået af hr. Dyremose. Jeg går ud fra, at hr. Glistrup selv vil redegøre for, hvorfor han vil stemme imod sammen med hr. Mogens Voigt og hr. Glensgård, som han har meddelt mig.

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg skal ikke forlænge debatten. Jeg skal meddele på den radikale folketingsgruppes vegne, at vi kan stemme for den af hr. Dyremose foreslåede dagsorden.

Jeg kan endvidere meddele, at den af hr. Gert Petersen foreslåede dagsorden opfatter vi som aldeles selvfølgelig. Vi opfatter det som en selvfølge, at den danske regering skal arbejde for de synspunkter, folketinget har vedtaget. Regeringen har tidligere på dagen meddelt, at den loyalt vil arbejde for de synspunkter og videregive de synspunkter, som er vedtaget her i folketinget. Derfor kan det radikale venstre også stemme for den af hr. Gert Petersen foreslåede dagsorden.

Gert Petersen (SF):

Jeg er glad for, at hr. Niels Helveg Petersen opfatter den dagsorden om, at regeringen skal arbejde aktivt for at fremme de synspunkter, som folketinget vedtog den 26. maj i år, som en selvfølge. Det må naturligvis betyde, at hvis denne dagsorden skulle komme til afstemning, så er det radikale venstre enig heri. Man er jo enig i selvfølgeligheder, naturligvis, og vil i så fald også støtte den dagsorden.

Men det skal da siges til den undrende offentlighed, at den dagsorden kommer ikke til afstemning, idet der er sket det, at der er blevet fremsat en såkaldt afværgedagsorden af hr. Dyremose, som bl. a. skal forhindre, at SFs dagsorden kommer til afstemning. Ganske vist anser det radikale venstre det for at være en selvfølgelighed, det, der står i den, og ville derfor naturligvis have stemt for den,

[Gert Petersen]

hvis den var kommet til afstemning. Regeringen har åbenbart en anden opfattelse og har derfor iværksat en aktion for at hindre, at denne dagsorden kommer til afstemning, og det radikale venstre har ved at tilkendegive, at de vil stemme for regeringspartiernes dagsorden, tilkendegivet, at de sætter hensynet til denne regerings beståen over hensynet til en rimelig forvaltning af de synspunkter, som det radikale venstre var med til at vedtage her i folketinget den 26. maj i år.

Jeg synes, det er temmelig beskæmmende. Det radikale venstre er enig med os i vores dagsorden, det er klart, at et flertal i folketinget er enig med os i denne dagsorden – socialdemokratiet er det også, og jeg ved, at venstresocialisterne er det – men det må ikke få lov at manifesteres, fordi regeringen ikke kan lide det – så enkelt er det. Det må i den grad ikke få lov til at manifesteres, at man nu vil løbe risikoen med en afværgedagsorden, selv om regeringens liv virkelig nu er bragt ud på spillebordet.

Vi vil naturligvis stemme imod den af hr. Dyremose fremsatte afværgedagsorden. Jeg kalder det en afværgedagsorden, for andet er det ikke. Vi vil stemme imod den, vi vil håbe, at den bliver forkastet. Vi går ud fra som en given ting, at hvis den bliver forkastet, så går regeringen af eller udskriver valg, eller hvad de nu kan finde på, men så slipper vi i hvert fald for jer for en tid.

Glistrup (FP):

Da jeg kom ind i salen, hørte jeg lige, at fremskridtspartiets ordfører heroppe fra talerstolen sagde, at jeg skulle begrunde, hvorfor hr. Glensgård og hr. Mogens Voigt og jeg stemmer imod den af hr. Dyremose fremsatte dagsorden, og så må jeg jo af hensyn til folketingets forhandlinger give den begrundelse, selv om der ikke ligger noget som helst drama deri – og slet ikke noget af det, som hr. Gert Petersen nævnte i retning af, at der skulle være nogle særlige konsekvenser knyttet til det.

Men jeg har simpelt hen hørt statsministeren i dag, og det referat, statsministeren gav af den forløbne samling, er efter min mening direkte usandfærdigt, når han hævder, at der har været et godt samarbejde mellem fremskridtspartiet og regeringen. Det, der er sket, er, at regeringen hele vejen igennem bare

med piskesmæld har sagt: nu skal fremskridtspartiet stemme for det, nu skal fremskridtspartiet stemme for det. Vi har aldrig kunnet forhandle om noget som helst med statsministeren eller langt de fleste andre ministre, vi har ikke haft nogen som helst muligheder for at have indflydelse på noget som helst. Derfor er det simpelt hen et forkert referat, som man godkender, hvis man går hen og stemmer for hr. Dyremoses dagsorden.

Når jeg for mit vedkommende – nu ser jeg, hr. Glensgård markerer og åbenbart vil begrunde det for sit vedkommende – stemmer imod, er det bare, fordi jeg er uenig i, at man kan tage det, statsministeren sagde, til efterretning.

Men jeg kan overhovedet ikke indlægge nogen som helst type af politiske konsekvenser i det. Statsministeren giver et referat af et historisk forløb, som vitterlig har været helt anderledes end det, som statsministeren gav udtryk for her fra talerstolen. Der ligger altså intet andet i vor afstemning, end at vi er uenige i det, som statsministeren sagde. Men det er jo for Danmarks politik fremover aldeles ligegyldigt, om man med hensyn til en sådan historiefortolkning har forskellige meninger hos statsministeren på den ene side og i hvert tilfælde mig på den anden side.

Glensgård (FP):

Jeg skal indledningsvis slå fast, at jeg er 100 pct. enig med hr. Glistrup i de betragtninger, han har fremført.

Det, der får mig til at tage ordet i denne debat, er, at enten er hr. Dyremose, hr. Tørnæs, hr. Erhard Jakobsen og hr. Arne Bjerregaard nogle klumrianer, eller også ønsker regeringen ikke, at dette folketing skal afslutte på normal vis, men derimod med, at regeringen ikke får et flertal for sin afværgedagsorden.

Et enigt fremskridtsparti ville stemme socialdemokratiets fuldstændig tåbelige dagsorden ned. Et enigt fremskridtsparti ville tage afstand fra enhver anden – medmindre der var noget genialitet i den, men det er ikke vist – dagsorden, der ville gøre indgreb på regeringen.

Hvad er det så, der er lagt op til? Ja, regeringen har fundet ud af, at så kom den jo ikke i mindretal i dag, og det var forfærd-

[Glensgård]

ligt. Derfor har man altså bedt ordførerne om at fremsætte en dagsorden, som i hvert tilfælde havde en mulighed for at skabe en situation for regeringen, så den kom i mindretal.

Meget har man set i politisk historie, men det her er dog noget af det mest besynderlige, man har oplevet. En regering, der selv beder om at komme i mindretal. Hvis statsministeren havde bedt om ordet efter forretningsordenen uden for talerrækken og sagt: jeg ønsker ikke længere at være regeringschef, jeg vil gerne komme i mindretal, o.k., så kunne man have taget det til efterretning. Men ligefrem at forsøge på ved hjælp af en komisk dagsorden at søge en mindretalssituation, det er dog den mest besynderlige politiske situation, punkt 1, jeg har oplevet i de 10 år, jeg har været medlem af folketinget, punkt 2, så længe jeg kan erindre den historiske udvikling af den parlamentariske situation i Danmark.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Det er ikke, fordi det er så vigtigt, men alligevel. Jeg er klar over, at det ikke står i min magt at overbevise hr. Glistrup, men jeg synes, jeg skylder resten af folketingets medlemmer at nævne, at siden regeringen blev dannet og startede sit arbejde den 10. september i fjor, har jeg, har andre ministre, har mange af vore ordførere haft utallige kontakter, samtaler og drøftelser om arbejdet med mange, mange medlemmer af fremskridtspartiets gruppe, med hr. Thorndahl, med hr. Maisted. Det er gået helt fint.

Det kan ikke hjælpe at regne os til last, at det hele er sluttet med, at hr. Glistrup ikke længere er medlem af fremskridtspartiets forhandlingsdelegation. Det har vi ikke bestemt, det har fremskridtspartiets medlemmer af folketinget bestemt.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Jeg skal da ikke bestride, at både statsministeren og andre har meddelt os, hvordan han vil have at fremskridtspartiet skal stemme, men det, jeg bestrider, er, at man kan tale om forhandling. Der har været nogle småsager, som ikke spiller nogen rolle i den store sammenhæng, men i de væsentlige spørgsmål i den parlamentariske gang, fra

regeringen tiltrådte i september sidste år, har der ikke én eneste gang været noget, der på nogen som helst måde kan kaldes forhandling, så når statsministeren talte om en forhandlingsdelegation, er det i hvert fald forkert. Det var en delegation, der kom op, og så fik den sine ordrer fra statsministeren: sådan skal I stemme. Der var ikke nogen som helst interesse for, hvad fremskridtspartiet mente. Fremskridtspartiet lyttede, og man har ikke haft nogen som helst mulighed for fra fremskridtspartiets side at øve indflydelse på noget som helst. Man har ikke fra regeringens side været interesseret i at drøfte noget som helst. Bevares, der er en nat tilbage, og vi deltager meget gerne i drøftelser og forhandlinger, men hidtil har der ikke været antydning af forhandlinger eller af det, som statsministeren så totalt forføjlet kaldte et samarbejde i sin forelæggelse her, som han nu vil have folketingets blå stempel på, hvis hr. Dyremoses dagsorden skulle blive vedtaget. De mennesker, som statsministeren mener var en forhandlingsdelegation, har bare kunnet meddele gruppen: ja, der har ikke været noget at forhandle om, regeringen forlanger, at vi skal stemme sådan og sådan – uden at der kan tages noget hensyn til fremskridtssynspunkter. Det er i hvert fald alt, hvad vi har kunnet få ud af de fem mennesker, som statsministeren kalder for en forhandlingsdelegation.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Der er ikke tvivl om, at mange af os længe har haft på fornemmelsen, at det ikke kunne blive ved med at gå med alt det smådrilleri osv., og at man driver gæk selv med store spørgsmål, som det er sket på det udenrigspolitiske område. Alligevel må jeg nok sige, at jeg føler, at denne forsamling fuldstændig er gjort til grin i vælgerens øjne, hvis noget småskænderi med hr. Glistrup om, hvad man skal forstå ved samarbejde, er grundlaget for, at man med et dagsordensspil tvinger regeringen væk. Det er klart, regeringen ikke kan acceptere, naturligvis ikke, at SFs dagsorden bliver vedtaget, og det er jo det, der er tale om. Der er jo ikke blot tale om, at denne dagsorden, som de fire partier har fremsat, ikke bliver vedtaget. Det kunne man nok bære. Nej, der er tale om, at derefter bliver

[Erhard Jakobsen]

hr. Gert Petersens dagsorden vedtaget, og det kan regeringen naturligvis – det kan jeg uden videre se – på ingen måde antage.

Jeg mener, at tiden er inde til, hvor man må snakke sammen, og hvis der er grundlag for, at regeringen skal gå af – og hvad deraf følger – så skal det i hvert fald ske på et helt andet grundlag end hr. Glistrups små personlige, private trakasserier, som han ulejliger dette parlament med.

(Kort bemærkning).

Tang Sørensen (FP):

Jeg tror, de fleste af dem, der har stemt på fremskridtspartiet igennem mange år, vil opfatte det, der er sket her i folketinget de sidste 10 måneder, hvor vi har haft den borgerlige regering, som et meget stort fremskridt. Jeg synes, det er tragisk, hvis der er enkeltmedlemmer, der nu tilsidesætter al politisk anstand og sætter over styr, hvad en fornuftig regering har bragt på benene igennem 10 måneder. Jeg synes, det er tragisk for fremskridtspartiet, at man her over for det samlede folketing og over for befolkningen stiller sin splittelse offentligt til skue, og jeg synes, det er tragisk, at hr. Glistrup sammen med hr. Glensgård og hr. Mogens Voigt nu drager de konsekvenser, de gør. Det burde ikke finde sted.

(Kort bemærkning).

Glensgård (FP):

Hr. Erhard Jakobsen skar i en vis betydning situationen ud i pap. Hr. Erhard Jakobsen skar en del af det ud i pap, nemlig at det, regeringen havde lagt op til, var at føje det radikale venstre, og så måtte fremskridtspartiet selvfølgelig bare følge med regeringen. Man var nødt til at føje det radikale venstre, for ellers ville det radikale venstre stemme for den af hr. Gert Petersen fremsatte dagsorden.

Jeg vil gerne sige til hr. Erhard Jakobsen og til de øvrige medlemmer af centrum-demokraterne: skulle vi ikke bare for én gang skyld – bare for én gang skyld – lade være med overhovedet at tage hensyn til det radikale venstre? Det kunne i hvert tilfælde være spændende bare at prøve én gang. Jeg vil godt sige til hr. Erhard Jakobsen: måtte det radikale venstre beslutte sig til at stemme for

den af hr. Gert Petersen fremsatte dagsorden, så er det op til det radikale venstre, at regeringen ikke længere kan sidde. Hvad er dog årsagen til, at fremskridtspartiet pludselig skulle syde rundt i det radikale fedt?

Formanden:

Jeg skal her efter anmodning afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 21.15.

Mødet udsat kl. 20.16

Mødet genoptaget kl. 21.15

Formanden:

Jeg skal meddele, at mødet udsættes til kl. 23.15.

Mødet udsat kl. 21.16

Mødet genoptaget kl. 23.15

Forhandlingen genoptoges.

Dyremose (KF):

Efter de sonderinger, der er blevet foretaget, mens mødet har været suspenderet, vil jeg gerne tage det oprindelige af mig fremsatte forslag om motiveret dagsorden tilbage og på vegne af de fire regeringspartier fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet tinget opfordrer regeringen til at etablere det tættest mulige samarbejde med alle partier, som vil medvirke til den nødvendige politik, går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Det af Dyremose (KF), Tørnæs (V), Erhard Jakobsen (CD) og Arne Bjerregaard (KrF) først fremsatte forslag om motiveret dagsorden er taget tilbage. Ønsker nogen at optage det? (*Tiltrøb* af Tinning m.fl.: ja!). Dette dagsordensforslag er optaget af Tinning (VS).

Der er i stedet af Dyremose (KF), Tørnæs (V), Erhard Jakobsen (CD) og Arne Bjerre-

[Formanden]

gaard (KrF) fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår ligeledes i forhandlingen.

Under indtryk af, at denne dagsorden kommer på et tidspunkt, hvor flere ordførere har opbrugt deres taletid, skal jeg åbne mulighed for, at de ordførere, der måtte ønske det, kan få indtil 5 minutters taletid. For øvrige medlemmer er taletiden 2 minutter.

Anker Jørgensen (S):

Jeg vil gerne sige, at vi i den socialdemokratiske gruppe har fulgt hele det spil, der er foregået i dag, med den allerstørste forundring. Regeringens parlamentariske grundlag har været rystet i sin grundvold, og det er ikke mærkeligt, at det har været det, for det var principielt forkert, at man startede denne regerings eksistens ved at knytte sig helt tydeligt til højre side i salen. Derved lukkede man sig selv af fra at få det samarbejde over midten i dansk politik, som ellers har været god latin for en række af de partier, som er inde i dette store, brede samarbejde, som man nu åbenbart kalder det.

Jeg vil gerne sige, at et samarbejde til højre i salen, der oven i købet er baseret på hr. Glistrup og på fremskridtspartiet, og hvor man faktisk også lægger op til, at det radikale venstre knyttes endnu stærkere til højre side i salen, giver den socialdemokratiske gruppe anledning til de aller alvorligste overvejelser om, hvad dette kan indebære i fremtiden i retning af social nedskæring, i retning af en arbejdsløshedsskabende politik, i retning af en politik, som ikke udnytter det opsving, som åbenbart også efter statsministerens opfattelse er på vej i international økonomi.

Men vi forstår, der er et flertal bag denne dagsorden. Det må vi naturligvis affinde os med, og vi siger til lykke med dette på ny befæstede samarbejde, som altså vil være et samarbejde til højre for midten i dansk politik.

Niels Helveg Petersen (RV):

Hr. Anker Jørgensen gjorde sig nys til talsmand for en oplagt historieforfalskning. Det samarbejde, der startede, det regeringsarbejde, der startede i september sidste år, startede, da den socialdemokratiske regering opgav ævred og trak sig tilbage frivilligt uden

nogen afstemning i denne sal. Således startede det, og det er en historisk kendsgerning, som jeg ikke tror hr. Anker Jørgensen vil bestride.

Jeg kan meddele, at den radikale folketingsgruppe kan støtte det af hr. Dyremose fremsatte dagsordensforslag, således som vi kunne have støttet også det tidligere af hr. Dyremose fremsatte forslag.

Jeg vil gerne gøre opmærksom på over for hr. Anker Jørgensen, at dette dagsordensforslag indeholder en opfordring til alle partier om at medvirke til den nødvendige politik til genopretning af dansk økonomi og beskæftigelse. Det er ikke en opfordring, der vender sig imod nogen, som udelukker nogen – slet ikke hr. Anker Jørgensen, hvis i øvrigt socialdemokratiet vil være sig sit ansvar bevidst for at rette op på en økonomisk situation, som socialdemokratiet har et større ansvar for end noget andet parti her i salen.

(Kort bemærkning).

Anker Jørgensen (S):

Jeg synes, det er en ret fantastisk påstand, at denne dagsorden skulle være en opfordring til samarbejde med alle partier i tinget. Hvorfor er den fantastisk? Jo, det er den, fordi dagsordenen er lavet oppe i statsministeriet i samarbejde med fremskridtspartiet og firkløverpartierne og altså de radikale. Jeg har ikke nogen grund til at tro – og det har hr. Niels Helveg Petersen heller ikke, hvis han vil vurdere dette fuldstændig nøgternt og sagligt – at en sådan form for opfordring til samarbejde kan have anden mening end at klistre netop firkløverpartierne og fremskridtspartiet og de radikale tættere sammen. Det er formålet med denne dagsorden. Vi får se, om det lykkes. Foreløbig skal der jo være sommerferie.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Det er jo blevet sent, men det burde ikke være senere, end at også hr. Anker Jørgensen kunne læse, hvad der faktisk står i den foreslåede dagsorden. Det er en opfordring til alle partier, som vil medvirke til en økonomisk opretning.

Formanden:

[Formanden]

Jeg skal gøre opmærksom på, at dagsordensforslaget endnu ikke er omdelt. (*Munterhed*).

Gert Petersen (SF):

Jeg takker formanden for hans sidste bemærkning. Det sad jeg egentlig også og tænkte på. Det er noget vanskeligt at skulle diskutere en dagsorden, som vi bare har hørt læst op. Vi har den ikke foran os.

Jeg vil egentlig spørge: hvad er den kolossale forskel mellem den dagsorden, som hr. Dyremose først fremsatte, og som derefter blev trukket tilbage, og så den dagsorden, der er fremsat nu, og som bevirker, at der åbenbart kan skabes et flertal? Ja, det må kommende historikere naturligvis forske i, men jeg tror, at for befolkningen herhjemme i denne situation kan dette godt give anledning til nogle overvejelser. Hvad i alverdens riger og lande er det, der sker?

Når hr. Niels Helveg Petersen står heroppe med det kloge ansigt og ser alvorlig ud og ikke fortrækker en mine, medens han forklarer, at dette er en indbydelse til det store, brede samarbejde – hvad var så den forrige dagsorden, som er trukket tilbage, den var måske det modsatte? – så ved vi jo alle, at det ikke er tilfældet, at det simpelt hen er urigtigt, hvad hr. Niels Helveg Petersen sagde. Der er tale om en konflikt blandt de partier og inden for de partier, som udgør regeringens basis her i folketinget. Den konflikt førte til, at den første dagsorden, hvor man simpelt hen ville tage statsministerens redogørelse til efterretning, ikke kunne vedtages, fordi nogle rebeller inden for et af de partier, som regeringen støtter sig på, ville stemme imod. Af mystiske årsager har man åbenbart fået de pågældende rebeller til at stemme for den dagsorden, der er formuleret nu. Det er det hele, som det drejer sig om. Jeg synes, man skulle spare befolkningen for de fornemme ord, som vi hørte for et øjeblik siden. De er simpelt hen ikke rigtige.

Det, som vi oplever og har oplevet de sidste ¾ år, er, at de borgerlige partier her i tinget har fundet sammen. Det er naturligvis ikke noget harmonisk samarbejde – hr. Erhard Jakobsen nikker, så hovedet er ved at falde af – det er naturligvis ikke noget harmonisk samarbejde. Det havde vi heller ikke ventet. Men fundet sammen har de altså. De

har fundet sammen om det, som man dér, hvor hr. Erhard Jakobsen færdedes i sin ungdom – det er mange år siden – kaldte en borgerlig klassepolitik. Det er det, der føres i dette land for øjeblikket. Det vender vi os imod. Vi vender os imod både den ene og den anden dagsorden, som ikke har andet til formål end at redde denne regering, uanset ordlyden.

Men jeg vil da nok sige, at på sin vis er det også over for befolkningen med til at trække et klarere alternativ op. Socialdemokratiet må erkende – hr. Anker Jørgensen har gjort det, om end med beklagelse – at dette borgerlige samarbejde, denne borgerlige klassepolitik ikke rækker hænder frem til samarbejde over midten. Det havde vi andre heller ikke ventet, og vi mener egentlig, at svaret på det bør være et samarbejde mellem arbejderpartierne – et samarbejde, som ikke skal udelukke andre, men som sandelig heller ikke skal række hænder frem til samarbejde med den stil og de holdninger, der præger den borgerlige lejr for øjeblikket.

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg er da ganske klar over, at der var mange, der gerne ville se mit hoved falde af, men jeg er også klar over, at der var nogle, der ville beklage det meget, for hos mig er det hovedet, der tæller, og ikke så mange andre ting, som man ellers kunne bringe i anvendelse i forskellige forbindelser.

Jeg tror ikke, hr. Gert Petersen skal påtage sig at tolke befolkningens fornemmelser i denne forbindelse. Jeg er ganske sikker på, at tre fjerdedele ikke bare af befolkningen, men også af dette tings medlemmer siger, at det ville være fuldstændig uværdigt, hvis dette ting blev sendt ud i en valgkamp blot på baggrund af det, der skete her i aften.

Det er rigtigt, at der er noget, der er kommet tydeligere frem. Tidligere på dagen så det ud, som om regeringens parlamentariske basis var ved at vakle. Det er blevet trukket skarpere op i aften, at denne basis faktisk er stærkere, end man i nogle dage har troet. (*Munterhed*). Nå ja, det kan være, man vil få det bekræftet i morgen, hvis ikke mit udsagn er nok alene. Jeg siger bare, at denne dagsorden i hvert fald tjener det formål, at den ganske klart viser, at der i denne omgang ingen tvivl er om regeringens parlamentari-

[Erhard Jakobsen]

ske basis. Det var det, der var formålet med dagsordenen, og derfor gælder det nu om at få den vedtaget.

Pelle Voigt (SF):

Jeg skal kun forlænge debatten med at stille et enkelt spørgsmål til et medlem af det radikale venstres folketingsgruppe, nemlig det radikale venstres forsvarspolitiske ordfører, hr. Bilgrav-Nielsen, som ved sin stemmeafgivning i dag er med til at forhindre, at der bliver vedtaget et forslag om motiveret dagsorden, der indskærper regeringen aktivt at virke for den politik, som hr. Bilgrav-Nielsens parti var med til at stemme for den 26. maj. Det vil jeg gøre på baggrund af det communiqué, som i dag er blevet vedtaget i NATO, uden at der er taget noget dansk forbehold i pkt. 16 – og jeg citerer fra NATO-communicueets pkt. 16 i min egen oversættelse:

»I denne forbindelse gentog ministrene, at for at disse våbenkontrollforhandlinger skal løses, må Sovjetunionen være overbevist om, at NATO er besluttet på at opstille sine INF-raketter som planlagt, og at opstillingen i fravær af en konkret aftale, der ophæver nødvendigheden af opstillingen, vil begynde med udgangen af 1983.«

Det har man faktisk vedtaget på NATOS ministerrådsmøde i dag med tilslutning fra forsvarsminister Hans Engel, uden at noget dansk forbehold er blevet gjort gældende. I den dagsorden, som det radikale venstre var med til at vedtage herinde den 26. maj, hed det ikke, at der skulle stilles raketter op i slutningen af 1983, hvis der ikke forelå et forhandlingsresultat i Genève. Det hed derimod – og jeg citerer fra pkt. 1:

»Vesten bør være indstillet på om nødvendigt at forlænge forhandlingsperioden vedrørende INF med fastsættelse af en ny tidsfrist.«

Jeg vil bede enten hr. Bilgrav-Nielsen eller hr. Niels Helveg Petersen om at fastslå heroppefra, at det radikale venstre, uanset hvordan det nu stemmer, stadig står ved det, som vi vedtog den 26. maj.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg kan svare hr. Pelle Voigt, at det radikale venstre selvsagt står ved den dagsorden,

som vi var med til at vedtage den 26. maj. Det er en indlysende selvfølge. Det burde hr. Pelle Voigt ikke have ulejlighet sig herop for at spørge om.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg har hørt mange erklæringer om, at man står ved dagsordenen. Jeg vil gerne spørge hr. Niels Helveg Petersen, om det radikale venstre finder, at den dagsorden, som blev vedtaget her den 26. maj, er tilgodeset med den del af NATO-communicueet, som hr. Pelle Voigt læste op, og den danske holdning i den del af NATO-communicueet.

(Kort bemærkning).

Anker Jørgensen (S):

Jeg vil gerne takke hr. Erhard Jakobsen, fordi han så direkte sagde, at der nu ikke er nogen tvivl om regeringens parlamentariske grundlag. Jeg er i øvrigt enig også med hr. Erhard Jakobsen i, at det ville have været et uværdigt grundlag, man kunne have fået en valgkamp på, men det var en sag alene imellem det parlamentariske grundlag, som regeringen er dannet på, men lad det nu ligge. Det afgørende er, at der ingen tvivl er om regeringens parlamentariske grundlag.

Statsministeren har knyttet sig til hr. Glistrup og til fremskridtspartiet på en måde, der gør, at det, der står i dagsordenen om samarbejde, og som af hr. Niels Helveg Petersen er udlagt som samarbejde til en hel række af folketingets partier, er hult og intetsigende. Hvad er det for et samarbejde, der kan blive tale om, når man taler om dette parlamentariske grundlag, som er slået fast her i dag, bl.a. af hr. Erhard Jakobsen? Det er det flertal, som foreløbig har gennemført et fantastisk felttog mod hele den sociale velfærdsstat, og det vil fortsætte. Jeg er ikke sikker på, det er statsministeren, der bliver den førende i den kamp. Jeg har en anelse om, at det meget vel kan blive fremskridtspartiet, og dér skal det radikale parti åbenbart hænge på.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

For ganske få minutter siden gjorde hr. Gert Petersen – og jeg tror ved en fejl også

[Niels Helveg Petersen]

formanden – sig morsom over, at vi diskuterede en dagsorden, der ikke var blevet omdelt. Når vi diskuterer det communiqué, der er kommet i dag fra NATO, må jeg henholde mig helt og i enighed til det, hr. Heinesen sagde på socialdemokratiets vegne: at en nærmere diskussion af NATO-communicu- et, den måde, hvorpå regeringen har forvaltet sit mandat, hører hjemme i udenrigspolitisk nævsn. Der vil blive rig lejlighed til at gå ind i den sag, og vi for vort vedkommende agter i hvert fald at gå ind i den diskussion, idet vi så i øvrigt noterer den erklæring, som er kommet fra regeringen om, at man loyalt vil udføre den beslutning, som folkettinget traf den 26. maj. Det forholder sig så i øvrigt sådan, hvilket fremgik af hr. Gert Petersens første indlæg og i hvert fald med al tydelighed af hr. Anker Jørgensens, at afstemningen om det, der nu foregår, er en indenrigspolitisk afstemning. Den udenrigspolitiske diskussion om raketterne fandt sin foreløbige afklaring den 26. maj. Det, det nu drejer sig om, er at træffe en beslutning om det videre grundlag i dansk indenrigspolitik.

Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at vedtagelse af den dagsorden, der her er stillet, også indeholder en afvisning af den dagsorden, som hr. Heinesen har stillet, og som indeholder en afstandtagen fra den økonomiske politik, der er ført, og som i øvrigt har medført ganske betydelige forbedringer i den samlede situation.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg synes, det er ret fantastisk, at man ikke kan få et svar, fordi hr. Niels Helveg Petersen ikke kan samle sig om en tekst, som jeg tror er blevet læst op fra denne talerstol tre eller fire gange i dagens løb. Hr. Pelle Voigt læste den op, jeg læste den op, ikke én, men to gange tidligere, men hr. Niels Helveg Petersen mener altså, det er noget, der hører hjemme i det udenrigspolitiske nævsn.

Det fortælles om en tidligere radikal udenrigsminister tilbage under første verdenskrig, at han var ude i en forsamling, hvor han holdt en tale, men midt i det hele standsede han op og bladede fire manuskriptsider frem og sagde: dette kan aldrig vedkomme almu- en, og så fortsatte han i øvrigt talen. Det er måske det radikale venstres skik. Jeg tror, at

Viggo Hørup havde en anden opfattelse, nemlig at spørgsmål, der vedrører hele befolkningen og dens vé og vel, skal diskuteres i størst mulig åbenhed, sådan at alle kan del- tage. Der er mig bekendt intet hemmeligt i et NATO-communicu-é. Det er et aldeles åbent dokument. Der er ingen som helst grund til at gemme diskussionen herom til det uden- rigspolitiske nævsn. Naturligvis er det bedst at have papirerne foran sig – vi får den diskus- sion på et senere tidspunkt, det er jeg helt overbevist om – men det ville også være mu- ligt for hr. Niels Helveg Petersen med de oplysninger, som ligger på bordet her, og som er blevet læst op, som jeg sagde, tre eller fire gange, at tage stilling til det. Man kan kun opfatte det, som hr. Niels Helveg Peter- sen sagde her, som en temmelig ynkelig ud- flugt. Det radikale venstre prioriterer hensyn- et til den borgerlige klassepolitik på det økonomiske område, som skal føres herfra, højere end det ellers fra radikal side meget omtalte hensyn til at sikre, at Danmark fører en reel afspændingspolitik og en politik til fremme af nedrustning.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg kan kun gentage, hvad jeg har sagt tidligere, nemlig at den dagsorden, som blev vedtaget den 26. maj 1983, som vi har stemt for, om Danmarks holdning til INF-forhand- lingerne, er det grundlag, som Danmark skal virke på, og det grundlag, som det radikale venstre står bag.

Anne Grete Holmsgård (VS):

Hr. Niels Helveg Petersen har øjensynlig besluttet sig for at basere sit politiske indlæg i dag på tro, håb og kærlighed til regeringens gebærden i NATO og undlade det mest sim- ple, han i hvert tilfælde kunne gøre, som var at sige, hvad han ville stemme, hvis han i øvrigt troede på den oplæsning af communi- queet, som hr. Gert Petersen kom med.

Ud over det finder jeg det yderst bemær- kelsesværdigt, at de tre fremskridtsfolk, som før var ved at vælte regeringen, overhovedet ikke har været heroppe at sige noget. Jeg tror ikke på, at den dagsorden, der ligger her, overhovedet er nok i sig selv til, som der står, »at etablere det tættest mulige samarbej-

[Anne Grete Holmsgård]

de mellem alle partier, som vil medvirke til den nødvendige politik«.

Jeg tror ikke, at de tre fremskridtspartifolk har ladet sig købe for så lidt, og jeg vil egentlig gerne have at vide, hvad det er, hr. Erhard Jakobsens piskesvingeri i de sidste tre timer egentlig har ført til. Hvad er det for nogle indrømmelser, som hr. Glistrup og hr. Mogens Voigt og hr. Glensgård har fået på bloktilskudsområdet? Hvad er det præcist for nogle indrømmelser, og hvad betyder det for yderligere indrømmelser fra det radikale venstres side? Jeg kan dårligt tro på, at man lader sig købe for den slags småfloskler, som står i dette forslag om motiveret dagsorden. Det er simpelt hen for billigt. Der må ligge noget mere i det, og det ville være rimeligt, at én af de tre kom herop og oplyste, hvad det egentlig er, de har fået med i denne handel, og hvad det får af betydning for de radikales medvirken til det endelige forlig, der skal stemmes igennem i morgen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Dyremose (KF), Tørnæs (V), Erhard Jakobsen (CD) og Arne Bjerregaard (KrF) (se foran sp. 12768)

vedtoges med 91 stemmer mod 86; 2 stemte hverken for eller imod.

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden af Heinesen (S) (se foran).

Forslag om motiveret dagsorden af Gert Petersen (SF) (se foran).

Det af Dyremose (KF), Tørnæs (V), Erhard Jakobsen (CD) og Arne Bjerregaard (KrF) først stillede dagsordensforslag, taget tilbage af disse, men optaget af Tinning (VS) (se foran sp. 12760).

Hermed sluttede forespørgslen.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Uden for dagsordenen foretoges:

Valg af 1 medlem til landsskatteretten:

Formanden:

I skrivelse af dags dato anmoder ministeren for skatter og afgifter om, at der af folketinget for den resterende del af funktionsperioden indtil 31. maj 1986 må blive foretaget valg af et nyt medlem til landsskatteretten i stedet for direktør Villy Jørgensen, der har ønsket at udtræde.

Til nyt medlem af landsskatteretten har vedkommende gruppe udpeget medlem af folketinget Arne Bjerregaard (KrF).

Den pågældende er herefter valgt.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Fra medlemmer af folketinget *Niels Anker Kofoed* og *Arne Christiansen*, der har orlov på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv, har jeg modtaget meddelelse om, at de fra og med den 6. juni atter kan give møde i tinget. Stedfortrædernes, *Knud Andersens* og *Brixtoftes*, hverv som midlertidige medlemmer af folketinget ophører fra nævnte dato at regne.

Fra medlem af folketinget *Ellemann-Jensen*, der har orlov på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv, har jeg modtaget meddelelse om, at han fra og med den 7. juni atter kan give møde i tinget. Stedfortræderens, *Enggaards*, hverv som midlertidigt medlem af folketinget ophører fra nævnte dato at regne.

Retsudvalget har afgivet tillægsbetænkning over:

Forslag til udlændingelov. (Lovforslag nr. L 105).

Eksemplarer er omdelt.

Boligudvalget har afgivet beretning over:

Forslag til lov om boligbyggeri. (Lovforslag nr. L 190).

Eksemplarer vil blive omdelt.

[Formanden]

Erhvervsudvalget har afgivet beretning over:

Forslag til lov om ændring af lov om økonomisk bistand til et finansieringsinstitut for dagspressen. (Lovforslag nr. L 139).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Kulturudvalget har afgivet særskilte beretninger over hvert af følgende forslag:

Forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af en videofond. [Af Marianne Bentzen-Pedersen (SF) m. fl.]. (Beslutningsforslag nr. B 58).

Forslag til folketingsbeslutning om et centralorgan for forskningsbibliotekerne. [Af Ingerlise Koefoed (SF) m. fl.]. (Beslutningsforslag nr. B 80).

Forslag til folketingsbeslutning om bevarelse af egnsteatrene. [Af Lise Østergaard (S) m. fl.]. (Beslutningsforslag nr. B 85).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Det energipolitiske udvalg har afgivet:

Beretning over den af energiministeren den 11. februar 1983 til det energipolitiske udvalg afgivne redegørelse i henhold til § 12, stk. 2, i lov nr. 293 af 10. juni 1981 om anvendelse af Danmarks undergrund.

Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Miljø- og planlægningsudvalget (2/6 83):

Udtræder: Gade (SF)

Ny stedf.: Holger K. Nielsen (SF)

Kulturudvalget (2/6 83):

Udtræder: Addi Andersen (CD)

Ny stedf.: Bente Juncker (CD)

Markedsudvalget (2/6 83):

Udtræder: Addi Andersen (CD)

Ny stedf.: Brusvang (CD)

Socialudvalget (2/6 83):

Udtræder: Addi Andersen (CD)

Nyt medl.: Birgith Mogensen (CD)

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 3. juni 1983, kl. 9.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 23.45